

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Katedra evropských studií

Diplomová práce

2022

Bc. Nick Ojo Omorodion

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Katedra evropských studií

**Kolektivní paměť a nigerijská občanská válka v nigerijské
diaspoře v Dublinu**

Diplomová práce

Autor práce: Bc. Nick Ojo Omorodion

Studijní program: Teritoriální studia

Vedoucí práce: Mgr. Jan Váška, Ph.D.

Rok obhajoby: 2022

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 3. května 2022

Nick Ojo Omorodion

Bibliografický záznam

Ojo Omorodion, Nick. *Kolektivní paměť a nigerijská občanská válka v nigerijské diaspoře v Dublinu*. Praha, 2022. 91 s. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií. Katedra evropských studií. Vedoucí diplomové práce Mgr. Jan Váška, Ph.D.

Rozsah práce: 140 186 znaků.

Anotace

Diplomová práce se zabývá kolektivní pamětí nigerijské občanské války u lidí žijících v nigerijské diaspoře v hlavním městě Irsku Dublinu. Autor na vzorku 19 lidí nigerijského původu zkoumá jakým způsobem jednotlivci tvoří svoje individuální vzpomínky v rámci širší kolektivní paměti v diaspoře. Respondenti jsou rozděleni do skupin na základě dvou parametrů. První je jejich etnicko-regionální původ v Nigérii a druhý příslušnost k první nebo druhé generaci imigrantů v Irsku. Primárních data jsou nashromážděna metodou strukturovaného rozhovoru s otevřenými otázkami. Pro zpracování dat je využito metody komparativní kvalitativní obsahové analýzy, přičemž autor zohledňuje dvě roviny rozdělení respondentů. Práce teoreticky vychází z teorií pamětí, konkrétně kolektivní paměti. Dále téma teoreticky vytyčuje koncept diaspora. Cílem práce je zjistit, jaké faktory ovlivňují tvoření jedincových individuálních vzpomínek a v čem se liší kolektivní paměť zkoumaných skupin na základě výše zmíněného rozdělení. Sekundárními cíli práce jsou charakterizování nigerijské diaspory v Dublinu a problematika vlastní identity u první a druhé generace migrantů.

Annotation

The topic of this thesis is the collective memory of the Nigerian Civil War among people living in the Nigerian diaspora in the Irish capital Dublin. The author examines in a sample of 19 people of Nigerian descent how respondents form their individual memories within a broader collective memory in the diaspora. Respondents are divided into groups based on two parameters. The first is their ethnic-regional origin in Nigeria and the second is whether they belong to the first or second generation of immigrants in Ireland. Primary data is collected by using the structured interview method with open-ended questions. The method of comparative qualitative content analysis is used to process the data. All the while the author considers the two levels of distinction in the respondent groups. The thesis is theoretically based on theories of memory, specifically collective memory. Furthermore, the concept of the diaspora outlines the topic theoretically as well. The aim of the work is to find out what factors influence the formation of individual memories and how the collective memories of groups of respondents differ based on the above-mentioned division. The secondary objectives of the thesis are the characterization of the Nigerian diaspora in Dublin and the issue of self-identity of the first and second generation of migrants.

Klíčová slova

Kolektivní paměť, nigerijská občanská válka, nigerijsko-biaferská válka, nigerijská diaspora, Nigérie, Biafra, Dublin, Irsko, identita, etnický konflikt, genocida

Keywords

Collective memory, Nigerian Civil War, Nigerian-Biafran War, Nigerian diaspora, Nigeria, Biafra, Dublin, Ireland, identity, ethnic conflict, genocide

Title/název práce

Collective memory and Nigerian Civil War in Nigerian diaspora in Dublin

Kolektivní paměť a nigerijská občanská válka v nigerijské diaspoře v Dublinu

Poděkování

Na tomto místě chci poděkovat všem, kteří mě při psaní této diplomové práce podporovali. Děkuji přátelům a rodině, hlavně nigerijské části mé rodiny, která mi poskytla azyl v Dublinu po dobu provádění rozhovorů s respondenty na přelomu března a dubna 2022. Jmenovitě bych rád poděkoval mému tátovi Samsonovi Ojo Omorodionovi za zprostředkování části respondentů a za to, že mě po Dublinu přepravoval. Děkuji také vedoucí diplomového semináře PhDr. Zuzaně Kasákové, PhD., která svými postřehy a zpětnou vazbou napomohla k lepší úrovni této práce. Největší díky ale patří vedoucímu diplomové práce Mgr. Janu Váškovi, PhD. Jenom díky jeho neuvěřitelné ochotě, trpělivosti a vstřícnému lidskému přístupu jsem byl schopný diplomovou práci napsat a odevzdat již v prvním termínu. Díky patří i mému šest let starému notebooku značky Lenovo, na kterém jsem kromě této diplomové práce napsal i svou bakalářskou práci. Všem jmenovaným ještě jednou děkuji!

Obsah

Úvod	1
1 State of the Art	3
Nigerijská občanská válka a igboský nacionalismus.....	4
Osobní svědectví, propaganda a otázka genocidy	5
Kolektivní paměť, etnická/národní identita a vliv diaspory	7
Propojení Nigérie a Irska	9
2 Teoreticko-metodologický rámec	11
2.1 Teorie kolektivní paměti a diaspory	11
Výzkumné otázky a předpokládaná zjištění	18
2.2 Metodologická část.....	20
3 Historický kontext.....	29
4 Analýza rozhovorů.....	34
Občanská válka.....	34
Biafra, vina a usmíření.....	36
Vytváření kolektivní paměti, zapomínání a genocida	40
Biafra a separatismus.....	48
Nigerijská diaspora v Dublinu.....	53
Identita.....	56
5 Rozprava nad výzkumnými otázkami a zhodnocení výzkumu.....	59
Rozprava nad výzkumnými otázkami	59
Zhodnocení výzkumu a limity použitých metod	63
Závěr.....	64
Summary	67
Zdroje:	68
Primární zdroje:	68

Sekundární zdroje – monografie:	69
Sekundární zdroje – akademické články:	69
Teze diplomové práce	74
Seznam příloh.....	77
Příloha č. 1: Seznam respondentů s jejich osobními informacemi.....	77
Příloha č. 2: Mapy administrativního dělení a etnických skupin Nigérie	79
Příloha č. 3: Vzor souhlasu s účastí na výzkumu	81
Příloha č. 4: Otázky rozhovoru v anglickém jazyce	82
Příloha č. 5: Příklad transkribovaného rozhovoru s respondentem 8N Alfredem.....	83
Příloha č. 6: Příklad transkribovaného rozhovoru s respondentem 4B	87

Úvod

Nigerijská občanská válka byl konflikt, ve kterém proti sobě stály samozvaná Biaferská republika a Nigerijská federace.¹ Probíhal mezi lety 1967 a 1970, kdy nigerijská federální vojenská vláda zlomila odpor igboských separatistů, a Biafra byla opět začleněna do federace. Válka si vyžádala až 3 miliony převážně civilních obětí. Tato diplomová práce zkoumá kolektivní paměť tohoto konfliktu u lidí žijících v nigerijské diaspoře v irském Dublinu.

Toto téma je důležité, protože Nigérie je nejlidnatější africkou zemí, jejíž populace v roce 2020 čítala přes 206 milionů obyvatel.² Předpovědi odhadují, že v roce 2050 bude žít v Nigérii 401,3 milionů lidí.³ Tato subsaharská země je významným světovým geopolitickým hráčem, důležitým producentem ropy, zemního plynu, a v posledních dekáдах se stala hegemonem regionu západní Afriky. Nigérie je, obdobně jako jiné africké země, domovem více než 250 nesmírně rozmanitých etnicko-lingvistických skupin. Mezi největší patří muslimští Hausové s Fulby na severu země. Na jihu žijí Jorubové a Igbové, kteří vyznávají křesťanství.⁴ V současnosti je Nigerijská federace rozdělena na 36 států a speciální federální distrikt hlavního města Abuja. Otázka občanské války je i po více než 50 letech velmi aktuální, a projevuje se například vzestupem igboských separatistických tendencí po návratu Nigérie k demokracii v roce 1999.

V Irsku žije podle dat ze sčítání lidu v roce 2011 přes 20 tisíc lidí s původem v Nigérii. Nigérijci jsou tak v Irsku největší africkou menšinou.⁵ Vztahy Irska a Nigérie mají dlouhou historii. Ještě před tím, než byla Nigérie Brity v roce 1914 vytvořena, Irští misionáři konvertovali místní obyvatele v jihovýchodní části země. Během nigerijské občanské války Irsko projevovalo sympatie a snažilo se humanitárně podporovat Biafru. Toto propojení Irska a Nigérie je v povědomí lidí dodnes.

Kolektivní paměť občanské války u respondentů je v této práci analyzována ve dvou rovinách. První je rovina etnicko-regionální, kde jsou respondenti rozděleni podle etnika

---

¹ Viz *Mapu č. 2: Mapa Biafry v roce 1967* v Příloze č. 2 na straně 79.

² Statista, „Population in Africa, by country 2020,“ staženo 24. dubna 2022, <https://www.statista.com/statistics/1121246/population-in-africa-by-country/>.

³ Statista, „Nigeria population forecast 2025-2050,“ staženo 24. dubna 2022, <https://www.statista.com/statistics/1122955/forecast-population-in-nigeria/>.

⁴ Toyin Falola a Ann Genovaová, *Historical dictionary of Nigeria* (Lanham, Md: Scarecrow Press, 2009)123-124. Viz *Mapu č. 1: Etnicko-lingvistické skupiny v Nigérii* v Příloze č. 2 na straně 79.

⁵ Central Statistics Office, *This is Ireland. Highlights from Census 2011, Part 1* (Dublin: Stationery Office, březen 2012), 84. Staženo 23. dubna 2022, https://www.cso.ie/en/media/csoie/census/documents/census2011pdr/Census_2011_Highlights_Part_1_web_72dpi.pdf.

a regionu jejich původu. Druhá je rovina generační, starší generace sestává z imigrantů první generace, druhá z jejich potomků, imigrantů druhé generace, kteří se v Irsku narodili nebo vyrostli.

K získání primárních dat bylo využito metody strukturovaného rozhovoru s otevřenými otázkami. Interview byla prováděna dvěma způsoby, tváří v tvář anebo online přes platformu Zoom. Rozhovory byly nahrávány, poté transkribovány a výsledný text podroben komparativní kvalitativní obsahové analýze, jejíž výsledky byly zaneseny do kódovací tabulky.

Práce teoreticky vychází z teorií paměti, konkrétně z teorie kolektivní paměti tak, jak ji definují Durkheim, Halbwachs, Nora, Ricoeur a Assman. Konkrétně práce využívá kromě vztahu mezi kolektivní a individuální pamětí také koncept „míst paměti“ (*lieux de mémoire*) a fenomén zapomínání určitých historických faktů. Druhým klíčovým teoretickým konceptem práce je diaspora. Diaspora této práci dodává respondenty, kteří jsou nositeli kolektivní paměti a práci poskytují primární data. Teorie diaspory také operuje s dalším pojmem, který je spjat i s kolektivní pamětí, a to identita. Identita respondentů je také v této práci zkoumána.

Cílem této diplomové práce je zjistit, jak se liší kolektivní paměť skupin respondentů rozdělených na základě jejich etnicko-regionálního původu a příslušnosti k první nebo druhé generaci migrantů v Irsku. Při analýze primárních dat je bráno v potaz to, jak odpovědi respondentů korelují s jejich etnicko-regionální příslušností a generační kohortou. Dále je v práci zkoumán způsob, jakým se jedinci v nigerijské diaspoře v Dublinu identifikují, jestli na základě svého etnika, místa původu, státní příslušnosti nebo náboženství. V neposlední řadě je v práci zjišťován charakter nigerijské dublinské diaspory. Existují v ní nějaké spory ohledně různých interpretací občanské války a nigerijské historie? Jak aktivní je ve smyslu spolkových organizací a pořádání krajanských akcí? Odpovědi na tyto a další dílčí otázky se nachází v této práci.

V první kapitole je ve *State of the Art* popsána současná akademická debata týkající se nigerijské občanské války, igboského nacionalismu, a kolektivní paměti. Také se zde nachází debata o vlivu kolektivní paměti na jedincovu identitu a propojení Nigérie a Irska. Následuje kapitola představující teoreticko-metodologický rámec práce, její ukotvení v teoriích kolektivní paměti a diaspory, a metodologii využitou ke sběru a analýze primárních dat. Jsou v ní také vysloveny výzkumné otázky práce. Poté je stručně přiblížen historický kontext nigerijské občanské války. V předposlední kapitole jsou podrobně rozebírány rozhovory podle předem určených tematických okruhů. V závěrečné kapitole jsou vyhodnoceny výsledky analýzy, zodpovězeny výzkumné otázky a nastíněny další oblasti výzkumu, kam by se dala tato práce a téma rozšířit.

1 State of the Art

V této kapitole je shrnut současný stav akademické debaty na témata, ze kterých tato práce vychází. Jelikož na problematiku kolektivní paměti nigerijské občanské války v diasporách dosud neexistuje velké množství literatury, bude toto *State of the Art* sestaveno z několika dílčích debat, které dohromady zapadají do tématu práce. Jediný výzkum Raisy Simolaové prezentovaný v článku *Time and Identity: The Legacy of Biafra to the Igbo in Diaspora* má co se do cílů a předmětu zájmu autorky týče nejblíže výzkumu, který je prováděn v této diplomové práci.⁶

Simolaová analyzuje debatu o Biafře a nigerijské občanské válce na vzorku Igbů a několika dalších Nigérijců ne-Igbů v diaspoře v USA pohybujících se na internetovém fóru Igbo-net. Jejím cílem je porovnat interpretaci dějin v jejich online debatě s oficiálním výkladem občanské války v nigerijských učebnicích. Dochází k závěru, že oficiální vládní verze se od té igboské diametrálně liší jak v příčinách, tak důsledcích války například v hodnocení reintegrace Igbů do Nigérie. Autorka také popisuje, jak mladší Igbové, kteří se narodili nebo vyrůstali v USA získávají informace od starších kolegů, a jak si tímto způsobem jako skupina vytváří kolektivní paměť a představu o své domovině.

Výzkum v této práci je tím Simolaové inspirovaný v tom ohledu, že se zajímá především o rozdíly v interpretaci událostí v kolektivní paměti nigerijské občanské války mezi respondenty ve vzorku nigerijské diaspory v Dublinu. Kromě výše zmíněného výzkumu, neexistuje na téma kolektivní paměti a nigerijské občanské války v nigerijské diaspoře v Dublinu žádná akademická literatura. Tato diplomová práce debatu o kolektivní paměti v diasporách rozšiřuje.

Nejdříve je shrnuta obecná debata o nigerijské občanské válce, igboský nacionalismus a separatismus. Poté jsou probírány konkrétní problémy nigerijské občanské války jako jsou osobní svědectví a otázka genocidy a propagandy. Dále je nastíněna debata týkající se kolektivní paměti a její souvislosti s identitou a rozdílnými interpretacemi dějin jak v nigerijském případě, tak v obdobných konfliktech včetně vztahu diaspor a domoviny. Následně je opodstatněn výběr nigerijské diaspory v irském Dublinu debatou o africké diaspoře v Irsku a nigerijsko-irských vztazích.

---

⁶ Raisa Simolaová, „Time and Identity: The Legacy of Biafra to the Igbo in Diaspora,“ *Nordic Journal of African Studies* 9, č. 1 (2000): 98-117.

Nigerijská občanská válka a igboský nacionalismus

Vlivem nigerijské občanské války na igboský nacionalismus a separatismus se zabývá mnoho autorů. Bobčík ve svém článku z roku 1969 přibližoval v té době probíhající konflikt, tudíž nemohl mít historický odstup, který mají další zmínění autoři. Aplikuje historický přístup bez marxistické ideologie a snaží se najít obecnou podstatu konfliktu o kterém míní, že nemá vojenské, nýbrž politické řešení.⁷ Dalšími autory, kteří se věnují problematice nigerijské občanské války a igboského nacionalismu na obecnější úrovni jsou Aro & Ani, Duruji, J. Smith, Onuoha, Simpson, Ugwueze a Ukiwo.

Tito autoři uchopují toto téma dvěma způsoby. První skupina autorů, agituje za Igby a jejich právo sebeurčení. a staví se velmi kriticky k nigerijské federální vládě. Mezi ně patří Aro & Ani a Onuoha.⁸ Shodují se, že současný igboský nacionalismus je způsoben historickou marginalizací Igbů, která byla příčinou občanské války, a která neskončila ani po jejím konci. Z této marginalizace a útlaku viní nigerijskou federální vládu, jak tu minulou vojenskou, tak současnou civilní demokraticky zvolenou. Důvodem takto kritického přístupu jsou zdroje, ze kterých autoři čerpají, Onuoha ve svých článcích často vychází z memoárů bývalých bíferských představitelů jako například prezidenta Ojukwua nebo románů známého igboského spisovatele Achebeho.

Do druhé skupiny autorů se řadí Duruji, J. Smith, Simpson, Ugwueze a Ukiwo.⁹ Ti se staví do více neutrální pozice. Za příčiny občanské války označují kromě již výše zmíněné

---

⁷ Radoslav Bobčík, „Občanská válka v Nigérii“, *Mezinárodní vztahy* 4, č. 4 (1969): 23-38.

⁸ Gilbert Chukwu Aro a Kelechi Johnmary Ani, „A Historical Review of Igbo Nationalism in the Nigerian Political Space“, *Journal of African Union Studies* 6, č. 2/3 (srpen/prosinec 2017): 44-77, <https://www.jstor.org/stable/10.2307/26886164>.

Godwin Onuoha, „Bringing ‘Biafra’ back in: narrative, identity, and the politics of non-reconciliation in Nigeria“, *National Identities* 20, č.4 (2018): 379-399, <https://doi.org/10.1080/14608944.2017.1279133>.

Godwin Onuoha, „Cultural interfaces of self-determination and the rise of the neo-Biafran movement in Nigeria“, *Review of African Political Economy* 40, č. 137 (září 2013): 428-446, <https://www.jstor.org/stable/42003351>.

Godwin Onuoha, „The fractured multi-ethnic state: contemporary Igbo quest for self-determination in Nigeria“, *African Identities* 11, č. 1 (2013): 19-32, <https://doi.org/10.1080/14725843.2013.775838>.

Godwin Onuoha, „The presence of the past: youth, memory making and the politics of self-determination in southeastern Nigeria“, *Ethnic and Racial Studies* 36, č. 12 (2013): 2182-2199, <http://dx.doi.org/10.1080/01419870.2012.699087>.

⁹ Moses Metumara Duruji, „Resurgent ethno-nationalism and the renewed demand for Biafra in south-east Nigeria“, *National Identities* 14, č. 4 (prosinec 2012):329-350.

Daniel Jordan Smith, „Legacies of Biafra: Marriage, 'Home People' and Reproduction among the Igbo of Nigeria“, *Africa: Journal of the International African Institute* 75, č. 1 (2005): 30-45, <https://www.jstor.org/stable/3556715>.

Brad Simpson, „The Biafran secession and the limits of selfdetermination“, *Journal of Genocide Research* 16, č 2 (2014): 337-354, <https://doi.org/10.1080/14623528.2014.936708>.

Michael I. Ugwueze, „Trauma and Memory: Explaining the Longevity of the Biafra Secessionist Movement in Nigeria“, *Africa Insight* 49, č. 2 (září 2019): 56-69.

marginalizace také jednostranné vyhlášení nezávislosti Biafry na Nigérii. Masakrů civilního obyvatelstva a válečných zločinů se podle nich dopouštěly obě strany. Současný vzestup nacionalismu a separatismu připisují nepodařené reintegraci Biafry a Igbů do Nigérie. Všichni výše zmínění autoři se shodují na tom, že vznik současných igboských nacionalistických organizací jako je například MASSOB (*Movement for the Actualization of Sovereign State of Biafra*), byl umožněn až po demokratizaci Nigérie v roce 1999.

Existuje ještě třetí skupina autorů, kteří se k celé problematice staví neutrálně, ale na válku nahlíží z pohledu Igbů. Mezi tyto autory patří Hana Štěpánková, která se ve svém článku *Sonda do igboského národního vědomí* věnuje igboské národní identitě.¹⁰ Autorka zkoumá igboské národní povědomí a identitu na vzorku Igbů žijících v Praze. Respondenti jejího výzkumu často opakují již výše uvedené důvody občanské války, s tím, že je potřeba spravedlivěji rozdělit moc v Nigérii, aby žádné etnikum nebylo marginalizováno.¹¹

Osobní svědectví, propaganda a otázka genocidy

Nyní se debata o nigerijské občanské válce zaměří na konkrétní témata. Někteří autoři vnímají nigerijskou občanskou válku z igboské strany, přičemž se stále snaží o neutralitu a objektivitu. Při svém výzkumu pracují s osobními svědectvími lidí, kteří válku sami zažili.

Birdová & Ottanelliová se ve svém článku rekonstruují průběh tak zvaného Asabkého masakru, při kterém bylo ve městě Asaba zmasakrováno nigerijskými vojáky v roce 1967 na tisíc civilistů igboského etnika.¹² Autorky chtějí tímto článkem vyplnit mezeru v oficiálním výkladu občanské války, ve kterém se o této události nemluví. Absence uznání této události v oficiální interpretaci války je jednou z mnoha křivd, které Igbové stále cítí. Podobný cíl jako právě zmíněné autorky si dává za úkol Uchendu.¹³ Ten mapuje vzpomínky a zážitky igboských dětských vojáků během občanské války. Při svém výzkumu využívá stejně jako Birdová s Ottanelliovou rozhovory s pamětníky. Jedním ze závěrů jeho práce je, že igboské děti byly velmi lehce ovlivnitelné biaferskou propagandou, která byla hlavně v pozdější fázi války

---

Ukoha Ukiwo, „Violence, Identity Mobilization and the Reimagining of Biafra,“ *Africa Development* 34, č. 1 (2009): 9-30, <https://www.jstor.org/stable/24484644>.

¹⁰ Hana Štěpánková, „Sonda do igboského národního vědomí,“ *The Journal of Culture*, č. 1 (2016): 17-24.

¹¹ Autor této diplomové práce využívá stejného českého názvosloví pro Igby jako Hana Štěpánková, která ve svém článku vysvětluje správnou formu pojmenování této etnické skupiny v angličtině často nazývanou *Ibo*, nicméně se dá setkat i s variantou *Igbo*, což způsobuje nejasnosti.

¹² S. Elizabeth Birdová a Fraser Ottanelliová, „The History and Legacy of the Asaba, Nigeria, Massacres,“ *African Studies Review* 54, č. 3 (prosinec 2011): 1-26, <https://www.jstor.org/stable/41304792>. Simolaová, „Time and Identity.“

¹³ Egodu Uchendu, „Recollections of Childhood Experiences during the Nigerian Civil War,“ *Africa: Journal of the International African Institute* 77, č. 3 (2007): 393-418, <https://www.jstor.org/stable/40026829>.

velmi radikální a fatalistická. Rétorika se změnila z boje o politické sebeurčení v boj o přežití a odvrácení vyhlazení Biafry Nigérií. Uchendu tvrdí, že někteří pamětníci po skončení války své postoje přehodnotili a už by odtržení a nezávislost Biafry nepodpořili.

Konfliktem v mnohém připomínajícím nigerijskou občanskou válku se zabývá Kandasamyová v článku *Memory and war: Tamil women's experiences of Sri Lanka's civil war*.¹⁴ Menšinové etnikum Tamilů bylo na Srí-lance obdobně jako Igbové v Nigérii marginalizováno, a po jeho jednostranném vyhlášení nezávislosti bylo stejně jako igboská Biafra poraženo a začleněno zpět do společného státu. Autorka vedla rozhovory s tamilskými ženami v diaspoře v Austrálii a domnívá se, že by tamilská diaspora mohla napomoci usmíření znepřátelených stran v domovině.

Biaferská propaganda byla namířena primárně vnitřně na vlastní obyvatelstvo, kdy vyvolávala v Igbech strach z fyzické likvidace federální armádou. A sekundárně ven do mezinárodního prostředí, kde měla být Biafra vnímána jako utlačovaný národ, který touží pouze po sebeurčení a suverenitě. Doron připisuje sympatie mezinárodní komunity vůči biaferskému režimu právě jeho brilantní propagandě.¹⁵ Biafra se pasovala do role oběti a to se jí vyplatilo. Náboženské aspekty propagandy, kdy údajně byli igboští křesťané masakrováni muslimskými nigerijskými vojsky, mířily směrem k světové křesťanské komunitě. To se do značné míry povedlo například v Irsku, jehož případ bude vysvětlen níže.

Jedním z médií biaferské propagandy byl film. Na jeho využití jako „zbraně“ ve válce se zaměřila Jungová.¹⁶ Autorka zkoumá jakým způsobem ovlivňovaly filmové záběry zpustošené Biafry s hladovějícími vyhublými dětmi francouzské veřejné mínění. Dochází k závěru, že i díky takovému vyobrazení se Biafre podařilo získat nejen ve Francii mnoho podporovatelů.

Jako argument propagandy a obhajoby odtržení využívali biaferští Igbové velmi často pojem genocida. Mezi jednu z příčin občanské války autoři z úvodu kapitoly často řadí právě igboský strach z etnického násilí, které by mohlo vyústit v organizované vraždění – genocidu. Tímto tématem se zabývají Anthony, Heerten & Moses, a E. Smithová.¹⁷ Shodují se, že nelze

---

¹⁴ Niro Kandasamy, „Memory and war: Tamil women's experiences of Sri Lanka's civil war,“ *Ethnic and Racial Studies* 42, č. 15 (2019): 2661-2679, <https://doi.org/10.1080/01419870.2018.1557727>.

¹⁵ Roy Doron, „Marketing genocide: Biafran propaganda strategies during the Nigerian civil war, 1967–70,“ *Journal of Genocide* 16, č. 2-3 (2014): 227-246, <http://dx.doi.org/10.1080/14623528.2014.936702>

¹⁶ Barbara Jung, „L'image télévisuelle comme arme de guerre. Exemple de la guerre du Biafra, 1967-1970,“ *Bulletin de l'Institut Pierre Renouvin* 2, č. 26 (2007): 49-63, <https://www.cairn.info/revue-bulletin-de-l-institut-pierrerenouvin1-2007-2-page-49.htm>.

¹⁷ Douglas Anthony, „'Ours is a war of survival': Biafra, Nigeria and arguments about genocide, 1966–70,“ *Journal of Genocide Research* 16, č. 2-3 (2014): 205-225, <https://doi.org/10.1080/14623528.2014.936701>.

stoprocentně popsat konflikt mezi Nigérií a Biafrou jako genocidu. Chybí totiž ověřitelná primární data. Podle Anthonyho se dokázala nigerijská vláda obhajovat tím, že i mimo Biafru žijí Igbové, kteří jsou ve federaci v bezpečí a nic jim nehrozí. Biaferské propagandě neprospívalo ani to, že někteří vlivní představitelé igboského původu, například první nigerijský prezident Dr. Nnamdi Azikiwe, také zvěsti o genocidě odmítali. E. Smithová dodává, že Nigérie pod lehkým nátlakem Spojeného království nechala do země přicestovat mezinárodní pozorovatele, kteří také vyvrátili podezření z genocidy. Faktem je, že dění v Biafře a výše popisované taktiky biaferské propagandy typu filmů s vyhublými dětmi, přineslo Biafře a celému konfliktu celosvětovou pozornost. Do Biafry zamířilo mnoho humanitárních organizací, které se snažily tamní situaci řešit. O významu přítomnosti a činnosti humanitárních organizací se zmiňují i Lodge, Ugwueze a Simpson. Otázka genocidy a traumata z války značně ovlivnily kolektivní paměť této události účastníků a potomků z obou stran konfliktu.

Kolektivní paměť, etnická/národní identita a vliv diaspory

Kolektivní paměť přímo souvisí s identitou a národním vědomím. V případě Nigérie je tento fakt důležitější proto, že oficiálně neměla občanská válka mít „žádné vítěze a žádné poražené“. Nepodařená reintegrace Biafry do federace ale vedla k rozdílným interpretacím občanské války a dvěma různým kolektivním pamětem. Igbové mají svoji interpretaci, která se liší od oficiální vládní verze. Pokud budou existovat dvě a více interpretací občanské války, nebude moci nikdy dojít k usmíření mezi oběma stranami.

Na skutečnost, že proti sobě stojí dvě interpretace, jedna „oficiální“, která válku vykládá jako boj o udržení jednoty federace, kdežto druhá igboská mluví o boji utlačovaného národa o vlastní přežití, poukazují Lodge a Maiangwa.¹⁸ Do této debaty přispívá i Onuoha, souhlasí s tím, že existuje pluralita interpretací občanské války, což vede k nemožnosti usmíření obou stran.¹⁹ Přináší ale ještě třetí možnou interpretaci, a to pohled menších etnik, které za války zažívaly utrpení a to jak z nigerijské, tak biaferské strany. Všichni tři autoři zdůrazňují

Lasse Heerten a A. Dirk Moses, „The Nigeria–Biafra war: postcolonial conflict and the question of genocide,“ *Journal of Genocide Research* 16, č. 2-3 (2014): 169-203, <https://doi.org/10.1080/14623528.2014.936700>.

Karen E. Smith, „The UK and ‘genocide’ in Biafra,“ *Journal of Genocide* 16, č. 2-3 (2014): 247-262, <https://doi.org/10.1080/14623528.2014.936703>.

¹⁸ Tom Lodge, „Conflict resolution in Nigeria after the 1967–1970 civil war,“ *African Studies* 77, č. 1 (2018): 1-22, <https://doi.org/10.1080/00020184.2018.1432125>.

Benjamin Maiangwa, „Revisiting the Nigeria-Biafra War: The Intangibles of Post-War Reconciliation,“ *International Journal on World Peace* 33, č. 4 (prosinec 2016): 39-67.

¹⁹ Godwin Onuoha, „Memory, Reconciliation, and Peacebuilding in Post-Civil War Southeastern Nigeria,“ *APN Working Papers*, č. 19 (červen 2018): 1-34.

Godwin Onuoha, „Shared Histories, Divided Memories: Mediating and Navigating the Tensions in Nigeria–Biafra,“ *Africa Today* 63, č. 1 (podzim 2016): 3-21, <https://www.jstor.org/stable/10.2979/africatoday.63.1.0003>.

důležitost dialogu mezi znepřátelenými stranami proto, aby vznikla jednotná interpretace tedy opravdová celo-nigerijská kolektivní paměť občanské války. Ta by měla zohlednit všechny strany, jejich traumata a křivdy, ale i hrůzy a válečné zločiny, kterých se obě armády dopustily.

Velmi významnou roli v tomto ohledu hraje nigerijský vzdělávací systém, který podle autorů v současnosti nevysvětluje občanskou válku v dostatečných souvislostech a detailu. Mnoho aspektů války je ve školních osnovách záměrně vynecháváno. To se musí změnit, aby mohlo dojít k usmíření. Soyinka-Airwele ve svém článku představuje pojem „selektivní amnézie“, kterým popisuje systematické zapomínání důležitých historických faktů a událostí v oficiální vládní i igboské interpretaci.²⁰ I on jako již výše zmínění autoři vidí řešení mezinárodního napětí ve shodě na společné historii, či kolektivní paměti, všech Nigérijců.

Kolektivní paměti v souvislosti s lišícími se interpretacemi historie se věnují autoři i na příkladu jiných konfliktů. Conradová a Ingiriis ve svých článcích pojednávají o dvou rozdílných interpretacích dějin v Eritreji a Somálsku.²¹ Podobně jako v Nigérii se v Somálsku oficiální vládní verze liší od interpretace nevládnoucí etnické skupiny. Ingiriis píše o stejném fenoménu u eritrejské vlády a lidí žijících v eritrejské diaspoře. Conradová podobně jako Soyinka-Airwele hovoří o systematickém zapomínání některých historických skutečností.

V následujících odstavcích je představena obecná debata týkající se africké diaspor v souvislosti s konflikty. Akyeampong i Nnaemeka ve svých článcích pojednávají o propojení diaspor s domovinou a o tom, jak se tento vzájemný kontakt díky moderním technologiím jako je internet, prohloubil.²² S tímto tvrzením souhlasí i Abutudu & Emuedo, kteří navíc připomínají změnu charakteru ozbrojených konfliktů ve světě po konci studené války.²³ Konflikty se z mezinárodního prostředí přesunuly do vnitrostátních hranic, kde proti sobě stojí dvě skupiny z jedné země. Autoři tvrdí, že mezi diasporami a domovinou existuje propojení, které může způsobovat eskalaci konfliktů a jejich zdlouhavé řešení, protože diaspory konflikt internacionalizují.

---

²⁰ Peyi Soyinka-Airewele, „Collective Memory and Selective Amnesia in a Transmutational Paradox,“ *Issue: A Journal of Opinion* 27, č. 1 (1999): 44-49, <http://www.jstor.com/stable/1167005>.

²¹ Bettina Conrad, „Out of the 'Memory Hole': Alternative Narratives of the Eritrean Revolution in the Diaspora,“ *Africa Spectrum* 41, č. 2 (2006): 249-271, <https://www.jstor.org/stable/40175131>.

Mohamed Haji Ingiriis, „Many Somalia(s), multiple memories: remembrances as present politics, past politics as remembrances in war-torn Somali discourses,“ *African Identities* 14, č. 4 (2016): 348-369, <http://dx.doi.org/10.1080/14725843.2016.1143804>.

²² Emmanuel Akyeampong, „Africans in the Diaspora: The Diaspora and Africa,“ *African Affairs* 99, č. 395 (2000): 183-215, <https://www.jstor.org/stable/723808>.

Obioma Nnaemeka, „Re-imagining the Diaspora: History, Responsibility, and Commitment in an Age of Globalization,“ *Dialectical Anthropology* 31, č. 1/3 (2007): 127-141, <https://www.jstor.org/stable/29790776>.

²³ Musa Abutudu a Crosdel Emuedo, „The Diaspora and Conflicts,“ v *ECOWAS and the Dynamics of Conflict and Peace-building*, ed. Jaye, Thomas, Dauda Garuba, a Stella Amadi (Dakar: Codersia 2011): 115-130.

Pro tuto diplomovou práci je důležité, že se Conradová s Ingiriisem zaměřují také na diasporu. Ty totiž podle autorů vytváří vlastní interpretaci dějin a často v nich dochází i k jejich deformaci vlivem předávání vzpomínek z generace na generaci. Ingiriis dodává, že zneprátelené skupiny mohou konflikt zanést i do diaspory.

Role kolektivní paměti na tvorbu národní a etnické identity se zabývají Martinovic & spol. a Bikmenová na příkladu bývalé Jugoslávie.²⁴ Takei tuto debatu rozšiřuje případem z Kambodži, kde bylo kolektivní identity dosaženo za pomoci určení vnějšího nepřítelů – Vietnamců.²⁵ Všichni autoři vyzdvihují klíčovou funkci kolektivní paměti při tvorbě kolektivní identity jedince.

Jak Martinovic & spol., tak Bikmenová provádějí svůj výzkum v diasporách. Oba tyto články dochází k obdobnému závěru jako Conradová s Ingiriisem. Diaspora je s domovinou propojená možností přenesení konfliktu z domoviny do diaspory. Bikmenová přichází s názorem, že diaspora může mít na domovinu dvojí efekt. Buď konflikt v domovině zklidní, s tím se ztotožňuje Kandasamyová, nebo jej naopak rozdmýchá a prodlouží, jak tvrdí Abutudu & Emuedo.

Poznatky od výše zmíněných autorů jsou velmi přínosné pro tuto diplomovou práci. Pomáhají lépe formulovat konkrétní otázky pro respondenty během samotného rozhovoru.

Propojení Nigérie a Irsko

V závěrečné části *State of the Art* bude představena debata týkající se propojení Nigérie s Irskem. Tato debata je pro tuto diplomovou práci důležitá, protože vysvětlí výběr nigerijské diaspory v Irsku.

Imigrací Afričanů do Irska se obecněji věnují Ejorh a Whiteová.²⁶ Autoři tvrdí, že afričtí imigranti mohou v Irsku narazit na nepřijemnosti spojené s rasismem. Mezi důvody k imigraci patří liberální sociální politika anebo možnost vzdělání. Detailněji se na nigerijsko-irský vztah

---

²⁴ Borja Martinovic, Jolanda Jettenb, Anouk Smeekesa, Maykel Verkuyten, „Collective Memory of a Dissolved Country: Group-Based Nostalgia and Guilt Assignment as Predictors of Interethnic Relations Between Diaspora Groups From Former Yugoslavia,” *Journal of Social and Political Psychology* 5, č. 2 (2017): 588-607, doi:10.5964/jspp.v5i2.733.

Nida Bikmen, „Collective Memory as Identity Content After Ethnic Conflict: An Exploratory Study,” *Peace and Conflict: Journal of Peace Psychology* 19, č. 1 (2013): 23-33.

²⁵ Milton Takei, „Collective memory as the key to national and ethnic identity: The case of Cambodia,” *Nationalism and Ethnic Politics* 4, č. 3 (1998): 59-78, <https://doi.org/10.1080/13537119808428538>.

²⁶ Theophilus Ejorh, „Immigration and Citizenship: African Immigrants in Ireland,” *Studies: An Irish Quarterly Review* 96, č. 381 (2007): 47-55, <https://www.jstor.org/stable/27896434>.

Theophilus Ejorh, „The African diasporic community in contemporary Ireland: Intersections of ascriptive and circumstantial identities,” *Ethnicities* 12, č. 1 (únor 2012): 67-85, <https://www.jstor.org/stable/43572661>.

Elisa Joy Whiteová, „'You're Very Welcome': Considering the African Diaspora, Race and Human Rights in the Republic of Ireland,” *Journal of Irish Studies* 24 (2009): 15:26, <https://www.jstor.org/stable/27759623>.

zaměřuje Fiona Batemanová, která zkoumá paralely mezi historickým vývojem obou zemí a irskou odezvou na nigerijskou občanskou válku.²⁷ V článku *Ireland and the Nigeria-Biafra Local Connections to a Distant Conflict* podobně jako Ejorh připodobňuje historický vývoj Nigérie a Irska, kdy se z původně kolonizované země stal nezávislý stát. Co se týká irského postoje k nigerijské občanské válce, Batemanová píše, že irská veřejnost byla nakloněna Biafře. Historicky byla oblast Biafry s Irskem propojena díky misijní činnosti irských katolických kněží. Sympatie si Biafra získala i výše probíranou propagandou, kterou se stavěla do role oběti. To na irské občany působilo i díky další irsko-biaferské spojující lince, kterou je hladomor. Obě země si jím totiž prošly, a tak se v Irsku konaly sbírky na podporu hladovějících v Biafře. Autorka pojednává i o tom, že pojem Biafra je v Irsku dodnes používán jako symbol bídy, chudoby a hladu, ač již pozbyl dobového kontextu.

Z této debaty vyplývá, že, mezi Nigérií a Irskem existují historické paralely, které tyto dvě země propojují. Mnoho Nigérijců se rozhodlo do Irska emigrovat a v současnosti tam žije početná diaspora. Právě tito lidé jsou respondenty v této diplomové práci.

---

²⁷ Fiona Batemanová, „Ireland and the Nigeria-Biafra War: Local Connections to a Distant Conflict,“ *New Hibernia Review* 16, č. 1 (jaro 2012): 48-67, <https://www.jstor.org/stable/23266639>.

2 Teoreticko-metodologický rámec

Tato kapitola obsahuje teoreticko-metodologický rámec této diplomové práce. Nejdříve v ní jsou rozebírány dva klíčové koncepty: kolektivní paměť a diaspora. Kolektivní paměť je koncept zastřešující to, co je v této práci zkoumáno. Diaspora a její příslušníci výzkumu dodávají primární data. Následně jsou vysloveny výzkumné otázky vycházející z teorií kolektivní paměti a diaspory. U každé výzkumné otázky jsou uvedena předpokládaná zjištění, která reflektují poznání ze *State of the Art* a teoretická východiska. V druhé metodologické části kapitoly je představena operacionalizace nigerijské diaspory v Dublinu a postup vzorkování respondentů. Poté jsou definovány metody použité při sběru primárních dat. Na konci kapitoly je vysvětleno, jak jsou primární data zpracována za pomoci komparativní kvalitativní obsahové analýzy.

2.1 Teorie kolektivní paměti a diaspory

V následujících odstavcích je uveden historický vývoj koncepce kolektivní paměti. Prostor je věnován i pojmům „místa paměti“ (*lieux de mémoire*), zapomínání v rámci kolektivní paměti a vztahu mezi kolektivní pamětí a identitou. Druhá polovina podkapitoly obsahuje teorii konceptu diaspora. Nejdříve je nastíněna proměna významu diaspory v historii a dále její dnešní chápání. Pozornost je věnována i specifčnosti nigerijské diaspory.

Teoriím kolektivní paměti se věnovalo mnoho autorů, mezi ty nejvýznamnější se řadí Durkheim, Halbwachs, Nora, Ricoeur a Assman. Francouzský sociolog Émile Durkheim na začátku 20. století přišel s koncepty individuálního a kolektivního vědomí společnosti, které se staly základem pro práci dalších autorů. Kolektivní vědomí vzniká spojením a kombinováním vědomí individuálních, a proto v něm Durkheim vidí podstatu společnosti. Kolektivní vědomí může existovat i nezávisle na individuálním, nicméně to neznamená, že společnost může existovat bez jednotlivých individuí.²⁸ Společnost je místo, kde jedinci získávají a rekonstruují svoje vzpomínky.²⁹

Maurice Halbwachs se ve svých pracích inspiroval Durkheimovou koncepcí a tvrdí, že lidská individuální paměť existuje pouze a jenom díky paměti kolektivní. Sama o sobě paměť individuální neexistuje.³⁰ Halbwachs představuje teorii sociálních rámců, která říká, že jedinec rekonstruuje vlastní vzpomínky z kolektivní paměti skupiny v rámci určitých společenských

---

²⁸ Štěpánka Pfeiferová a Jiří Šubrt, „Kolektivní paměť jako předmět historickosociologického bádání,“ *Historická sociologie* 1 (2010): 11.

²⁹ Noa Gediiová a Yigal Elam, „Collective Memory — What Is It?“ *History and Memory* 8, č. 1 (jaro-léto 1996): 38, staženo 28.3.2021. <https://www.jstor.org/stable/25618696>.

³⁰ *Ibid.*, 37.

norem. Jedinec sice vzpomíná sám za sebe, dělá tak ale v referenčních rámcích skupiny, tím se hlásí k příslušnosti k dané skupině a její kolektivní paměti.³¹ Aby mohly být vzpomínky správně vytvořeny, potřebují také prostorové ukotvení. Tento prostor, který nemusí fyzicky existovat, poté napomáhá skupině k utužení kolektivní paměti.³² Například Biafra *de facto* neexistuje, i přesto se stala prostorovým ukotvením pro vytváření kolektivní paměti některých Igbů.

Halbwachs vnímá čtyři roviny v jejichž kontextu jsou vzpomínky vytvářeny: rodina, sociální třída, náboženské společenství a globální společnost.³³ Aby mohl jedinec rekonstruovat z kolektivní paměti vzpomínku, je k tomu zapotřebí nějaký prostorový rámeček. Nemusí jím být pouze nějaké místo, může to být i předmět. Bez tohoto prostorového rámce si není možné vybavit vzpomínky a paměť se stává nedosažitelnou.³⁴ Halbwachs dále tvrdí, že kolektivní paměť stojí v opozici k historii. Jakmile kultura vynalezne technologii k zaznamenávání informací jako je písemnictví, tak společnost ztratí společné referenční rámce a tím i svou kolektivní paměť, která se stane historií.³⁵

Pierre Nora navazuje tvrzením, že paměť je živá, vyvíjí se, může být ovlivněna vnějšími podmínkami nebo dokonce zapomenuta. Paměť je aktuální a prožívaná ve věčné přítomnosti, to ji odlišuje od historie, která je pouhou rekonstrukcí minulosti a nikdy nemůže být stoprocentně přesná. Historie se snaží být co nejobektivnější a nejpřesnější, ale sebelepší historik bude vždy pouze interpretovat určitou paměť.³⁶ S tím souhlasí Halbwachs, který přidává, že existuje nespočet kolektivních pamětí, které skupiny využívají k vymezení se vůči sobě, historie ale existuje pouze jedna universální. Nikdy nebude možné historii zrekonstruovat úplně, protože půjde vždy jen o interpretaci minulých dějů.³⁷

Gediová & Elam interpretují Halbwachsův přístup tak, že společnost je racionální entita a jedinci mohou pouze v rámci společnosti jednat racionálně. Z toho vyplývá, že společnost ovlivňuje jednotlivcovy vzpomínky, což vede k tomu, že minulost se stává odrazem potřeb současné společnosti a nikoliv odrazem minulé skutečnosti.³⁸ Výše zmínění autoři poukazují

---

³¹ Pfeiferová a Šubrt, „Kolektivní paměť jako předmět historickosociologického bádání,“ 13-14.

³² *Ibid.*, 16,

³³ Gediová a Elam, „Collective Memory — What Is It?“ 37.

³⁴ Maurice Halbwachs, *The Collective Memory* (Cambridge: Massachusetts Institute of Technologies, 1950) 6-15, staženo 25.10.2021, <http://web.mit.edu/allanmc/www/halbwachsspace.pdf>.

³⁵ Jan Assmann a John Czaplicka, „Collective Memory and Cultural Identity,“ *New German Critique* 65 (jarolito 1995): 128, staženo 28.3.2021, <https://www.jstor.org/stable/488538>.

³⁶ Pierre Nora, „Mezi paměti a historií : problematika míst,“ *Cahiers du CEFRES: Antologie francouzských společenských věd* 10 (květen 2010): 42-43, staženo 25.10.2021, http://www.cefres.cz/pdf/c10/nora_1996_mezi_pameti_historii.pdf.

³⁷ Pfeiferová a Šubrt, „Kolektivní paměť jako předmět historickosociologického bádání,“ 17 a 20.

³⁸ Gediová a Elam, „Collective Memory — What Is It?“ 39-40.

na to, jak jsou jednotlivcovy vzpomínky náchylné k ovlivnění ze strany společnosti – kolektivního vědomí.

Paul Ricoeur se hlásí k Durkheimově konceptu kolektivního vědomí a říká, že individuální paměť je rekonstrukcí paměti kolektivní. V paměti sídlí spojení současnosti s minulostí, vzpomínka je dle Ricoeura současnost minulosti. Historie může paměť doplňovat, opravovat nebo ji odporovat.³⁹ Souhlasí s Norou, že paměť může být aktivně ovlivňována. Dále poukazuje na rozdílnost cílů paměti a historie. Paměti jde primárně o vytváření a udržování individuální a kolektivní identity, historie se zabývá hledáním a ověřováním pravdy. Dalším rozdílem mezi historií a pamětí je to, že historie se opírá o psané dokumenty, které uchovávají minulé události a chrání je před zapomenutím. Problémem ale je, že se tyto dokumenty někdy stávají náhradou paměti, protože jsou chybně interpretovány jako popis minulosti tak, jak se opravdu udála.⁴⁰

Propojení kolektivní paměti s identitou se věnuje Jan Assman. Ve své práci píše, že jedincova identita se skládá z vícero dílčích identit jako je identita rodinná, profesní, regionální, etnická národní a další.⁴¹ Souhlasí s Halbwachsem, že je kolektivní paměť ovlivňována určitými společenskými a kulturními rámci. Assman rozděluje kolektivní paměť na čtyři druhy. Mimetická paměť se týká toho, jak se chováme, získáváme ji napodobováním. Druhá je paměť věcí. Následuje komunikativní paměť, která je šířena za pomoci řeči, a poslední je kulturní paměť. Kulturní paměť v sobě uchovává minulost skrze obřady, symboly a rituály.⁴² Dále Assman o kulturní paměti říká, že se oprostila od každodennosti a její horizont se stal pevným a neměnným. Má pevné body, které jsou umístěny v uplynulých událostech v minulosti. Tyto události jsou připomínány během kulturní socializace jedince – texty, pomníky – nebo skrze institucionální komunikaci – výročí, zvyky. Podle Assmana jsou tyto minulé události tzv. „časovými ostrovy.“⁴³ V tomto ohledu se jedná o podobný koncept jako Norova „místa paměti“, která jsou zmíněna níže. Komunikativní a kulturní paměť se liší v časovém rozmezí. Komunikativní paměť je krátkodobá v horizontu 80-100 let a současníci ji sdílejí v rámci několika předchozích generací. Na druhou stranu kulturní paměť

---

³⁹ Paul Ricoeur, „Memory, Forgetfulness, and History,“ *Iyyun: The Jerusalem Philosophical Quarterly* 45 (červenec 1996): 14-16, staženo 25.10.2021, <https://www.jstor.org/stable/23350961>.

⁴⁰ Pfeiferová a Šubrt, „Kolektivní paměť jako předmět historickosociologického bádání,“ 22.

⁴¹ Assmann a Czaplicka, „Collective Memory and Cultural Identity,“ 127.

⁴² Pfeiferová a Šubrt, „Kolektivní paměť jako předmět historickosociologického bádání,“ 19.

⁴³ Assmann a Czaplicka, „Collective Memory and Cultural Identity,“ 129.

je dlouhodobá, patří do ní historické mýty a tradice. Obě paměti nicméně spojují referenční rámce, které ovlivňují formování vlastních vzpomínek jednotlivce.⁴⁴

Klíčovým pojmem v rámci teorií paměti jsou tak zvaná „místa paměti“ (*lieux de mémoire*) představená Francouzem Pierrem Norou. Ten dále rozvíjí Halbwachsovy myšlenky v tom smyslu, že paměť a historie jsou dvě rozdílné věci, které vůči sobě stojí v opozici.⁴⁵ Podle Nory jsou „místa paměti“ vytvářena, protože historie ohrožuje naši paměť. Jedná se o pestrou škálu materiálních předmětů jako jsou například monumenty, památníky, muzea, sochy, hřbitovy, encyklopedie a kroniky. Ale také i nemateriálních událostí typu výročí, rituálů, vzpomínkových akcí, národních svátků, symbolů, a tak dále. „Místem paměti“ může být v podstatě cokoliv, co pevně konsoliduje rekonstruovanou historii, něco, díky čemuž si je možné danou událost znovu vybavit. I z události, která se ve své době zdála jako bezvýznamná, se může postupem času stát „místo paměti“. Lidé historii konzervují v „místech paměti“ právě proto, že je paměť v ohrožení, a bojí se její ztráty. Nora je kritický k dnešní době, která je posedlá archivací všeho. Archivovaná paměť totiž není přirozená a lidé ji přejímají externě, nejedná se o paměť přímo ze života společnosti. Podle Nory společnost archivuje také ze strachu, že budoucí generace nebudou mít dostatek svědectví o dnešní době, tak jako dnes současní badatelé postrádají některé záznamy z minulosti.⁴⁶

Pojem zapomínání je úzce spjat s pamětí. Ačkoliv minulost nemůže být nikdy změněna a budoucnost je nejistá, Ricoeur tvrdí, že význam, který je přikládáme jednotlivým minulým událostem neměnný není. Existují-li v paměti určité skupiny na traumatizující událost nějaké viníci, může nastat dvojí morální zabarvení činů těchto viníků. Buďto negativní přitěžující, kdy je viník opakovaně obviňován s důrazem na neměnnost provedených skutků v minulosti nebo naopak pozitivní polehčující, když je mu odpuštěno, což vede ke „splacení dluhu“ a reálné změně významu minulé události. Ricoeur popisuje tři durhy zapomínání, jsou jimi pasivní zapomínání, aktivní zapomínání a odpuštění.

Pasivní zapomínání je deficitem aktivní paměti, ve kterém se lidé snaží vyhnout nepříjemným a bolestivým vzpomínkám, které raději nechtějí znát. Aktivní zapomínání autor považuje za nebezpečné, protože nastává, když je historie tak zvaně psána vítězi, a opomíjí se úhel pohledu obětí. Poslední formou zapomínání je odpuštění, které spočívá v usmíření zneprátených stran skrze „splacení dluhu“ viníka vůči oběti. Skutečnost, že se daná událost

---

⁴⁴ Pfeiferová a Šubrt, „Kolektivní paměť jako předmět historickosociologického bádání,“ 19. Assmann a Czaplicka, „Collective Memory and Cultural Identity,“ 130-133.

⁴⁵ Pfeiferová a Šubrt, „Kolektivní paměť jako předmět historickosociologického bádání,“ 20.

⁴⁶ Nora, „Mezi pamětí a historií,“ 46-60.

stala, není zapomenuta, nicméně její původní význam ano.⁴⁷ Podle Šubrt a Pfeiferové nastává zapomínání také tehdy, když jedinec přestane být členem skupiny a ztratí k rekonstrukci svých vzpomínek společný referenční rámec. Dodávají, že: „Sociální skupiny, které se konstituují na bázi určitého pospolitého vzpomínání, svoji minulost ochraňují a střeží. Důležité je v tomto směru jednak vědomí jedinečnosti, pramenící z diferenciací vzhledem k okolnímu světu, jednak vědomí identity, trvání v čase, které je pěstováno s péčí o zapamatovaná fakta a o jejich výběr.“⁴⁸ Hlaváček dodává, že jak individuální, tak kolektivní paměť jsou náchylné k zapomínání a reinterpetování.⁴⁹

Kolektivní paměť je úzce spjata s jedincovou identitou. Identita je jedincův pocit sounáležitosti s určitou skupinou. Assman říká, že jedincova identita se skládá z mnoha dílčích identit: rodinné, profesní, národní, a dalších.⁵⁰ Existují dva způsoby utužování vazby mezi jednotlivcem a skupinou, do které chce náležet. První funguje principu podobnosti a hledání společných znaků uvnitř skupiny. Druhý je založený na vymezení se vůči jiné skupině ve smyslu my – oni, při kterém se hledají naopak rozdílné znaky jedinců zmíněných dvou skupin. Kolektivní paměť hraje v obou těchto procesech zásadní roli, protože „představuje podstatnou sociální vazbu: společnost si jejím prostřednictvím vybírá z minulosti ty prvky, kolem nichž se utváří její identita.“⁵¹ Je to jeden z dalších důvodů, proč mohou mít dvě rozdílné skupiny odlišné kolektivní paměti jedné a té samé události.

Koncept diaspory je pro tuto práci klíčový, jelikož respondenti výzkumu jsou příslušníci dublinské nigerijské diaspory. Slovo *diaspora* pochází ze starořečtiny a znamená „rozsévat“ nebo „rozptýlení semena“, a lze v něm spatřovat ideje „disperze“, „difuze“ a „distribuce“.⁵² Ve své nejběžnější definici se jedná o kulturně homogenní skupinu lidí, žijící buď dobrovolně nebo donuceně mimo svou domovinu, uchovávací si svou vlastní identitu a vazby s původní komunitou. Podle Cohena musí diaspora splňovat následující kritéria: je složena z lidí, kteří uprchli ze své domoviny buďto dobrovolně nebo kvůli nátlaku, persekuci anebo extrémnímu strádání; musí uplynout určitá doba, kdy se lidé přemístili z domoviny, aby mohla být komunita

---

⁴⁷ Ricoeur, „Memory, Forgetfulness, and History,“ 19-23.

⁴⁸ Pfeiferová a Šubrt, „Kolektivní paměť jako předmět historickosociologického bádání,“ 16.

⁴⁹ Jiří Hlaváček, „Kolektivní paměť a orální historie ve výzkumu soudobých dějin,“ *Časopis MEMO 2* (2012): 7, staženo 25.10.2020, <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=566020>.

⁵⁰ Assmann a Czaplicka, „Collective Memory and Cultural Identity,“ 127.

⁵¹ Pfeiferová a Šubrt, „Kolektivní paměť jako předmět historickosociologického bádání,“ 15-16.

⁵² Stéphane Dufoix, „Diaspora before it became a concept,“ v *Routledge Handbook of Diaspora Studies*, editoři Robin Cohen a Carolin Fischerová, (New York: Routledge, 2019),13.

nazývána diasporou; a její členové si vytváří kolektivní identitu nejen v hostitelské zemi, ale v rámci diaspor ve vícero zemích.⁵³

Původně vznikl výraz diaspora jako náboženský pojem kolem 3. století př.n.l. a označoval roztroušení židovské populace mimo Svatou zemi. Později jej převzalo křesťanství, které přidalo diaspoře negativní konotaci, jelikož jí označovalo nucené vyhnání Židů ze Svaté země kvůli jejich hříchům. Následně v 18. a 19. století převzali pojem diaspora evangelíci, kteří jej používali ve smyslu propojení, linky mezi misemi v různých částech Evropy a Ameriky s jejich domovskými církvemi.⁵⁴

Z výše popsaného vyplývá, že diaspora měla dvě roviny: rovinu exilu a rovinu komunitní. Dufoix tvrdí, že se historicky vyvinuly ve spojitosti s komunitní rovinou pro slovo diaspora tyto dva významy: transnacionální propojení a propojení mezi centrem a periferií. V akademických kruzích byl koncept diaspora poprvé použit ruským historikem Simonem Dubnowem, v roce 1931. Poté jej převzalo několik dalších autorů a vždy odkazovali k diaspoře jako k části národa oddělené od svého státu nebo teritoria, žijící v rámci jiných národů a udržující si svoji kulturu. Později v 60. a 70. letech 20. století začali různí autoři používat pojem diaspora příliš ledabyle v různých významech, aniž by existovala jeho definice. Ve stejné době začala být diaspora spojována s afroamerickou menšinou na americkém kontinentě. Někteří autoři dokonce poukazovali na propojení mezi dislokací Židů a Afričanů a útlakem s utrpením, které tyto dvě skupiny během své historie zažívaly. Diaspora se skoro jako motto hojně rozšířila v rámci afroamerické komunity, která se tímto pojmem snažila najít svou identitu, pojmenování a propojení se ztracenou africkou domovinou. Až od konce 70. let se akademici opravdu začali snažit diasporu jako koncept definovat, až její definice dostala podobu, která je uvedena výše.⁵⁵

Nicméně podle Rozy Tsagarousianouové tato definice dnes již není dostačující. Například pojem domoviny, který je v dnešním globalizovaném světě s technologiemi umožňujícími instantní komunikaci, ztrácí na významu. Lidé se z diaspor navíc do domoviny ani nechtějí vracet, čímž ztratila svůj mýtický aspekt. Dnes si imigranti spojují domovinu/domov s tím, co v hostitelské zemi vybudovali, ne s tím, co opustili a zanechali za sebou.⁵⁶

---

⁵³ Robin Cohen citován v Roza Tsagarousianouová, „Rethinking the concept of diaspora: mobility, connectivity and communication in a globalised world,“ *Westminster Papers in Communication and Culture* 1, č. 1 (2004): 55, staženo 25.10.2021, <https://www.westminsterpapers.org/article/5/galley/3848/download/>.

⁵⁴ Dufoix, „Diaspora before it became a concept,“ 13-14.

⁵⁵ *Ibid.*, 15-20.

⁵⁶ Tsagarousianouová, „Rethinking the concept of diaspora,“ 55-56.

Tsagarousianouová navazuje na Cohena s novým náhledem na diasporu, která podle ní získala v globalizovaném světě transnacionální charakter, protože diaspory si vytváří kolektivní identitu napříč různými hostitelskými zeměmi. Diaspory mají být vnímány jako imaginární komunity, protože se permanentně rekonstruují a identifikují v kontinuálním procesu, na který mají vliv všichni její členové. „Vytvoření diasporické identity je primárně sociopolitický proces, který zahrnuje dialog a vyjednávání o tom, ‚kdo jsme‘, a co to znamená ‚být tím kým jsme‘.“ Diaspory jsou diasporami, protože si to samy uvědomují a označují se tak.⁵⁷

Diaspory jsou v dnešní době ve velmi intenzivním kontaktu s domovinou. Tím se za pomoci moderních komunikačních technologií staly pojítkem mezi odlehlými místy planety. Nová definice diaspory navrhuje odvrácení se od tradičního vnímání diaspory v rámci etnicity, mobility a přemístění. Navrhuje transnacionální vlastnost diaspory, která se projevuje tokem lidí, nápadů, financí, zboží a kultury. Diaspora se tak dá definovat na základě „konstelací ekonomických, technologických, kulturních a ideologických komunikačních proudů a sítí.“⁵⁸

Nyní je na místě v krátkosti vyzdvihnout specifika nigerijské diaspory. Nigérijci v diaspoře jsou obdobně jako v domovině v Nigérii rozděleni na základě náboženství, etnické příslušnosti, regionu původu a někdy dokonce i domovského města. Náboženské komunity a jejich organizace hrají v nigerijské diaspoře klíčovou roli, protože to jsou převážně ony, které pomáhají novým imigrantům se integrovat. Ve své studii Asekun a Arogundade zkoumají identitu jedinců v nigerijské diaspoře v Londýně. Docházejí k závěrům, že ve Velké Británii sílí tlak na nigerijskou identitu, kterou si jedinci snaží udržet utužováním vazeb na domovinu. To dělají například sledováním filmů z Nollywoodu, sdružováním se s dalšími jedinci diaspory, posloucháním nigerijské hudby nebo například nošením tradičního oblečení.⁵⁹ Autoři dále tvrdí, že migranti první generace mají problémy s udržením si své nigerijské identity, jelikož jsou vytrženi ze svého přirozeného prostředí, proto se jí pokouší upevňovat výše zmíněnými způsoby. Na druhou stranu jejich děti, migranti druhé generace, se zase snaží identifikovat primárně s hostitelskou zemí. Někteří nigerijští rodiče proto posílají své děti do Nigérie do školy, aby si díky soužití s dalšími Nigérijci nigerijskou identitu vytvořily.⁶⁰

---

⁵⁷ Tsagarousianouová, „Rethinking the concept of diaspora,“ 58-60.

⁵⁸ Tsagarousianouová, „Rethinking the concept of diaspora,“ 61.

⁵⁹ Nollywood je nigerijská obdoba Hollywoodu nebo Bollywoodu, jedná se o souhrnné označení nigerijské kinematografie, která produkuje velké množství snímků za rok.

⁶⁰ Wakil Ajibola Asekun a Afolabi Martins Arogundade, „Nigerians beyond the Borders, Construction and Sustenance of a National Identity in Diaspora,“ *Africa Insight* č. 47 (2) (září 2017): 100-106.

V této práci je na koncept kolektivní paměti nahlíženo hlavně Halbwachsovým pojetím, které je rozšířeno v oblasti čtyř úrovní, v jejichž kontextu vznikají vzpomínky, o pátou. Je to úroveň etnicko-regionální, která je zasazena nad úroveň rodinnou a na stejnou úroveň jako sociální skupina nebo náboženské vyznání. Práce pracuje s tím, že individuální vzpomínky jedinec konstruuje za pomoci referenčních rámců konkrétní skupiny, se kterou se právě identifikuje nebo identifikovat chce. Tyto vzpomínky se mohou lišit na základě referenčního rámce skupin, a proto můžou mít dva jedinci ze dvou různých etnicko-regionálních skupin nebo dvou generací migrantů na stejnou událost odlišné vzpomínky. Příčiny vzniku rozdílných individuálních vzpomínek na stejnou událost jsou jednou z oblastí, které jsou v této práci zkoumány. Důraz je kladen i na to, jak individuální vzpomínky napomáhají vytvářet vlastní etnicko-regionální identitu, zdali dochází v kolektivní paměti nigerijské občanské války k zapomínání, a jaké referenční rámce jedinci zkoumaných dvou etnicko-regionálních skupin při formování vlastních vzpomínek využívají. Existují v dublinské nigerijské diaspoře tak zvaná „místa paměti“, a jakým způsobem napomáhají k vytváření kolektivní paměti? Výzkum diaspory Asekuna a Arogundadeho je pro tuto práci významný. Fakt, že se migranti druhé generace ne vždy ztotožňují s identitou svých rodičů, může mít dopad také na jejich kolektivní paměť a zájem o minulost svých předků. Tento předpoklad je jedním z kritérií, která jsou při analýze dat brána v potaz.

Výzkumné otázky a předpokládaná zjištění

Na základě poznání vycházejícího ze *State of the Art* a teorií kolektivní paměti a diaspor jsou v této práci vysloveny tři výzkumné otázky. Zaprvé: „Jakým způsobem se liší individuální vzpomínky na nigerijskou občanskou válku u respondentů na základě jejich etnicko-regionálního původu?“ Předpokládá se, že interpretace nigerijské občanské války bude u igboských respondentů nebo těch s původem v bývalé Biafře více radikální, argumentující právem na sebeurčení, sebesprávu a utrpením, které bylo na Igbech v průběhu dějin samostatné Nigérie konáno. Respondenti s původem ve zbytku Nigerijské federace uvidí vinu na straně biaferského separatismu a argumentovat budou jednotou nigerijského státu, rozdělováním bohatství země mezi všechny a úspěšnou reintegrací Biafry do federace.

Druhá otázka zní: „Jakou roli hraje ve formování individuálních vzpomínek na nigerijskou občanskou válku a při budování vlastní identity věk respondenta?“ Lze usuzovat, že pohled na Nigerijskou občanskou válku bude u starších respondentů (imigrantů první generace) více polarizovaný a kritický vůči druhé straně, než u mladších respondentů (imigrantů druhé generace). Ti se o občanské válce dozvěděli pouze zprostředkovaně od starší

generace a identifikují se nejen na základě nigerijského původu a etnické příslušnosti, ale také s irskou národností. Dále se dá předpokládat, že faktografická znalost reálií spojených s nigerijskou občanskou válkou bude u mladších respondentů výrazně nižší, jelikož se o ní neučili ve škole a ani neměli šanci, na rozdíl od starší generace, se o konfliktu dozvědět z vyprávění pamětníků. V rámci mladší generace je očekávaná větší znalost u respondentů s igboskými kořeny nebo původem v Biafře z důvodu většího zájmu o občanskou válku celkově u této etnicko-regionální skupiny. Je možné, že mladší generace nebude o občanské válce mít téměř žádné znalosti.

Poslední třetí otázka je následující: „Jak formují respondentovy vzpomínky na nigerijskou občanskou válku jeho identitu a vnímání sebe sama v rámci nigerijské diaspory?“ Ze *State of the Art* vyplývá předpoklad, že kolektivní paměti dvou etnicko-regionálních skupin se budou lišit.⁶¹ Skupina z bývalé Biafry bude využívat svůj příběh občanské války k vytváření vlastní biaferské regionální národní identity, druhá skupina se bude pravděpodobně více identifikovat i s celo-nigerijskou identitou. Každopádně jedincova etnická (kmenová) identita pro něj bude také velmi důležitá.

Kromě těchto primárních výzkumných otázek práce zjišťuje i míru faktografických znalostí respondentů o občanské válce. Ví respondenti, od kdy do kdy konflikt probíhal, jaké proti sobě stály strany, a jaký byl výsledek války? Jaké faktory ovlivňují formulaci jednotlivých vzpomínek respondenta? Dozvěděl se jedinec o válce ve škole, od příbuzných nebo z jiných zdrojů? Jak to ovlivnilo jeho pohled na válku?

Důležitá jsou i „místa paměti“ v rámci nigerijské diaspory a způsoby připomínání historických událostí. Konají se nějaké vzpomínkové akce, happeningy nebo oslavy napomáhající opětovnému vyvolání individuálních vzpomínek z kolektivní paměti? Jak tyto akce případně vypadají, jsou etnicky inkluzivní nebo se proti něčemu vymezují, a tak diasporu rozdělují v rovině identity? V rámci teorie kolektivní paměti je zkoumán i fenomén zapomínání určitých událostí. Podařilo se více než 50 let po konfliktu usmířit znepřátelení strany nebo stále respondenti stále cítí křivdu nebo jakoukoliv animozitu k „druhé straně“, které by významně ovlivnily konstrukci individuálních vzpomínek občanské války?

---

⁶¹ Například Onuoha, „Shared Histories, Divided Memories.“
Ingiriis, „Many Somalia(s), multiple memories.“
Onuoha, „Bringing ‘Biafra’ back in.“

2.2 Metodologická část

Primární data této diplomové práce byla získána za pomoci metody strukturovaného kvalitativního rozhovoru s otevřenými otázkami na vzorku 19 respondentů z nigerijské dublinské diaspory. Rozhovory s respondenty byly transkribovány a kódovány. Primární data byla zpracována za použití komparativní kvalitativní obsahové analýzy. Nejdříve je představen postup sběru primárních dat a podle jakého klíče byli vybíráni respondenti. Následuje vysvětlení způsobu, jakým byla data analyzována a jak vznikala kódovací tabulka.

Strukturovaný rozhovor s otevřenými otázkami je založen na sadě předem formulovaných otázek, na které má respondent odpovědět. Jednotnost otázek zajišťuje strukturální celistvost odpovědí jednotlivých respondentů. Výhodou této metody je, že je vhodná pro případy, když je možné rozhovor vést pouze jednou a čas na rozhovor je omezený. Mezi nevýhody strukturovaného rozhovoru s otevřenými otázkami patří fakt, že je ke každému respondentovi přistupováno stejně, aniž by tazatel bral zřetel na jeho individualitu.⁶² Tazatel může v průběhu kvalitativních rozhovorů pokládat doplňující otázky, které mají respondenta nasměrovat k odpovědím, které tazatele zajímají anebo může přímo reagovat na respondentovy odpovědi.⁶³

Všechny rozhovory byly vedeny v anglickém jazyce. Otázky byly také přeloženy a jejich znění je k nahlédnutí v přílohách práce stejně tak jako dva příklady transkribovaných rozhovorů.⁶⁴ Když respondent položené otázky na poněkolkáté neporozuměl, muselo být její znění lehce přeformulováno. Pokud respondent odpověděl nedostatečně, bylo využito možnosti se doptat na více informací doplňujícími otázkami anebo lehkou modifikací otázky původní. Rozhovory probíhaly dvojím způsobem. Se všemi respondenty patřícími do první generace imigrantů se rozhovor odehrál tváří v tvář. Respondentovy odpovědi byly nahrávány na mobilní telefon, aby je bylo možné následně transkribovat. S respondenty spadajícími do skupiny imigrantů druhé generace byly rozhovory vedeny online za pomoci platformy Zoom, která má funkci nahrávání zvukového záznamu z hovoru.

Jak již bylo zmíněno, zdrojem dat této práce jsou rozhovory s příslušníky nigerijské diaspory žijícími v irském Dublinu. Ze *State of the Art* je zřejmé, že Nigérie a Irsko mezi sebou mají historické vazby a v současné době žije v Irsku početná komunita lidí nigerijského

---

⁶² Jan Hendl, *Kvalitativní výzkum : základní metody a aplikace* (Praha: Portál, 2005), 173-174.

⁶³ Alan Bryman, *Social Research Methods, čtvrté vydání* (New York: Oxford University Press, 2012), 472.

⁶⁴ Viz *Příloha 4: Otázky rozhovoru v anglickém jazyce* na stránce 82, *Příloha č.5 Příklad transkribovaného rozhovoru s respondentem 8N Alfredem* na stránce 83-86 a *Příloha č 6. Příklad transkribovaného rozhovoru s respondentem 4B* na stránce 87-91.

původu.⁶⁵ Respondenti tohoto výzkumu museli mít nigerijské kořeny a žít v Dublinu nebo jeho blízkém okolí. Všichni respondenti byli v rámci rozhovoru dotazováni na stejnou sadu otázek. Rozhovorů se postupně jednotlivě zúčastnilo celkem 19 respondentů, kteří byli rozděleni do dvou skupin.

Jedna skupina sestávala z respondentů, kteří jsou etničtí Igbové nebo jejichž místo původu spadá geograficky do regionu bývalé Biafry tedy jihovýchodní Nigérie. Všech 9 respondentů první skupiny jsou etničtí Igbové. Druhá skupina byla složena z lidí, kteří mají původ v ostatních regionech Nigerijské federace. U této skupiny byla původně předpokládána vyšší diverzita v etnické příslušnosti, kvůli metodě získávání kontaktů se do výzkumu nakonec zapojili pouze příslušníci etnik Joruba a Bini/Edo nebo potomci ze smíšených manželství, kteří se identifikovali s výše dvěma zmíněnými etniky. Pro detailnější přehled včetně věku, vzdělání, zaměstnání a regionu původu respondentů viz seznam respondentů.⁶⁶

V rámci těchto dvou etnicko-regionálních skupin byli respondenti rozděleni do dvou generačních kohort. V první starší věkové kohortě byli lidé, kteří se v Nigérii narodili, vyrůstali v ní, a následně se rozhodli emigrovat do Irska. Jedná se tedy o migranty první generace. V druhé mladší generační kohortě byli jedinci, kteří již v Irsku vyrůstali nebo se v něm narodili a žijí tam většinu svého života. Jsou to tedy migranti druhé generace. Respondentům mladší věkové kohorty muselo být minimálně 16 let, aby mohli být zařazeni do výzkumu.⁶⁷

Každý respondent vyplnil souhlas s účastí na výzkumu. V souhlasu měli možnost odmítnout nahrávání rozhovoru. Tohoto práva využil jeden jediný člověk. Místo nahrávání zvukového záznamu z rozhovoru s ním byly pořizovány písemné poznámky. Dále se respondenti mohli rozhodnout ve finálním textu práce zůstat v anonymitě. Nakonec se pro úplnou anonymitu rozhodlo šest respondentů. Formulář souhlasu obsahuje mimo jiné respondentovo jméno, datum a jejich podpis.⁶⁸

Původně měli být respondenti verbováni s pomocí několika organizací působících v nigerijské diaspoře v Irsku. Tyto organizace byly kontaktovány emailem nebo přes sociální

---

⁶⁵ Ejorh, „Immigration and Citizenship: African Immigrants in Ireland.“

Ejorh, „The African diasporic community in contemporary Ireland: Intersections of ascriptive and circumstantial identities.“

Whiteová, „'You're Very Welcome': Considering the African Diaspora, Race and Human Rights in the Republic of Ireland.“

Batemanová, „Ireland and the Nigeria-Biafra War: Local Connections to a Distant Conflict.“

⁶⁶ Viz Přílohu č. 1: Seznam respondentů s jejich osobními informacemi na stránce 77-78.

⁶⁷ V tomto věku navštěvují žáci irských škol předposlední ročník středoškolského studia.

⁶⁸ Všechny souhlasy jsou k nahlédnutí na vyžádání u autora práce. Pro vzor souhlasu viz Přílohu č. 4: Vzor souhlasu s účastí na výzkumu na stránce 81.

sítě s prosbou o spolupráci: *Bini Commuinty Ireland, Igbounion Dublin a Nigerians in Diaspora Organization Ireland*. Oslovena byla i nigerijská ambasáda v Dublinu. Bohužel nebyla komunikace s těmito organizacemi úspěšná, a tak byla zvolena metoda tzv. *snowballingu*.

Při této metodě začíná výzkumník s velmi úzkou skupinou respondentů, od kterých následně získává kontakt na další možné respondenty splňující kritéria výzkumu. Tento postup je možné opakovat do té doby, než má výzkumník dostatek respondentů pro svůj výzkum. Jednou z výhod této metody je, že je možné ji využít v situacích, kdy není snadné získat jednoduše požadovaný vzorek respondentů.⁶⁹ V této práci byl prvotní vzorek respondentů složen z osob, jejichž kontakt byl autorovi poskytnut jeho rodinnými příslušníky nigerijského původu žijícími v Dublinu. Od prvních respondentů byly metodou *snowballingu* získáni další potenciální kontakty, až se počet respondentů dostal na konečné číslo 19: 9 igboského původu a 10 s původem mimo Biafru.

Číslo a písmeno respondenta označují jeho příslušnost ke generační kohortě a jeho etnicko-regionálnímu původu. Respondenti, jejichž číslo je od 1 do 5, tak patří do první generace migrantů a ti, kteří mají číslo 6 až 10, jsou příslušníky druhé generace imigrantů. Respondenti s písmenem „B“ spadají do etnicko-regionální skupiny Igbové/lidé s původem v Biafře, ti označení písmenem „N“, pochází ze zbytku Nigérie.

Na transkribovaných kódovaných rozhovorech byla provedena komparativní kvalitativní obsahová analýza, která „umožňuje vhléd do obsahu analyzovaných dat s cílem porozumět významům, které zprostředkovávají.“⁷⁰ Kódování je metoda zakotvené teorie (*grounded theory*) vycházející z toho, že „za empirickými indikátory (způsoby chování, události) stojí latentní kategorie (konceptuální kódy, konstrukty). Několik tematicky podobných kategorií pak ukazuje na jednu ústřední kategorii, která představuje hlavní téma datového materiálu.“⁷¹ Při kódování se neustále mezi sebou porovnávají koncepty a kategorie zjištěné analýzou primárních dat. Hendl o kódování dále píše: „Případy vzájemně podobné, ale s různými výstupy se porovnávají s cílem nalézt původ rozdílnosti. U podobných případů, jež mají stejné výstupy, se zkoumá, za jakých podmínek jsou si všechny podobné, aby se zjistila jejich možná společná příčina.“⁷² Novotná a spol. ke kódování dodávají, že se jedná o metodu,

---

⁶⁹ Bryman, *Social Research Methods*, 424.

⁷⁰ Hedvika Novotná, Ondřej Špaček a Magdalena Šťovíčková Jantulová, *Metody Výzkumu ve Společenských Vědách* (Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy: 2020) 428. Staženo 28. dubna 2022. [https://search-ebscohost-com.ezproxy.is.cuni.cz/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,shib&db=nlebk&AN=2656973&lang=cs&site=ehost-live&scope=site](https://search.ebscohost-com.ezproxy.is.cuni.cz/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,shib&db=nlebk&AN=2656973&lang=cs&site=ehost-live&scope=site)

⁷¹ Hendl, *Kvalitativní výzkum*, 245.

⁷² *Ibid.*, 245.

ve které výzkumník v textu pojmenovává nebo kategorizuje jednotlivé jeho segmenty. Takto vzniklé kategorie mezi sebou porovnává a zkouší, jestli následující segment může zařadit do kategorie jako ten předchozí nebo se jedná o jinou kategorii. Kategorie by měly být zobecňující, aby zahrnuly co největší počet sobě obsahově podobných segmentů.⁷³

Konkrétně v případě této práce jsou empirickými indikátory odpovědi různých respondentů na stejnou sadu otázek. Při kódování v této práci nebylo třeba data segmentovat, jelikož výsledný transkribovaný text je otázkami rozdělen do kódovatelných segmentů. Ty byly poté kódovány tak, že jednotlivé odpovědi v rozsahu vět či odstavců byly přiřazovány k zobecňujícím kategoriím reprezentovaných písmenem. Při vytváření kategorií byl využit deduktivně-induktivní postup. Nejdříve byly kategorie vytvořeny deduktivně na základě poznatků z teorií kolektivní paměti a diaspory a také existující akademické debaty. Během vytváření kategorií hrála roli i autorova předběžná znalost problematiky. V průběhu samotné analýzy odpovědí docházelo k průběžné optimalizaci kategorií induktivním způsobem na základě nových poznatků zjištěných z rozhovorů.⁷⁴

Jaká kategorie přísluší jakému písmenu kódu je uvedeno v *Tabulce č. 1: Otázky rozhovoru a kódy kategorií* na konci této kapitoly.⁷⁵ U každé otázky je uvedeno, zda lze respondentově odpovědi přiřadit jednu (J) nebo vícero (V) kategorií. Otázky rozhovoru jsou koncipovány tak, aby prozkoumaly respondentovo chápání a znalosti nigerijské občanské války včetně procesů, které stojí za vznikem respondentova individuálního vnímání této události v rámci širší kolektivní paměti nigerijské diaspory. Otázky jsou řazeny dle následujících tematických okruhů: občanská válka; Biafra, vina a usmíření; vytváření kolektivní paměti, zapomínání a genocida; Biafra a separatismus; nigerijská diaspora v Dublinu; a identita.

Kódované odpovědi respondentů byly zaneseny do kódovací tabulky, která slouží jako zdroj primárních dat určených ke komparativní kvalitativní obsahové analýze. Během této analýzy je zjišťováno, zdali existuje korelace mezi obsahem a kategorií odpovědí a respondentovým etnicko-regionálním původem a generační kohortou. Cílem analýzy je obecněji charakterizovat jednotlivé etnicko-regionální a generační skupiny nigerijské diaspory v Dublinu.

---

⁷³ Novotná, Špaček a Štovičková Jantulová, *Metody Výzkumu ve Společenských Vědách*, 452-431.

⁷⁴ *Ibid.*, 423-425, 432.

⁷⁵ Viz *Tabulku č. 1: Otázky rozhovoru a kódy kategorií* na stránce 24-28.

Tabulka č. 1: Otázky rozhovoru a kódy kategorií

Číslo otázky	Znění otázky <i>Doplňující otázky</i>	Kód Kategorie
1	<p>Co mi můžete říct o nigerijské občanské válce? (V)</p> <p><i>Kdo v tomto konfliktu proti sobě bojoval? Jaký byl její průběh?</i></p>	a Respondent má o občanské válce podrobné znalosti a zná etnicko-politické souvislosti.
		b Respondent ví o válce základní informace typu kdo proti komu, proč, kdy, a jaký byl výsledek.
		c Respondent o válce slyšel a zná minimum základních informací.
		d Respondent o válce slyšel, ale nedokáže říct více.
		e Respondent se dopustil faktografické chyby.
2	<p>Jaké byly podle vás důsledky nigerijské občanské války? (V)</p>	a Ztráta lidských životů.
		b Ekonomický úpadek.
		c Válečná traumata.
		d Marginalizace Igbů.
		e Nedostatek jídla a zboží.
		f Zničení infrastruktury.
		g Posílení igboského separatismu.
		h Respondent neví
		i Jiná odpověď.
3	<p>Podářilo se znepráteným stranám najít společnou řeč, vyřešit válečné křivdy a usmířit se? (J)</p> <p><i>Proč si to myslíte?</i></p>	a Respondent tvrdí, že ano.
		b Respondent tvrdí, že ne.
		c Respondent neví

4	Jaké byly podle vás příčiny Nigerijské občanské války? (V) <i>Proč to vidíte právě takto?</i>	a Respondent vidí vinu na obou stranách konfliktu.
		b Respondent vidí vinu na straně nigerijské federální vlády.
		c Respondent vidí vinu na straně Biafry.
		d Příčinou byl první vojenský převrat.
		e Příčinou bylo násilí na Igbech na severu Nigérie.
		f Příčinou byla marginalizace Igbů.
		g Příčinou byl boj o moc v zemi.
		h Příčinou byly ekonomické důvody.
		i Respondent viní britský kolonialismus.
		j Respondent neví.
		k Jiná odpověď.
5	Co pro vás znamená slovo Biafra? (V)	a Respondent Biafru vnímá pozitivně.
		b Respondent Biafru vnímá negativně.
		c Respondent k Biafře nemá žádný vztah/vnímá ji neutrálně.
		d Respondent Biafru vnímá jako svou domovinu
		e Respondent vnímá Biafru jako identitu/národ.
		f Respondent vnímá Biafru jako území/stát.
		g Respondent neví/slovo Biafra pro něj nic neznamena
6	Existují podle vás nějaké aspekty války, na které se ve státním oficiálním výkladu zapomíná, na jaké? (V)	a Stát opomíjí válku jako celek.
		b Násilí na Igbech/genocida.
		c Respondent neví.
		d Jiná odpověď.

7	Probíhalo ze strany federální vlády během války systematické vědomé vyvražďování Igbů? (J)	a Respondent tvrdí, že ano.
		b Respondent tvrdí, že probíhala genocida.
		c Respondent tvrdí, že ne.
		d Respondent si není jistý/neví.
		e Jiná odpověď
8	Myslíte si, že se po válce povedlo Biafru opět začlenit do federace jako plnohodnotný členský stát bez jakéhokoliv postihu? (J) <i>Proč si to myslíte?</i>	a Respondent tvrdí, že ano.
		b Respondent tvrdí, že ne.
		c Respondent tvrdí, že v něčem ano, v něčem ne.
		d Respondent neví.
9	Jak jste se o nigerijské občanské válce dozvěděli? (V)	a Vlastní zkušenost.
		b Od rodiny.
		c Od pamětníka.
		d Ve škole.
		e Samostudium.
		f Z literatury/jiných medií – televize, rádio, internet, sociální média.
10	Mluvíte o nigerijské občanské válce u vás v rodině? (J) <i>Jakým způsobem?</i>	a Ano.
		b Ne.
11	Učili jste se o nigerijské občanské válce ve škole? (J)	a Ano, během oficiálních hodin dějepisu.
		b Ano, neoficiálně.
		c Ne.

12	Myslíte si, že pokud se o válce učí v nigerijských školách, učí se o ní objektivně? (J) <i>Proč?</i>	a Ano.
		b Ne.
		c O válce se neučí.
		d Záleží to na učiteli/regionu
13	Jak si vysvětlujete existenci organizací požadujících nezávislost Biafry? (V)	a Etnicko-nacionalistické důvody.
		b Politické důvody/marginalizace.
		c Ekonomické důvody.
		d Náboženské důvody.
		e Nefunkčnost nigerijské federace.
		f Respondent neví.
		g Jiná odpověď.
14	Měla by být Biafra nezávislá na Nigérii? (J) <i>Proč?</i>	a Ano.
		b Ne.
		c Jiná odpověď
15	Existují nějaké kulturní nebo náboženské organizace v rámci nigerijské diaspory v Dublinu? (V) <i>Jsou tyto organizace inkluzivní pro celou diasporu nebo jsou rozděleny podle etnika/náboženství?</i>	a Existují a jsou rozděleny podle etnika.
		b Existují a jsou inkluzivní pro všechny.
		c Existují celo-nigerijské i etnické organizace.
16	Probíhají v rámci nigerijské diaspory v Dublinu nějaké oslavy, demonstrace nebo vzpomínkové akce? (J) <i>Jaké?</i>	a Ano, probíhají.
		b Ne, neprobíhají.
		c Respondent neví.
		d Jiná odpověď.

17	Jak často se účastníte akcí pořádaných nigerijskou diasporou v Dublinu? (J) <i>Jakých?</i>	a Každý týden.
		b Jednou dvakrát měsíčně.
		c Jednou dvakrát do roka.
		d Nikdy.
18	Cítíte nějaké napětí nebo spory v nigerijské diaspoře v Dublinu, například kvůli nigerijské občanské válce nebo nějakému jinému tématu? (J) <i>Kvůli čemu tyto spory existují, jak se projevují?</i>	a Ano, respondent cítí napětí.
		b Ne, respondent necítí napětí.
		c Respondent neví.
19	Na základě čeho stavíte svou vlastní identitu? Kým se cítíte být? (V)	a Respondent se identifikuje se svým vlastním etnikem.
		b Respondent se identifikuje se státem/městem původu.
		c Respondent se identifikuje s biaferskou národností.
		d Respondent se identifikuje s nigerijskou národností.
		e Respondent se identifikuje s irskou národností.
		f Respondent se identifikuje na základě svého náboženského vyznání.

3 Historický kontext

Tato kapitola obsahuje historický kontext nigerijské občanské války. Je zde ve stručnosti přiblížen vývoj Nigérie poté, co získala nezávislost na Velké Británii. Následně jsou rozebrány příčiny samotné války a její průběh. Jaké měla válka následky, zazní na konci kapitoly.

Nigérie v dnešních hranicích vznikla spojením dvou britských kolonií – protektorátu Severní Nigérie a protektorátu Jižní Nigérie v roce 1914. Britská koloniální správa toto spojení uskutečnila z čistě vlastních ekonomických důvodů, kdy potřebovala využít zisku z jižního protektorátu k financování správy toho severního. Na domorodé obyvatelstvo nebyl brán žádný ohled. Tím Britové přispěli k mnoha problémům, které sužovaly mladou Nigérii. Ta získala formálně nezávislost na Spojeném království 1. října 1960 a následující období mezi lety 1960 a 1966 se v nigerijské historii označuje jako tak zvaná první republika. V té době byla Nigérie spravována jako federace na základě regionů, ty byly tři: severní, západní a východní region.⁷⁶ V každém regionu dominovala jedna etnická skupina. Hausové s Fulby na severu, Jorubové na západě a Igbové na východě. Politika mladé nigerijské republiky se nesla v duchu etnicko-regionálních sporů, pochybných až podvodných voleb, etnického násilí, nesmírné korupce, klientelismu a strachu jednotlivých dominantních etnik, že si je ty ostatní chtějí podrobit. Problémy první republiky vyústily ve dva puče v roce 1966, které byly jednou z příčin následné občanské války.⁷⁷

Rok 1966 se zapsal do dějin Nigérie jako rok, kdy skončila první nigerijská republika. 15. ledna 1966 skupina vojenských důstojníků provedla první státní převrat. Vojáci argumentovali tím, že politický systém první republiky je zkorumpovaný, zmítaný etnickými nepokoji a že nefunguje. Během puče bylo zavražděno mnoho civilních vládních představitelů včetně předsedy federální vlády, a premiérů severního a západního regionu. Zabito bylo také mnoho příslušníků armády pocházejících ze severní oblasti. Většina důstojníků, kteří stáli za pučem byli Igbové, to vedlo k tomu, že ostatní etnické skupiny považovaly tento puč jako igboský puč, který měl přivést Igby k moci nad celou Nigérií. Novou hlavou státu se stal generálmajor Johnson Aguiyi-Ironsi, igboský velitel nigerijské armády. Ten v rámci boje proti etnicko-regionální politice a zajištění pořádku zrušil správní zřízení na čtyři regiony (středo-západní region byl vytvořen odčleněním ze západního regionu

---

⁷⁶ Viz *Mapu č. 3: Administrativní dělení Nigérie za tzv. První republiky 1960–1963* v *Příloze č. 2* na straně 80.

⁷⁷ Toyin Falola a Matthew M. Heaton, *A History of Nigeria* (Cambridge: Cambridge University Press, 2008) 158-160.

v roce 1963), a zavedl unitární správu celé země.⁷⁸ Do bývalých regionů dosadil vojenské guvernéry, důležitým pro další vývoj v Nigérii se stal igboský guvernér východní oblasti podplukovník Chukwuemeka Odumegwu Ojukwu⁷⁹

Lidé v jižních regionech Nigérie zprvu puč vnímali jako osvobození od severské politické nadvlády. Na druhou stranu zřízení unitární administrativy a fakt, že do vyšších armádních pozic začali být vybíráni Igbové a další příslušníci jižních etnik, vedlo k velkému znepokojení v severních oblastech. Etnika na severu ztratila ústavní ochranu na samosprávu, kterou jim federální zřízení zajišťovalo. Navíc to, že důstojníci, kteří byli v čele lednového puče, byli po zadržení následně propuštěni na svobodu, jen více prohlubovalo nedůvěru severanů vůči vojenskému režimu Aguiyi-Ironsiho.

Nespokojenost na severu stoupala, až nakonec 29. července 1966 skupina důstojníků tentokrát pocházejících ze severu zorganizovala v tom roce již druhý vojenský převrat. V jeho čele stál severský podplukovník Yakubu Gowon. Johnson Aguiyi-Ironsi byl při puči zabit společně s více než stovkou převážně igboských vojáků. Gowon se stal novou hlavou státu, zrušil Ironsiho dekret o unitárním zřízení a Nigérie se tak opět stala federací. Už od května roku 1966 probíhaly v Nigérii nepokoje a etnické násilí. Poté, co Ironsi zrušil federace začaly hlavně v severní oblasti masové pogromy na Igby a další etnické menšiny pocházející z jihu Nigérie. Po červencovém protipuči se zabíjení Igbů pouze zintenzivnilo, odhady hovoří až o 5 000 igboských obětech a dalších 100 000 lidech, kteří se rozhodli ze severu utéct.⁸⁰ Vojenský guvernér východního regionu Ojukwu vyhlásil, aby se všichni Igbové „vrátili domů“, tím myšleno do východního regionu, též přezdívaného Igboland, později Biafra. Následovaly masivní vnitřní přesuny obyvatel, exodus Igbů ze severu do východního regionu. Vraždění Igbů ale nepřestávalo, a Ojukwu začal pochybovat o schopnosti a ochotě Gowonovy federální vlády chránit Nigérijce igboského etnika.⁸¹

Neshody mezi Gowonem a Ojukwem sílily, kromě otázky ochrany Igbů byla dalším jádrem sporu kontrola nerostného bohatství a výnosů z těžby především ropy, která byla na jihu objevena v roce 1958. Ojukwu postupně začal přemýšlet o nezávislosti východního regionu. Poslední snahou o urovnání neshod a zachování jednoty federace, byla konference v Aburi. Ta probíhala mezi 4. a 5. lednem 1967 ve městě Aburi nedaleko hlavního města Ghany Akkry. Gowon jakožto vůdce federální vojenské vlády se tam se svou delegací sešel s vojenským

---

⁷⁸ Viz *Mapu č. 4: Administrativní dělení Nigérie za tzv. První republiky 1963–1967* v *Príloze č. 2* na straně 80.

⁷⁹ Falola a Genovaová, *Historical dictionary of Nigeria*, 88-89.

Falola a Heaton, *A History of Nigeria*, 172-173.

⁸⁰ Lodge, „Conflict resolution in Nigeria after the 1967–1970 civil war,“ 3.

⁸¹ Falola a Heaton, *A History of Nigeria*, 173-174.

guvernérem východního regionu Ojukwuem a jeho kolegy. Společně se snažili dosáhnout nějaké dohody, která by přinesla konec politické krize.⁸² Vypadalo to, že konference dopadla úspěšně a dohoda z Aburi zajistí řešení krize nenásilnou cestou.⁸³ Nicméně jak Gowon, tak i Ojukwu, interpretovali dohodu odlišně. Gowon se nakonec rozhodl dohodu ignorovat, protože mu jeho rádci tvrdili, že by její závěry nemohl legálně implementovat. Ojukwu si myslel, že mu dohoda z Aburi dává větší autonomní pravomoci a rozhodl o tom, že správa východního regionu od 1. dubna 1967 převezme samosprávu ve všech oblastech, které do té doby spadaly pod federální vládu. Na to Gowon reagoval ekonomickými sankcemi a bloádou pobřeží východního regionu. Navíc 27. května 1967 opět změnil nigerijské správní zřízení ze čtyř regionů na 12 států. Samotný bývalý východní region byl i s jeho ropnými zásobami rozdělen do tří států.⁸⁴ Neúspěch konference v Aburi, politicko-ekonomické spory a nekončící násilí a masakry páchané na Igbech vedly Ojukwua k tomu, že 30. května 1967 vyhlásil na území východního regionu nezávislý stát Republika Biafra.⁸⁵

Biaferské jednostranné vyhlášení nezávislosti bylo *casus belli* pro federální vojenskou vládu, která odtržení nemohla dopustit ze tří důvodů. Zaprvé, Gowon a další jeho spolupracovníci opravdu věřili v projekt jednotné Nigérie a byli připraveni bojovat, aby ji zachovali. Zadruhé, kdyby bylo Biafře dovoleno, aby se odtrhla od federace, byl by to nebezpečný precedens pro jakékoliv jiné etnikum, což by mohlo vést k postupnému rozkladu Nigérie na mnoho malých vůči sobě nepřátelských států. A zatřetí, asi nejpraktičtější důvod byl fakt, že se na území Biafry nacházelo 67 % v té době známých nigerijských zásob ropy. Nigerijská občanská válka nazývaná též Biaferská válka nebo Nigerijsko-Biaferská válka začala 6. července 1967, kdy nigerijská federální armáda zaútočila na biaferské pozice. Zprvu se biaferským silám podařilo zatlačit federální vojáky do středozápadního regionu a dokonce vyhlásit na několik dní loutkový stát Beninskou republiku s hlavním městem Benin City (19.-21. září 1967).⁸⁶ Nicméně postupně se federálním silám podařilo průběh bojů otočit, zatlačit Biafrany zpět na území Biafry a 11. listopadu 1967 dobít biaferské hlavní město Enugu.

Tím ale válka neskončila. Historik Toiyin Falola tvrdí, že nepřímým zapojením dalších států, se konflikt prodloužil. Federální vojenskou vládu podporovaly například Velká Británie,

---

⁸² Onuoha, „Shared Histories, Divided Memories,“ 16.

⁸³ Falola a Genovaová, *Historical dictionary of Nigeria*, 8-9.

⁸⁴ Onuoha, „Shared Histories, Divided Memories,“ 9.

Maiangwa, „Revisiting the Nigeria-Biafra War: The Intangibles of Post-War Reconciliation,“ 47.

⁸⁵ Falola a Heaton, *A History of Nigeria*, 174-175.

Falola a Genovaová, *Historical dictionary of Nigeria*, 63.

⁸⁶ Falola a Genovaová, *Historical dictionary of Nigeria*, 61-62.

USA, Sovětský svaz a mnoho afrických států. Ty dodávaly Nigérii primárně munici a vojenskou techniku. Biafra si získala sympatie Izraele, který se ztotožňoval s pozicí Biafry jakožto státu obklopeného nepřáteli. Dále Biafru podporovaly některé státy Organizace africké jednoty jako Tanzanie, Gabon, Pobřeží Slonoviny se Zambií, a překvapivě ve světle probíhající studené války Francie s Čínou. Tyto státy Biafře kromě vojenské pomoci pomáhaly hlavně v oblasti humanitárního zásobování.⁸⁷

Pro tuto diplomovou práci stojí zmínit i podpora a sympatie Irska pro Biafru, které se obdobě jako Izrael dokázalo vcítit do pozice menšího státu, který je utlačovaný větší mocností. Jednalo se o paralelu boje za irskou nezávislost na Spojeném království.⁸⁸

Po dobytí hlavního města Biafry a následně velkého přístavu Calabar 18. listopadu 1967, se zdálo, že federální vojenská vláda „biaferskou rebelii“ rychle potlačí. Nicméně její postup se v podstatě zastavil, a tak Gowon přikročil k úplné blokádě biaferského území a to jak po zemi, tak z moře. Gowon tím chtěl docílit toho, že se biaferské obyvatelstvo vzbouří a samo se zbaví Ojukwuova režimu. Blokáda ale vedla k humanitární krizi enormních rozměrů. V Biafře vypukl hladomor a odhady civilních obětí způsobených nedostatkem jídla se pohybují mezi 1 a 3 miliony.⁸⁹ Ojukwu se snažil tohoto využít a propagandisticky pojmenoval celou akci federální vlády jako genocidu Igbů, kteří bojují o holé přežití a právo na sebeurčení. Tato taktika přinesla Biafře dílčí úspěch, co se mezinárodní podpory týče, a hlavně tím byla posílena morálka biaferských vojáků. Do války se zapojili i nevládní mezinárodní aktéři jako různé církve a humanitární organizace, které se snažily do Biafry dostat humanitární pomoc. I díky mezinárodní pomoci se Biafra dokázala dlouho bránit, nakonec ale v lednu 1970 byly biaferské vyčerpané a vyhladovělé jednotky překonány. Nové hlavní město Oweri padlo, a biaferský prezident Chukwuemeka Ojukwu uprchl do exilu do Pobřeží Slonoviny. Jeho nástupce generálmajor Phillip Effiong podepsal kapitulaci a občanská válka 12. ledna 1970 skončila.⁹⁰

Gowon po válce vyhlásil několik politik, které měly vést k opětovnému začlenění Biafry do Nigérie a integrace igboského obyvatelstva do nigerijské společnosti. Nejdříve vyhlásil, že v občanské válce není „žádných vítězů, ani poražených“, a poté přistoupil k programu tak zvaných „3R – rehabilitace, rekonstrukce a rekonciliace“. Igbové ale měli pocit, že tyto politiky se mívají účelem, a několik přijatých zákonů a opatření je v tom jenom utvrdily. První byl tzv. zákon o „opuštěném majetku“. Ten umožňoval místním obyvatelům zabrat nebo velmi

---

⁸⁷ Falola a Heaton, *A History of Nigeria*, 176-178.

⁸⁸ Batemanová, „Ireland and the Nigeria-Biafra War: Local Connections to a Distant Conflict,“ 48-67.

⁸⁹ Heerten a Moses, „The Nigeria-Biafra war: postcolonial conflict and the question of genocide,“ 169.

⁹⁰ Falola a Genovaová, *Historical dictionary of Nigeria*, 78-79.

Falola a Heaton, *A History of Nigeria*, 178-179.

levně koupit majetek, který po sobě zanechali Igbové, kteří uprchli před válkou nebo etnickým násilím. Dále to byla politika „20 liber“, při které bylo všem Igbům, kteří měli v biaferských bankách uložen jakkoliv vysoký finanční obnos v biaferské měně, vyplaceno plošně 20 nigerijských liber. Tím tak byly mnoha Igbům znehodnoceny jejich celoživotní úspory. Ekonomicky se tak jako skupina propadli, nedokázali se identifikovat s nigerijským státem a začali si připadat marginalizováni oproti západním Jorubům a severním Hausům.⁹¹ Kromě odhadovaných 1-3 milionů obětí měla válka za následek přesun dalších až 3 milionů lidí v rámci Nigérie, prvotní ekonomický úpadek hlavně ve východní oblasti, a utužení síly armády. Její řady se rozšířily z 10 000 příslušníků před válkou na 270 000 vojáků po válce. Poválečná obnova se v některých regionech Nigérie dařila díky ropnému boomu 70. let, nicméně podle některých autorů bylo toto bohatství rozdělováno nespravedlivě a na Igby a státy bývalého východního regionu se tolik nedostávalo, ač ropa pocházela z jejich území.⁹²

Pocit marginalizace a nevyrovnání se s minulostí občanské války se všemi jejími hrůzami se stalo skrytým problémem. Tento problém neměla autokratická vojenská vláda vojenských junt vůli řešit po celý zbytek 20. století. Až po příchodu demokracie v roce 1999 se opět Biafra a nigerijská občanská válka dostala do veřejné debaty. Každopádně i dnes jde o tabuizované a stigmatizované téma v rámci nigerijské společnosti.

---

⁹¹ Maiangwa, „Revisiting the Nigeria-Biafra War: The Intangibles of Post-War Reconciliation,“ 49-50.

⁹² Například Maiangwa, Aro & Ani, Duruji, Lodge a další. Falola a Heaton, *A History of Nigeria*, 180.

4 Analýza rozhovorů

V této kapitole je představena analýza rozhovorů postupně po jednotlivých tematických okruzích, do kterých spadají otázky z dotazníku. Tyto okruhy jsou: občanská válka; Biafra, vina a usmíření; vytváření kolektivní paměti, zapomínání a genocida; Biafra a separatismus; nigerijská diaspora v Dublinu; a identita. Analýza je prováděna ve dvou již dříve zmiňovaných rovinách a to rovině etnicko-regionální a generační. Jako zdroj primárních dat slouží přepis rozhovorů a tabulka s kódy, díky které je možné sledovat korelace mezi jednotlivými respondenty, jejich odpověďmi, a tak docházet k zobecňujícím závěrům.⁹³

Občanská válka

Tato část se zaměří na to, jaké znalosti mají respondenti o nigerijské občanské válce, a jaké podle nich byly její důsledky.

Nebyl ani jeden respondent, který by o nigerijské občanské válce nikdy neslyšel, každý měl alespoň nějaké ponětí o tom, že takový konflikt někdy proběhl. Respondenti často při vlastním projevu uváděli, že válku nezažili, a že to, co znají, mají převzaté od rodiny nebo to někde vyčetli.

Obecně lze prohlásit, že o nigerijské občanské válce mají větší přehled respondenti, kteří patří do skupiny etnických Igbů. Znají více podrobností a detailů, například co se týče událostí vedoucích k samotné válce, jako jsou dva vojenské převraty z roku 1966 nebo konference v Aburi z ledna 1967 mezi Gowonem a Ojukwuem. Dále také znají podrobněji průběh války a její následky. Více igboských respondentů bylo schopno přednést dlouhý podrobný výklad o celé válce bez jakýchkoliv faktografických chyb.⁹⁴ Respondenti z druhé etnicko-regionální skupiny na tom s faktografickými znalostmi a souvislostmi týkajícími se války jsou o poznání hůře. Jenom jeden respondent byl schopný o válce podat podobně podrobné vyprávění jako výše zmiňovaní Igbové.⁹⁵

Největší rozdíl ve znalostech je patrný mezi generacemi, kdy drtivá většina druhé generace ne-Igbů má o občanské válce téměř nulové znalosti, které nejlépe vystihuje rozhovor s Alfredem: „Nigerijská občanská válka, o té jsem určitě už někdy slyšel, víš co, rád bych řekl, že se snažím znát svou historii, a tak. A není to tak dlouho, kdy jsem se tím zabýval, ale vím,

---

⁹³ Viz *Tabulku č. 2: Kódované odpovědi respondentů* na straně 58.

⁹⁴ David 9B (21 let, Igbo), online rozhovor s autorem, Zoom, 9. dubna 2022.

Náčelník Jesse 5B (58 let, Igbo), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 31. března 2022.

Osuala 1B (52 let, Igbo), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 29. března 2022.

Sunny 3B (47 let, Igbo), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 29. března 2022.

⁹⁵ Respondent 3N (45 let, Joruba), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 30. března 2022.

že tam byly dva různé státy, byla to Biafra... Zním nějaké aspekty [války], ale s detaily si nejsem 100% jistý. Na konci si nejsem moc jistý [kdo vyhrál].“⁹⁶ Znalosti druhé generace igboských respondentů sice byly také nižší, než u igboské první generace, oproti svým kolegům ne-Igbům toho ale stále věděli mnohem více. Byli schopni konflikt popsat na rovinách kdo proti komu, jaké byly příčiny, průběh války, a jak konflikt skončil.

Co se týče faktografických chyb, těch se dopouštěli respondenti obou etnicko-regionálních i generačních skupin a nelze tvrdit, že by některá skupina v tomto ohledu převažovala. Respondent nejčastěji chybovali v letopočtech od kdy do kdy válka trvala, dalšími chybami byly například kdo válku vyhrál anebo kam biaferský vůdce Ojukwu utekl do exilu. Až na případ jedné respondentky, která si myslela, že vyhrála Biafra, se dá prohlásit, že chyby, kterých se respondenti dopouštěli, byly marginální a na jejich celkové chápání války neměly vliv.⁹⁷

Když byli respondenti dotazováni na důsledky občanské války, mezi nejčastější odpověď patřila ztráta lidských životů, jmenovitě Igbů v Biafře. Druhým nejčastěji jmenovaným důsledkem byl poválečný ekonomický úpadek. V četnosti zmiňování obětí války se ani jedna ze zkoumaných skupin výrazně nelišila, i když respondenti ze skupiny Igbů častěji mluvili o konkrétních číslech, které u dvou respondentů překračovaly obecně přijímané odhady i několikanásobně. Konkrétně hovořili o pěti a dokonce šesti milionech obětí.⁹⁸ Zbylí Igbové, kteří zmiňovali konkrétní čísla se již pohybovali v mezích všeobecně uznávaných odhadů igboských obětí mezi 1-3 miliony.⁹⁹

Když jsou brány v potaz válečné důsledky, nelze pozorovat výrazné rozdíly v jejich vnímání mezi Igby a ne-Igby a první a druhou generací migrantů. Jedinou anomálií jsou dvě výpovědi druhé generace ne-Igbů, kteří na otázku o válečných následcích odpověděli, že neví.¹⁰⁰

---

⁹⁶ Alfred 8N (21 let, Joruba), online rozhovor s autorem, Zoom, 2. dubna 2022. Původní znění: „Nigerian civil war, I have definitely heard about it before, you know I'd like to say I keep in touch with my history and stuff like that. And it's not that long ago I was looking into it, but I know that there was two different states, there was the Biafra... I know some aspect of it, but the specifics, I'm not 100 % sure about it. In the end, I'm not too sure [who won].“

⁹⁷ Jennifer 9N (19 let, Joruba), online rozhovor s autorem, Zoom, 2. dubna 2022.

⁹⁸ Respondent 4B (42 let, Igbo), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 30. března 2022.

Chinyere 8B (21 let, Igbo), online rozhovory s autorem, Zoom, 9. a 10. dubna 2022.

⁹⁹ Respondent 2B (47 let Igbo), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 29. března 2022.

Respondent 7B (21 let, Igbo), online rozhovor s autorem, Zoom, 3. dubna 2022.

Náčelník Jesse 5B (58 let, Igbo), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 31. března 2022.

¹⁰⁰ Princess 7N (18 let, Bini) online rozhovor s autorem, Zoom, 2. dubna 2022.

Neil 6N (22 let, Joruba), online rozhovor s autorem, Zoom, 2. dubna 2022.

Mezi další následky občanské války respondenti uváděli marginalizaci Igbů po válce o které respondent 4B tvrdí že: „Po válce Igbům všechno sebrali.“¹⁰¹ Respondent z etnika Bini Willie zase dodává: „Oni [Igbové] nikdy v Nigérii neměli prezidentství, jsou nedostatečně [politicky] reprezentováni.“¹⁰² Dalším následkem války byl nedostatek potravin a spotřebního zboží v oblastech, kde probíhala válka, zničení infrastruktury na území Biafry a také posílení nenávisti Igbů vůči státu, což vedlo k utvrzení jejich separatismu. Poslední zmiňovaný důsledek popisuje Esther následovně: „[...] myslím si, že stále je napětí mezi jakoby igboskými kmeny a zbytkem kmenů v Nigérii, od [igboských] kamarádů to slychávám hodně a vím, že si stále mnoho lidí přeje, aby byli oddělení, jakože aby Igbové odešli z Nigérie.“¹⁰³

V tematickém okruhu občanské války lze tvrdit následující. Respondenti ze skupiny Igbů mají o válce větší přehled než ne-Igbové. Zároveň platí, že druhá generace Igbů ví o konfliktu prakticky stejně jako první generace ne-Igbů. Většina druhogeneračních ne-Igbů neví o válce skoro nic, jen o ní „někdy slyšeli“.

Biafra, vina a usmíření

Zde je rozebráno, jak respondenti vnímají pojem Biafra. Dále je probírána otázka viny, myšleno, kdo je za válku zodpovědný a jaké byly její příčiny. Jestli se podle respondentů podařilo znepráteným stranám usmířit a Biafru reintegrovat do zbytku nigerijské federace, je popsáno na konci části.

Na otázku: „Co pro vás znamená slovo Biafra?“, respondenti odpovídali různě. Lze prohlásit, že Igbové Biafru jakožto slovo – pojem vnímají vesměs pozitivně. Minimálně všichni respondenti z igboské první generace tento výraz tak popsali. Říkají, že Biafra pro ně jako Igby s původem ve východním regionu, znamená hodně. Že je to jejich domovina, jejich ideologie, jejich identita a národ. Osuala dokonce poukázal na to, že Biafra existovala jako státní útvar ještě před příchodem Britů do oblasti dnešní Nigérie.¹⁰⁴ Pozitivní vztah starších Igbů k Biafře a vnitřní význam tohoto slova vystihl náčelník Jesse takto: „Biafra znamená

---

¹⁰¹ Respondent 4B (42 let, Igbo), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 30. března 2022. Původní znění: „After the war, everything was taken away from the Ibos.“

¹⁰² Willie 1N (55 let, Bini), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 29. března 2022. Původní znění: „They have never had the presidency of Nigeria, they are underrepresented.“

¹⁰³ Esther 10N (21 let, Joruba/Edo), online rozhovor s autorem, Zoom, 4. dubna 2022. Původní znění: „[...] I hear that from friends a lot and then I know that a lot of people still have the wish of there being a separate, like the Ibos leaving Nigeria.“

¹⁰⁴ Respondent 2B (47 let Igbo), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 29. března 2022.

Respondent 4B (42 let, Igbo), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 30. března 2022.

Náčelník Jesse 5B (58 let, Igbo), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 31. března 2022.

Osuala 1B (52 let, Igbo), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 29. března 2022.

Sunny 3B (47 let, Igbo), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 29. března 2022.

svobodu a ‚pojď a užij si [ji] se mnou.‘ Nehledě na to odkud pocházíš, nehledě na to, kdo jsi. Pokud chceš vybudovat národ, národ, který nám přináší sám Bůh – svoboda a volnost a pojď si [ji] se mnou užít – to je význam Biafry.“¹⁰⁵ Mladší Igbové mají k Biafře o něco chladnější vztah, i tak se jim ale při vyřčení slova Biafra vybaví pozitivní asociace jako například naděje nebo sen, přičemž David Biafru charakterizuje jako: „Něco, co se mohlo stát, ale nikdy se nestalo. Něco krásného, co nikdy nebylo. Znamená to... něco jako sen, který Igbové měli, a stále mají dnes. Nezdá se být reálným a ani to nevypadá, že někdy bude reálný.“¹⁰⁶ Zbylí dva mladí Igbové mají k Biafře spíše neutrální vztah, kdy pro ně znamená pouze označení geografického útvaru anebo jako pro respondenta 7B pro něj nemá Biafra absolutně žádný význam.¹⁰⁷

Rozdíl mezi Igby a ne-Igby byl v této otázce markantní. Nenašel se ani jeden respondent s původem ve zbytku Nigérie, který by Biafru vnímal pozitivně. Ve většině případů jí respondenti označili neutrálně a považují ji za území, stát a národ nebo se jim jednoduše vybaví Igbové jako etnikum. Esther a respondentka 6B v rozhovoru uvedly, že se jim vybaví kniha *Půl žlutého slunce* od autorky igboského původu Chimamandy Ngozi Adichieové.¹⁰⁸ Spojení Biafry a literárního díla bude podrobněji rozebráno následující sekci analýzy. Ve vyzpovídávaném vzorku se objevili dva respondenti, kteří Biafru vnímají vyloženě negativně, a Biafru asociují s útlakem, zkázou, utrpením nevinných civilistů a válkou.¹⁰⁹

V rovině generační nebyly zaznamenány výraznější rozdíly mezi starší a mladší skupinou, kromě výjimky jednoho respondenta druhé generace, který prohlásil, že: „To slovo pro mě nic neznamena. Nikdy jsem to slovo neslyšel.“¹¹⁰ Lze tedy tvrdit, že vnímání slova Biafra je závislé hlavně na jedincově etnicko-regionálním původu spíše než na jeho generaci.

---

¹⁰⁵ Náčelník Jesse 5B (58 let, Igbo), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 31. března 2022. Původní znění: „Biafra means freedom and ‘come and enjoy with me.’ No matter wherever you come from, no matter who are you. As long as you want to build a nation, the nation that God brings out for us to see – freedom and liberty and come and enjoy with me – that’s the meaning of Biafra.“

¹⁰⁶ David 9B (21 let, Igbo), online rozhovor s autorem, Zoom, 9. dubna 2022. Původní znění: „Something that could’ve happened but never did. Something beautiful that never was. It means... something like a dream that Ibo people have had, and still have today. It doesn’t seem real, and it doesn’t seem like it ever will be real.“

Chinyere 8B (21 let, Igbo), online rozhovory s autorem, Zoom, 9. a 10. dubna 2022.

¹⁰⁷ Respondent 7B (21 let, Igbo), online rozhovor s autorem, Zoom, 3. dubna 2022.

Respondentka 6B (18 let, Igbo), online rozhovor s autorem, Zoom, 29. března 2022.

¹⁰⁸ Esther 10N (21 let, Joruba/Edo), online rozhovor s autorem, Zoom, 4. dubna 2022.

Respondentka 6B (18 let, Igbo), online rozhovor s autorem, Zoom, 29. března 2022.

¹⁰⁹ Respondent 4N (58 let, Edo), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 30. března 2022.

Chinyere 8B (21 let, Igbo), online rozhovory s autorem, Zoom, 9. a 10. dubna 2022.

¹¹⁰ Neil 6N (22 let, Joruba), online rozhovor s autorem, Zoom, 2. dubna 2022. Původní znění: „That word means nothing to me. I’ve never heard that word.“

U otázky zkoumající příčiny občanské války a toho, kdo má na jejím rozpoutání větší podíl, respondenti uváděli především politický boj o moc v zemi a neshody mezi vládnoucími vojenskými představiteli. Mezi další příčiny války podle respondentů patří násilí páchané na Igbech na severu Nigérie hlavně po pučích v roce 1966, a také ekonomické důvody jako kdo bude kontrolovat ropná ložiska a jakým způsobem budou přerozdělovány výnosy z její těžby.

Při konkrétnějším pohledu na odpovědi Igbů a ne-Igbů je zřetelně pozorovatelný rozdílný pohled na to, kdo za válku může. Většina Igbů uvedla, že za válku může nigerijská federální vláda, argumentují tím, že vláda nedělala nic pro to, aby zabránila násilí a zabíjení Igbů na severu země. Dále kritizují to, že po konferenci v Aburi nigerijský vůdce Gowon nerespektoval dohodu, na které se tam s Ojukwuem domluvil. Respondent Osuala chtěl zjistit, proč vůbec válka vypukla a dospěl k následujícímu: „Důkladně jsem si procházel dohodu z Aburi a viděl, na čem všem se domluvili a pak si řekl: ‚Proč teda spolu válčili?‘ Pak na konci zjistím, že to byla nigerijská vláda, která se [dohodou] odmítla řídit.“¹¹¹

Igbové ale nekladou vinu pouze nigerijské federální vládě, druhogenerační Igbové velmi často zmiňovali i Brity, a to, jak vytvořením Nigérie v roce 1914 smíchali dohromady mnoho etnik, která spolu nemohla nikdy vycházet a rozumět si. Respondentka 6B Nigérii v tomto ohledu připodobnila k Jugoslávii 90. let nebo k separatismu Katalánska ve Španělsku.¹¹² Mladí Igbové Britům vyčítají mimo jiné i to, že nejen v Nigérii, ale v celé Africe neměli lidé příležitost na sebeurčení a definování vlastního národa na základě etnika. K vlivu kolonialismu respondentka 6B dodala ještě toto: „Myslím si, že po kolonialismu nebyly respektovány etnické rozdíly [...]. Když nakreslíte hranice, kde jsou lidé ze stejného místa v jiných zemích, a kde lidé z jiných kmenů a [jiných] etnicit skončí v jednom státě, tak si očividně koledujete o problémy.“¹¹³ Dokonce i jeden ze starších igboských respondentů vyzdvihl, že Biafra existovala ještě před tím, než ji Britové spojili s Nigérií.¹¹⁴

Druhá dotazovaná skupina respondentů s původem ve zbytku nigerijské federace nemá v otázce viny tak vyhraněný názor jako Igbové. Povětšinou vidí chybu na obou stranách konfliktu, ve kterém označují severany, konkrétně Hausy za druhou stranu, která nese vinu za válku. Důkazem toho je výrok Alimetu o válce obecně: „Biafra – Igbové, bojovali proti

---

¹¹¹ Osuala 1B (52 let, Igbo), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 29. března 2022. Původní znění: „I take my time going to the Aburi accord and see all that they agreed on and then I said: ‚Why did they fight the war then?‘ Then on the bottom I find out that it was the Nigerian government who refused to abide to that.“

¹¹² Respondentka 6B (18 let, Igbo), online rozhovor s autorem, Zoom, 29. března 2022.

¹¹³ *Ibid.* Původní znění: „After colonialism I think that the ethnic difference were not respected [...]. If you draw borders with some people from the same place being in the different countries and the people from the same tribes or ethnicities ending up in the same country, you’re obviously asking for trouble.“

¹¹⁴ Respondent 4B (42 let, Igbo), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 30. března 2022.

Hausům – severanům.“¹¹⁵ Jediný respondent označil za viníky konfliktu Igby v čele s Ojukwuem. Osaro v rozhovoru mluvil o tom, že si Igbové mysleli, že mají Biafře hodně nerostného bohatství, a že se mohou spojit se zbytkem jižních států, aby společně porazili severany. Dále také konkrétně jmenoval Ojukwua a jeho radikalismus, který ho měl vést k vyhlášení vlastního státu.¹¹⁶

Mladší generace ne-Igbů na rozdíl od jejich igboských kolegů často odpovídala v otázce příčin války, že neví. Je to potvrzení trendu, který byl nastíněn výše, že druhá generace ne-Igbů toho o nigerijské občanské válce obecně mnoho neví.

Když byli respondenti tázáni na to, jestli se podařilo znepráteleným stranám usmířit, opět vyšlo najevo jasné rozdělení podle etnicko-regionální linie. Obecně lze tvrdit, že podle Igbů k žádnému usmíření a vyrovnání se s minulostí nedošlo. Mluví o tom, že federální vláda ráda prohlašuje, že se například program 3R povedl, ale Igbové si myslí opak. Poukazují také na to, že problémy, které vedly k válce, jsou v Nigérii stále přítomné. Mezi respondenty z druhé skupiny zase panuje přesvědčení, že se povedlo najít společnou řeč. Argumentují třeba faktem, že Igbové dnes žijí všude v Nigérii, a neděje se jim nic zlého. Nebo že program 3R byl úspěšný a obě strany se nakonec usmířili, protože dnes v Nigérii není konflikt.

Jisté odchylky je opět možné sledovat v mezigeneračním srovnání. Zatímco respondenti v obou prvních generacích se v odpovědích neliší, buďto všichni říkají, že k usmíření nedošlo nebo naopak, že došlo, u mladší generace se názory na toto téma liší. Například Princess sdělila, že si nemyslí, že došlo k usmíření: „[...] mám pocit, že je v Nigérii stále hodně tribalismu. Jo, opravdu si nemyslím, že se [usmířili].“¹¹⁷

Respondenti byli dotazováni i na to, zdali si myslí, že se podařilo po válce Biafru opět začlenit do federace bez větších problémů. Lze konstatovat, že si minimum respondentů myslí, že se Biafře a Igbům povedlo integrovat zpět do federace bez potíží nebo marginalizace. Pouze dva – jeden Joruba a jeden Bini, si myslí, že se povedlo Igby a Biafru začlenit. Na to konto Osaro říká: „Ach ano, po válce měli [Igbové] klíčové členy vlády. Ojukwu dokonce chtěl být zvolen jako demokratický lídr a kandidoval. Igbové byli dokonce generálové v armádě, takže se plně integrovali.“¹¹⁸ Toto tvrzení je přímým rozporu s odpověďmi jiných

---

¹¹⁵ Alimetu 2N (54 let, Bini), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 29. března 2022. Původní znění: „Biafra – the Ibos – was fighting against the Hausas – the northerners.“

¹¹⁶ Osaro 5N (55 let, Bini), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 1. dubna 2022.

¹¹⁷ Princess 7N (18 let, Bini) online rozhovor s autorem, Zoom, 2. dubna 2022. Původní znění: „[...] I feel like there is still a lot of tribalism in Nigeria. Yeah, I don't really think they did.“

¹¹⁸ Osaro 5N (55 let, Bini), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 1. dubna 2022. Původní znění: „Oh yes. After the war they [the Ibos] had key members in government. Even Ojukwu wanted to be elected as a democratic leader and ran for office. The Ibos were even generals in the army, so they fully integrated.“

respondentů, například, že federální vláda si nepřeje prezidenta z řad Igbů.¹¹⁹ Nebo dokonce, že: „[...] kdykoliv Igbové nejsou v Igbolandu [východní region Nigérie], jsou obtěžováni, jejich podniky jsou podpalovány [...],“ a proto si Esther nemyslí, že by se povedlo Igby řádně integrovat.¹²⁰ Podobný názor sdílí více respondentů než těch, kteří považují reintegraci Biafry v určitých aspektech za úspěšnou, v jiných ne tolik. Igbové se podle některých dokázali integrovat na osobní úrovni, ale jako etnikum byli a stále jsou marginalizováni ve vícero aspektech občanského života například v oblasti politiky nebo obchodu. Tři Igbové nezapomněli zmínit zákon o 20 librách, kvůli kterému mnoho Igbů ztratilo své úspory. Náčelník Jesse k této politice poznamenal: „Sankce byly, když jsi měl biaferské peníze, klidně miliony nebo miliardy, dali ti pouze 20 liber.“¹²¹ Z nasbíraných dat se obecně dá prohlásit, že pokud integraci Biafry a Igbů po válce někdo vidí spíš úspěšně, jsou to ne-Igbové první generace. Za neúspěšnou ji považuje převážně druhá generace imigrantů nehledě na jejich etnický původ. Dva mladí respondenti na tuto otázku nedokázali odpovědět.

Na příkladu dvou výše rozebíraných otázek je zřetelné, jak rozporuplné názory existují v debatě o usmíření po nigerijské občanské válce. Jedná se o palčivé téma, které rezonuje časem od okamžiku podepsání biaferské kapitulace do dnešních dní.

Vytváření kolektivní paměti, zapomínání a genocida

Tento segment rozebírá ústřední téma výzkumu této práce, a to jak si respondenti vytváří kolektivní paměť na nigerijskou občanskou válku. Této problematice se v rozhovoru týkalo sedm otázek, nejvíce ze všech ostatních dílčích témat. Fenomén zapomínání je zde také probíráno stejně tak jako otázka genocidy

Jednou z kladených otázek bylo, kde se respondenti dozvěděli o nigerijské občanské válce. V podstatě všichni uvedli, že se o válce poprvé dozvěděli mimo jiné od někoho ze své rodiny, ať už to byli rodiče, prarodiče nebo jiní rodinní příslušníci. V rámci této otázky není možné pozorovat žádné rozdíly mezi Igby a ne-Igby, zato zde existují logické odlišnosti mezi generacemi respondentů.

Tři respondenti ze starší generace tvrdí, že válku zažili a její hrůzy a následky viděli na vlastní oči. Náčelník Jesse líčil, jak jeho starší bratři odešli do války bojovat, a jak se musel s rodiči přes noc skrývat ve křoví, protože domy v místě kde žili, byly bombardovány.

---

¹¹⁹ Alimetu 2N (54 let, Bini), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 29. března 2022.

¹²⁰ Esther 10N (21 let, Joruba/Edo), online rozhovor s autorem, Zoom, 4. dubna 2022. Původní znění: „[...] that whenever the Ibo people are not in Iboland they are harassed, their shops are burned [...].“

¹²¹ Náčelník Jesse 5B (58 let, Igbo), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 31. března 2022. Původní znění: „There were sanctions, if you had Biafran money, even millions and billions, they would give you only 20 pounds.“

Dokonce i přes noc se museli skrývat, protože letadla prováděla nálety.¹²² „Zažil jsem válku, [všude] bylo mnoho vysídlených Igbů, mnoho z nich bylo zabito, hodně hladu. Moc žen bez manželů bylo vysídleno. V té době jsem byl na základní škole, viděl jsem armádu.“¹²³ Takto popsal svou válečnou zkušenost respondent 4N. Ne všichni, kteří řekli, že o válce vědí z první ruky, ji zažili, například jorubský respondent 3N se narodil po skončení konfliktu, a tak se o válce dozvěděl kromě vyprávění rodičů, až když sloužil v armádě a jeho jednotka byla převelena na východ Nigérie.¹²⁴

Ostatní respondenti starší generace, kteří mají informace od svých rodičů a blízkých, je získali v podstatě od pamětníků. Lidí, kteří opravdu válku zažili na vlastní kůži. Igboický respondent 4B se dle svých slov o válce dozvěděl takto: „Během války jsem ještě nebyl na světě, ale můj otec byl jedním z biaferských vojáků, takže když jsme vyrostli, tak nám o válce vyprávěl. Každý víkend jsme si spolu sedli: ‚Tati, co zapříčinilo válku? Kde jsi bojoval? Kde jsi byl umístěn, jaká jednotka?‘ No, on nám pak řekl, jak se válka odehrála [...].“¹²⁵ Další Igbo Sunny vzpomíná: „[...] měl jsem strejdu, a zeptal jsem mojí maminky, co se s tím strejdou stalo, řekla mi, že zemřel kvůli válce. Odešel do války a už se nikdy nevrátil.“¹²⁶

Důkazem toho, že se válka netýkala pouze Igbů, ale i příslušníků jiných etnik, je výpověď Osara, který pochází z etnika Bini: „Pamatuju si, když mi bylo sedm let a [...] žil jsem s mojí babičkou, a jednoho dne jsme se šli projít na farmu. A ona mi začala vyprávět, že jsme v té farmě spali, [spali jsme i] ve křoví [vedle], když probíhala občanská válka. [...] Zbraň [nevybuchlá raketa], kterou během války používali, byla zabořená ze strany toho křoví, takže ji vykopali ze země. Byla jakoby... jakoby zrezivěla, víš co, tak, a řekli, že to byla zbraň, používaná během občanské války, víš, takže tak jsem se tehdy doslechl o občanské válce.“¹²⁷

---

¹²² Náčelník Jesse 5B (58 let, Igbo), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 31. března 2022.

¹²³ Respondent 4N (58 let, Edo), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 30. března 2022.

¹²⁴ Respondent 3N (45 let, Joruba), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 30. března 2022.

¹²⁵ Respondent 4B (42 let, Igbo), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 30. března 2022. Původní znění: „I wasn't born during the war, but my father was one of the Biafran soldiers, so after we grew up, he was telling us about the war. We would sit down every weekend: ‚Daddy, what caused the war? Where did you fight? Where station are you, which battalion?‘ So, he would be telling us how the war happened [...].“

¹²⁶ Sunny 3B (47 let, Igbo), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 29. března 2022. Původní znění: „[...] I had an uncle, and I went and asked my mum what happened to that uncle, she told me he died as a result of the war. He went to the war and never came back.“

¹²⁷ Osaro 5N (55 let, Bini), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 1. dubna 2022. Původní znění: „I remember when I was seven years old and [...] I was living with my grandmother, and we were going to [a] farm one day. And [s]he started telling me that we were sleeping inside the farm, inside the bush, when the civil war was on. [...] The gun they used in fighting [the] civil war was buried in – was in the side of the bush, so they brought it out from the ground. It was like... it has rusted like you know, so, and they said this was the gun they used during the civil war, you know, so then that was how I started hearing about the civil war.“

Dva fenomény je možné sledoval u druhé generace imigrantů. Zaprvé, kromě toho, že se o občanské válce dozvěděli od rodiny, primárně od rodičů, jich dvě třetiny uvedly, že si hlubší znalosti o válce zjišťovali sami. Někteří respondenti označili za hlavní zdroj ve svém výzkumu internet, jmenovitě Wikipedii.¹²⁸ Dále mladí četli různé novinové články nebo se dívali na dobové reportáže. Tradiční média typu televize, ale i nová sociální média jako TikTok slouží mladým k utvoření si obrazu o tom, co se v zemi jejich předků v minulosti dělo.¹²⁹ Mladší generace se nehledě na etnikum dozvídá o historii Nigérie i skrze různé školní seminární práce a projekty v rámci mládežnických organizací, ve kterých si téma nigerijské občanské války mládež sama vybírá. Dvě respondentky přiznaly, že nebýt těchto projektů, tak by asi neměly dostatek času a vůle si o historii Nigérie něco zjišťovat.¹³⁰

Druhým fenoménem jsou literární díla. Tři respondenti z mladší generace řekli, že se o nigerijské občanské válce dozvěděli z románu Chimamandy Ngozi Adichieové *Půl žlutého slunce*, jehož příběh je zasazen do Biafry a období občanské války. Podle této knihy byl natočen i film, který jedna respondentka zmínila. Také jméno dalšího díla s tematikou biaferské války *There was a country: A personal history of Biafra* od igboského autora Chinuy Achebeho bylo zmíněno během rozhovorů.¹³¹ Právě přečtení knihy s biaferskou tematikou bylo pro některé respondenty prvotním impulsem k tomu, aby se o nigerijskou občanskou válku začali zajímat, zeptali se na ni doma rodičů, a pak eventuálně sami hledali další informace.

Existuje ještě jeden významný rozdíl ve zdrojích informací o občanské válce mezi první a druhou generací migrantů. Nadpoloviční většina respondentů první generace uvedla, že se o událostech z let 1967 až 1970 dozvěděla ve škole v Nigérii. Z dat vyplývá, že se jich polovina učila o válce v oficiálních hodinách, a druhá polovina neoficiální cestou. Když byl Osaro tázán, zda se o občanské válce učil ve škole, odpověděl: „Ach ano, učil. Měli jsme oficiální hodiny dějepisu, kde nás učili to, jak válka začala. Dokonce i dnes si děti mohou vybrat dějepis jako předmět a učit se o ní. Já jsem studoval v Benin City. Na střední škole nás učili

---

¹²⁸ Respondent 7B (21 let, Igbo), online rozhovor s autorem, Zoom, 3. dubna 2022.

Respondentka 6B (18 let, Igbo), online rozhovor s autorem, Zoom, 29. března 2022.

¹²⁹ Alfred 8N (21 let, Joruba), online rozhovor s autorem, Zoom, 2. dubna 2022.

¹³⁰ Chinyere 8B (21 let, Igbo), online rozhovory s autorem, Zoom, 9. a 10. dubna 2022.

Jennifer 9N (19 let, Joruba), online rozhovor s autorem, Zoom, 2. dubna 2022.

¹³¹ David 9B (21 let, Igbo), online rozhovor s autorem, Zoom, 9. dubna 2022.

Esther 10N (21 let, Joruba/Edo), online rozhovor s autorem, Zoom, 4. dubna 2022.

Respondent 7B (21 let, Igbo), online rozhovor s autorem, Zoom, 3. dubna 2022.

Respondentka 6B (18 let, Igbo), online rozhovor s autorem, Zoom, 29. března 2022.

základy, proč se to stalo, kdo koho podporoval a jak to skončilo.“¹³² Respondent jorubského původu z Lagosu také zažil oficiální výuku občanské války a to při hodinách dějepisu a geografie.¹³³ K tomu, jak vypadala neoficiální výuka občanské války v oblasti bývalé Biafry zaznělo při rozhovoru následující: „Jo, učili jsme se o [válce] ve škole, nehledě na to, že to nigerijská vláda zakázala. Vyhlásili zákaz pod trestem 15 let vězení, kdyby [učitelé] o válce mluvili nebo pustili video o válce. Nebylo to během oficiálních hodin. Protože jsem vyrůstal v Igbolandu, tak [nás] učili v našem jazyce [...], náš igboský učitel nám řekl, co se stalo v jazyce Igbo. Nechtěli to dělat oficiálně, [...] protože pak by ta škola měla problém.“¹³⁴ Igbo Osuala ilegální výuku o občanské válce v současné Nigérii potvrzuje a dává, že když někdo na ulici byť jen zmíní Biafru, tak po něm policisti nebo vojáci začnou střílet.¹³⁵ Zbytek respondentů starší generace řekl, že se o válce ve škole neučili vůbec, buďto proto, že to bylo zakázáno, tabuizováno anebo proto, že se jedná stále o nedávnou událost.

Není vůbec překvapivé, že ani jeden respondent druhé generace imigrantů v Irsku se o nigerijské občanské válce v irských školách neučil. Jediná zmínka o Nigérii, kterou si Alfred v irském školství vybavuje, je, když se učili o Africe jako celku. Navíc Nigérii probrali velmi rychle a nešli do detailů.¹³⁶ Jennifer zase fakt, že ani její profesor dějepisu o nigerijské občanské válce nic nevěděl, motivoval k samostudiu tohoto tématu.¹³⁷ Dvě respondentky narazily na Iry, kterým pojmy jako Biafra a nigerijská občanská válka, něco říkají. Jedna igboská respondentka měla za učitele křesťanského mnicha který se v průběhu války nacházel v Nigérii, a když zjistil, jakého původu respondentka je, o občanské válce se s ní mimo vyučování pobavil.¹³⁸ Další igboská dívka Chinyere se setkala se zájmem ze strany Irů o nigerijskou historii a popisuje ho takto: „potkala jsem tady nějaké Iry, kteří se mě ptali odkud jsem [...], a kteří věděli [o občanské válce], protože Irové byli velmi

---

¹³² Osaro 5N (55 let, Bini), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 1. dubna 2022. Původní znění: „Oh yeah, I did. We had official history classes, where we were taught about how the war started. Even children today, if they choose to pick up history as a subject, they learn about it. I was schooled in Benin City. In secondary school you would get the basic, why it happened, who supported who and how did it end.“

¹³³ Respondent 3N (45 let, Joruba), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 30. března 2022.

¹³⁴ Respondent 4B (42 let, Igbo), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 30. března 2022. Původní znění: „Yeah, we learnt it at school no matter that the Nigerian government banned it. They put a ban of 15 years imprisonment if they talk about the war or show the video of the war. It wasn't during an official lesson, because I grew up in Iboland, [...] our Ibo teacher use to tell us what happened in Ibo. [...] [T]hey don't want to make it official, [...] because that school would be in trouble.“

¹³⁵ Osuala 1B (52 let, Igbo), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 29. března 2022.

¹³⁶ Alfred 8N (21 let, Joruba), online rozhovor s autorem, Zoom, 2. dubna 2022.

¹³⁷ Jennifer 9N (19 let, Joruba), online rozhovor s autorem, Zoom, 2. dubna 2022.

¹³⁸ Respondentka 6B (18 let, Igbo), online rozhovor s autorem, Zoom, 29. března 2022.

nápomocní, když přišlo na zasilání [humanitární] pomoci Igbům [...].“¹³⁹ Na těchto dvou případech je vidět, že Biafra a nigerijská občanská válka nejsou v irském prostředí úplně neznámé téma a existují irští občané, kteří o Nigérii mají nějaké znalosti.

V zájmu výzkumu bylo i to, co si respondenti myslí o objektivnosti výuky občanské války na nigerijských školách. Pokud respondent odpověděl, že se o ní vůbec neučí, tak byl dotazován, jestli by se o ní učilo objektivně, kdyby se vyučovala. Výsledky se dají rozdělit podle generační roviny, přičemž starší generace inklinuje k názoru, že se o válce buď již učí nebo by se o ní učilo objektivně, kdyby byla vyučována. Z mladší generace tento názor nesdílí nikdo. Jako důvody uvádí například možnou osobní zaujatost učitele k látce, to, že je těžké objektivně vyprávět příběh války, že historii píšou vítězové, anebo, že zatím neuběhlo dost času od konce konfliktu, aby se dal vykládat objektivně. Jedna mladší respondentka řekla, že objektivnost výkladu záleží na regionu v Nigérii, kde se zrovna výuka koná. Jiní respondenti poukazovali na to, že v oficiálním státním výkladu budou Nigérijci vždy vykreslováni jako „ti dobří“. V etnicko-regionální rovině nebyly shledány ve výpovědích žádné souvislosti s jedinou výjimkou, že dva igboští respondenti tvrdí, že se o válce vůbec neučí a ani není vůle, aby se o ní učilo.

Jak již bylo uvedeno na začátku této části, předávání svědectví o občanské válce v rámci rodiny je nejčastějším způsobem, jak se utváří kolektivní paměť této události u jedinců v nigerijské diaspoře. Téměř všichni respondenti bez rozdílu etnika nebo generace potvrdili, že si o válce nebo nigerijské historii jako celku v jejich rodině spolu povídají. Někteří respondenti první generace se snaží svoje znalosti o válce předat mladší generaci, jiní o minulosti debatují se svými příbuznými. I mladá generace má o historii zájem, a někteří respondenti přiznávají, že se o občanské válce a nigerijských dějinách nemluví tolik, kolik by si přáli. Třeba Esther by byla ráda, kdyby od rodičů získala více informací, než jen tu a tam střípky příběhů. Uvědomuje si ale, že to ne vždy je pro její rodiče příjemné, protože „[...] mnoho příběhů zní asi takhle: „jo, tak takhle jsem málem umřela v Nigérii.“ Takže to pro ně [rodiče] není moc zábavné vyprávění, předpokládám.“¹⁴⁰ Alfred zase vyzdvihuje význam znalosti historie své země původu. V jeho rodině se o ní mluví často,

---

¹³⁹ Chinyere 8B (21 let, Igbo), online rozhovory s autorem, Zoom, 9. a 10. dubna 2022. Původní znění: „I would come across Irish people, here, who would ask me where I’m from [...], and they would know [about the civil war], because the Irish were very instrumental when it came to giving [humanitarian] aid to Ibo people [...].“

¹⁴⁰ Esther 10N (21 let, Joruba/Edo), online rozhovor s autorem, Zoom, 4. dubna 2022. Původní znění: „[...] a lot of the stories are like: “yeah, this is how I almost died in Nigeria.” So it’s just not a fun thing for them to be talking about I guess.“

což mu jako pro člověka, který se narodil a vyrůstal mimo Nigérii, přijde nesmírně důležité.¹⁴¹ Často se v nigerijských rodinách rozebírá to, jak minulost a významné historické události jako nezávislost Nigérie nebo občanská válka stále ovlivňují dění dnes ve spojitosti s etnickým napětím v Nigérii a kupříkladu biaferským separatismem. O tom, že není vždy jednoduché o minulosti mluvit se přesvědčil igboský respondent 4B: „Někdy o ní [historii] neradi mluvíme, protože lidé, moji starší bratři, byli svědky bojů, takže není nikdo, kdo by o tom slyšel rád, protože to podle nich bylo opravdu hrozné. [...] je to jako skrytá rána, když o tom mluvíte, tu ránu opět otevřete.“¹⁴² Proto jsou i některé rodiny, ve kterých se téma občanské války a nigerijské historie neprobírá vůbec. Tuto skutečnost sdělili tři respondenti. Jedním z jejich argumentů bylo, že se válka přímo nedotkla respondentčiny rodiny, a tak ji u ní doma vůbec neřeší.¹⁴³

Nemluvení o minulosti svojí země je jedním z aspektů zapomínání, kterému se tato práce taktéž věnuje. Jak bylo popsáno v úvodní kapitole *State of the Art*, mnoho autorů se shoduje na tom, že z nigérijské oficiální vládní interpretace dějin nejen občanské války, je mnoho aspektů a událostí úmyslně opomněných nebo zapomenutých. S tímto tvrzením souhlasí většina respondentů první generace. Igbové se téměř jednomyslně shodují, že vláda ututlala hodně věcí a Nigérijci obecně zapomněli na celou válku, na to, že se vůbec udála a mnoho Nigérijců dnes údajně o válce ani neví. Neznalost a nevyrovnání se s vlastními dějinami vede k problémům v současnosti, takto to shrnul Igbo 2B: „V našem školním systému byl dějepis odsunut stranou, neučili nás o Biafře, [...] ve škole prostě neexistuje, protože kdybychom se o ní ve škole učili, napravilo by to hodně věcí, které se dnes dějí, ale protože se o tom neučí, lidé jsou náchylní k opakování stejných chyb.“¹⁴⁴

Nezvyklým jevem jsou odpovědi dvou ne-Igbů první generace, kteří uvedli, že se federální vláda snaží z historie vymazat „genocidu Igbů“. Tento výrok ale ihned doplňují o vysvětlení, že pojem „genocida“ používají Igbové, a že oni se s tímto označením neztotožňují.¹⁴⁵ Problematika genocidy je rozebírána níže. Co se týče druhé generace

---

¹⁴¹ Alfred 8N (21 let, Joruba), online rozhovor s autorem, Zoom, 2. dubna 2022.

¹⁴² Respondent 4N (58 let, Edo), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 30. března 2022. Původní znění: „Sometimes we don't like to talk about it [the war] because the people, my older brothers, they witnessed the fight, so nobody likes to hear about that, because it was very horrible according to them. [...] it's just like hidden wound, you talk about it, you wake up the wound.“

¹⁴³ Jennifer 9N (19 let, Joruba), online rozhovor s autorem, Zoom, 2. dubna 2022.

¹⁴⁴ Respondent 2B (47 let Igbo), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 29. března 2022. Původní znění: „In our school system the history was moved away, they didn't teach us about Biafra, [...] in school it's not really there, because if it was taught in school, [...], it would have put a lot of correction to the things that are happening today, but because it's not taught, people tend to repeat the same mistakes.“

¹⁴⁵ Respondent 3N (45 let, Joruba), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 30. března 2022.
Respondent 4N (58 let, Edo), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 30. března 2022.

respondentů, tak ti z valné většiny odpověděli, že neví, jaké aspekty války by mohly v oficiálním vládním výkladu dějin chybět. Je to logické, protože mladší generace, jak již bylo demonstrováno výše, nemá o válce dostatečně podrobné vědomosti, aby mohla na tuto otázku zevrubně odpovědět.

Proč se federální vláda snaží občanskou válku vytlačit z dějin si Osuala vysvětluje tak, že vládní představitelé: „předstírají, že všechno bylo vyřešeno, ale my víme, že nebylo vyřešeno nic, absolutně nic. Takže oni říkají: ‚Pojďme se pohnout kupředu, zapomeňme na to.‘“¹⁴⁶ A přesně tento přístup pak vede k radikalizaci mladých, protože mají pocit, že spravedlnosti a uznání utrpení jejich lidí není učiněno za dost. Není ale snaha potlačit v paměti negativní vzpomínky přirozená? S odpovědí na tuto otázku si v rozhovoru pohrával Igbo David: „Všichni v Nigérii dělali ‚pšt, pšt‘, [...] protože takto se Nigérijci vypořádávají s věcmi, ne? Třeba když v Nigérii někdo zemře, nějaký mladý kluk, tak ho pohřbíme [...], [a] všechno je zase ‚pšt, pšt‘, chceme se přes to přenést rychle, protože máme pocit, že když věcmi dlouho zabýváme, jako to dělají Evropané – památníky, vzpomínkové dny –, tak jen to trauma udržujeme naživu, a my bychom ho rádi nechali v minulosti.“¹⁴⁷ Toto je jeden z příkladů, kdy je zapomínání používáno k potlačení traumat, nicméně podle Ricoeura tento druh zapomínání nemůže vést k vyrovnání se s minulostí. Aby něco takového nastalo, muselo by dojít k odpuštění křivd způsobených v minulosti.¹⁴⁸ Přesně v tomto duchu mluvil respondent 4N, který poznamenal, že Biafrané „zatím neodpustili. Akt neodpuštění, chtějí konat, chtějí odplatu, ale to není dobré. Musí odpustit, zahodit minulost, a jít dál.“¹⁴⁹ To je ten problém, který Igbové dnes mají, aby mohli druhé straně odpustit, potřebují, aby federální vláda uznala, vše, co se během války dělo. Ale platí to i na druhou stranu, nejenom federální armáda se dopouštěla válečných zvěrstev. Další část se věnuje otázce genocidy, a toho, jak ji vnímají respondenti této práce.

Tomu, jestli během nigerijské občanské války došlo ke genocidě Igbů nebo ne, se věnovalo mnoho autorů, jejichž výzkumy byly shrnuty ve *State of the Art*. Genocida bylo nejkontroverznější téma rozhovoru s respondenty, aniž by ale byl tento výraz explicitně použit.

---

¹⁴⁶ Osuala 1B (52 let, Igbo), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 29. března 2022.

¹⁴⁷ David 9B (21 let, Igbo), online rozhovor s autorem, Zoom, 9. dubna 2022. Původní znění: „Everybody was doing hush, hush [...], because that’s how Nigerians deal with things, right? Like if someone dies in Nigeria, some young guy, we burry the person [...], [and] we like to keep things hush, hush, we like to move on quick, because we feel like when we dwell on things, kinda like the Europeans – memorials and remembrance days –, that we just keep the trauma alive, so we would like to keep that in the past.“

¹⁴⁸ Ricoeur, „Memory, Forgetfulness, and History,“ 19-23.

¹⁴⁹ Respondent 4N (58 let, Edo), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 30. března 2022. Původní znění: „[...] haven’t forgiven yet. The act of not forgiveness, they want to act, they want a revenge, but that’s not good. They need to forgive, to leave the past and go on.“

Nadpoloviční většina všech respondentů je přesvědčena, že se nigerijská federální vláda během války vědomě a systematicky dopouštěla zabíjení etnických Igbů. Respondenti, kteří si to nemyslí, patří k první generaci, pochází mimo region bývalé Biafry a jsou příslušníci etnik Joruba a Bini/Edo. Jako argumenty proti používání výrazu genocida uvádějí, že federální vojska nemířila přímo na civilisty, že se během války ztráty na civilním obyvatelstvu dějí, anebo že i když zásobovací embargo vedlo ke smrti mnoha igboských civilistů, bylo to nutné pro to, aby se Biafra vzdala. Dalším z argumentů byla relativizace počtu obětí, kdy respondent řekl, že ztráty na životech v řadách federálních vojáků byly také vysoké.¹⁵⁰

Část mladší generace respondentů není schopná říci, jestli k vědomému zabíjení ze strany federální vlády docházelo nebo nikoliv. Většina ale má za to, že k vyvražďování Igbů docházelo. V odpovědích Igbů a ne-Igbů lze najít rozdíly. Ne-Igbové si za svými tvrzeními nestojí tak pevně, spíše si myslí, že k vyvražďování docházelo, než aby na to měli pevný názor. Na druhé straně mladí Igbové jsou o tom přesvědčeni, a vždy uvedli i důvody pro své tvrzení. David poukazuje na násilný exodus Igbů ze severu, kdy podle něj federální vláda dokonce podporovala a schvalovala masakrování Igbů. Například, když čekali na vlak, když šli po ulici, Igbové byli ze severu vytlačeni silou. David to nazval etnickou čistkou a poukázal na blokádu Biafry federální armádou, která vedla k hladomoru.¹⁵¹ Blokáda je jedním z častých argumentů těch, kteří se přiklání k nazývání nigerijsko-biaferského konfliktu genocidou. Chinyere dodává, že Nigérijci vědomě útočili na neutrální humanitární pracovníky, kteří do Igbolandu přiváželi dodávky lékařského materiálu¹⁵².

Jediným respondentem příslušícím k mladší generaci, který mluvil o genocidě, byl Igbo 7B. Podle něj během války zemřelo mnoho lidí hlavně kvůli vědomé blokáde Biafry, která zabránila importu potravin, což v jeho očích genocida je.¹⁵³ Igbové první generace všichni souhlasí s tvrzením, že nigerijská federální vláda systematicky a vědomě Igby vraždila. Dva z nich dokonce mluví o genocidě. Osuala vyprávěl o svém hledání informací o občanské válce: „[...] zjistil jsem, že to byla genocida, nebyla to válka, protože konvenční válka je mezi dvěma [stranami], které mají munici. Ale když máš munici a ten druhý nemá nic, tak co je to? To není válka. [...] [federální armáda] upustila od konvenční války, a začala zabíjet lidi

---

¹⁵⁰ Osaro 5N (55 let, Bini), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 1. dubna 2022.

Respondent 3N (45 let, Joruba), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 30. března 2022.

Respondent 4N (58 let, Edo), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 30. března 2022.

¹⁵¹ David 9B (21 let, Igbo), online rozhovor s autorem, Zoom, 9. dubna 2022.

¹⁵² Chinyere 8B (21 let, Igbo), online rozhovory s autorem, Zoom, 9. a 10. dubna 2022.

¹⁵³ Respondent 7B (21 let, Igbo), online rozhovor s autorem, Zoom, 3. dubna 2022.

na trzích, v kostelech, v nemocnicích – jestli tohle není genocida, tak už nevím, co je.¹⁵⁴ Náčelník Jesse souhlasí s tvrzením, že probíhala genocida a viní nigerijskou armádu, že dokonce i po podepsání příměří šest měsíců po válce byli Igbové zabíjeni.¹⁵⁵ Federální blokáda vedoucí k hladomoru a smrti až několika milionů civilních obětí včetně žen a dětí na straně Biafry je silným argumentem pro genocidu. Nicméně jak bylo již uvedeno ve *State of the Art* ani v akademické sféře nepanuje shoda na tom, zdali se jednalo o genocidu nebo ne.

V otázce genocidy tedy mezi dotazovanými nepanuje shoda, ale to může být ovlivněno i velmi složitou definicí tohoto pojmu. Zmatení respondenta 4N ohledně otázky genocidy je zachyceno v jeho dvou protiřečících si odpovědích na otázky číslo 6 a 7: „Otázka 6: Bylo to jako genocida, což je něco, co vláda nechce, aby vyšlo na povrch. Otázka 7: To říct nemohu, [že probíhalo systematické a vědomé vyvražďování Igbů,] protože během války se takové věci stávají. Nazývám to genocidou, protože ztráty na životech Igbů byly o poznání vyšší ve srovnání s ostatními.“¹⁵⁶ Jestli se během nigerijské občanské opravdu federální vláda dopustila genocidy, je velmi těžké zjistit, protože chybí primární data. Ojukwuův režim každopádně tuto rétoriku využíval a to do určité míry úspěšně. Role oběti a strach z fyzické likvidace rezonuje v kolektivní paměti Igbů dodnes. Na Biafru a igboské separatistické tendence se zaměřovala další sada otázek, které jsou analyzovány v další části.

Biafra a separatismus

V následujících odstavcích jsou rozebrány výpovědi respondentů týkající se současného igboského separatismu a kontroverzní otázky nezávislosti Biafry. Obecně lze prohlásit, že za důvody vzniku igboských separatistických organizací typu IPOB (*Indigenous People of Biafra*) nebo MASSOB (*Movement for the Actualization of the Sovereign State of Biafra*) respondenti považují politické problémy včetně marginalizace Igbů. Etnicko-nacionalistické důvody jsou dle respondentů také důležité.

---

¹⁵⁴ Osuala 1B (52 let, Igbo), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 29. března 2022. Původní znění: „[...] , I discover that that is a genocide, it is not a war, because a conventional war between two [sides] that have ammo. But when you have ammo and the other one doesn't have anything, what is that? That is not a war. [...] [the federal army] left the conventional war and started killing people in the market, in the churches, in the hospitals – if that's not genocide that I don't know what is.“

¹⁵⁵ Náčelník Jesse 5B (58 let, Igbo), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 31. března 2022.

¹⁵⁶ Respondent 4N (58 let, Edo), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 30. března 2022. Původní znění: „Q6: It was just like a genocide, which is something the government doesn't want to go out. Q7: I cannot say that [the federal government systematically killed the Ibos], because during war things like it happen. I call it genocide because the Ibo loss of live was too much compared to the others.“

Jediná skupina respondentů, jejichž odpovědi je možné odlišit od ostatních skupin, jsou druhogenerační Igbové. Ti všichni ve vysvětlení existence separatistických biaferských organizací poukazovali na nefunkčnost nigerijské federace nebo její vlády. Nezapomínají zmínit všudypřítomnou korupci, nejednotu země, nespravedlnost v rozdělování bohatství a výstavbě infrastruktury, a celkově neschopnost současné, ale i minulých nigerijských vlád. Z těchto důvodů tito mladí Igbové chápou, že biaferské separatistické hnutí je stále aktivní, i 50 let po ukončení konfliktu. Problémy, které se vedly k samotné občanské válce totiž v Nigérii stále přetrvávají.¹⁵⁷

Více respondentů chápe neustávající politickou agitaci Igbů za nezávislý stát pouze jako pokračování toho, čehož nebylo dosaženo v roce 1967. Prvotní příčiny stále existují, proto chápou respondenti dnešní generaci Igbů, kteří cítí a prožívají to samé jako jejich rodiče a prarodiče. Dnešní Igbové v Nigérii mimo jiné zažívají silný útlak a marginalizaci ze strany federální vlády, proto se chtějí odtrhnout a žít v samostatné zemi. O reakci vlády na agitaci separatistických organizací hovoří igboský respondent 4B takto: „Organizace jako IPOB a MASSOB všechny žádají osvobození Igbů, svobodu, aby se Biafrané vrátili do své původní země, tak to má být. [...] kdykoliv někdo z nich [Igbů] povstane a začne agitovat, nigérijští vojáci na něj začnou střílet. Zabijí je, protože o tom nechtějí mluvit.“¹⁵⁸ Mladý Igbo David, chápe proč někteří z řad Igbů za Biafru agituji. Podle něj je stále v jejich vzpomínkách to, co se stalo v Biafre. Igbové se údajně drží staré vzpomínky, která je ale stále aktuální, protože federální vláda s Igby nezachází dobře. Nezajišťuje Igbům jakoukoliv spravedlnost ani vlastní sebereflexi a uznání chyb. To je podle Davida příčina otevírání starých ran a tím pádem i biaferského separatismu.¹⁵⁹

Marginalizaci a vyloučení z politického života uvedlo několik respondentů ne-Igbů z první generace. V první části bylo naznačeno, že někteří respondenti z ne-igboské skupiny se vyhraňují vůči severním muslimským etnikům. To je vysvětlení toho, proč Willie řekl, že: „[Biaferské separatistické organizace] existují, protože [Igbové] byli zredukováni na nic, chtějí

---

¹⁵⁷ Chinyere 8B (21 let, Igbo), online rozhovory s autorem, Zoom, 9. a 10. dubna 2022.

David 9B (21 let, Igbo), online rozhovor s autorem, Zoom, 9. dubna 2022.

Respondent 7B (21 let, Igbo), online rozhovor s autorem, Zoom, 3. dubna 2022.

Respondentka 6B (18 let, Igbo), online rozhovor s autorem, Zoom, 29. března 2022.

¹⁵⁸ Respondent 4B (42 let, Igbo), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 30. března 2022. Původní znění: „The organizations like IPOB, MASSOB all demand the liberation of Ibo, freedom, Biafran to go back for the original country, the way it's supposed to be. [...] so if anytime any one of them would rise up to agitate, Nigerian soldiers would open fire. Kill them, because they don't want to talk about it.“

¹⁵⁹ David 9B (21 let, Igbo), online rozhovor s autorem, Zoom, 9. dubna 2022.

rovnost. Ale severní Nigérijci Igbům nikdy nedovolí rovnost získat, to se nikdy nestane.“¹⁶⁰ Alimetu s tímto názorem ztotožňuje a dodává, že federální vláda, kterou myslí severany, nikdy nedovolí Igbům vládnout Nigérii. Proto se chtějí Igbové oddělit od federace.¹⁶¹

Další příklad marginalizace nejen Igbů, ale i ostatních etnik z jihu Nigérie na úkor lidí ze severu popsals v rozhovoru Igbo Osuala: „Je to marginalizace, když žiješ v místě, kde tě lidé nerespektují. Politiky, které mají vliv Igby, ovlivňují i další jižany – například když se chceš dostat do státem dotovaných *Unity schools* [škol jednoty], které mají být fér pro všechny, tak i když u přijímacího testu máš vyšší skóre, než někdo ze severu, tak se na ně nedostaneš, ale ten severan ano. Nerovnost je obří. V Nigérii tvůj stát původu určuje, jestli něco dostaneš nebo ne.“¹⁶² Toto je jeden konkrétní případ nerovnoprávnosti v Nigérii, která se netýká pouze Igbů. Není proto překvapením, že Igbové nejsou jediné etnikum, které má separatistické organizace a chce se od nigerijské federace odtrhnout.

Samozřejmě respondenti zmínili i ekonomické faktory, které živí biaferský separatismus. Igboský respondent z druhé generace 7B poznamenal, že Nigérie již dlouhá léta nezažívá žádný rozvoj, baže dokonce ekonomicky upadá.¹⁶³ Na enormní příjmovou nerovnost upozorňuje Chinyere, přitom si za ni ale podle ní Igbové mohou sami. Často totiž vnitřně migrují po Nigérii, a jelikož jsou velmi schopní a podnikaví, vytváří bohatství mimo Igboland (bývalou Biafru), který poté ekonomicky a infrastrukturně stagnuje.¹⁶⁴ Podle Osara si separatistické organizace myslí, že by nezávislá Biafra měla silnější ekonomiku než nyní v rámci Nigérie. Domnívá se ale, že pokud by se nespojila se zbytkem nigerijského jihu, byla by na tom samostatná Biafra ekonomicky špatně a stěží by přežila.¹⁶⁵ Jak již bylo zmíněno výše, ekonomické faktory primárně výnosy z těžby ropy a jejich přerozdělování federální vládou představují pro Igby klíčovou citlivou otázku. V roce 1967 to byla jedna z příčin Biaferské secese a do dnešních dní vzbuzuje mezi nigerijskými Igby silné vášně.

---

¹⁶⁰ Willie 1N (55 let, Bini), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 29. března 2022. Původní znení: „[...] exist because they have been reduced to nothing, they want equality. But the northern Nigerians will never allow the Ibos to get equality, that will never happen.“

¹⁶¹ Alimetu 2N (54 let, Bini), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 29. března 2022.

¹⁶² Osuala 1B (52 let, Igbo), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 29. března 2022. Původní znění: „It is the marginalization, when you live in a place where people don't respect you. The policies, that affect Ibo people affect other southerners as well – for example if you want to get to a government funded Unity schools, that are supposed to be fair for everybody, then even if you score way more than someone from the north in the entrance test, you will not get in, but the northerner will. The inequality is huge. In Nigeria your state origin determines if you get stuff or not.“

¹⁶³ Respondent 7B (21 let, Igbo), online rozhovor s autorem, Zoom, 3. dubna 2022.

¹⁶⁴ Chinyere 8B (21 let, Igbo), online rozhovory s autorem, Zoom, 9. a 10. dubna 2022.

¹⁶⁵ Osaro 5N (55 let, Bini), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 1. dubna 2022.

Co si o vzniku samostatného biaferského státního útvaru myslí respondenti této práce referují následující řádky. Výzkumu se neúčastnil ani jeden Igbo první generace, který by nebyl stoprocentně přesvědčen o tom, že Biafra má být nezávislá na Nigérii. V rozhovoru opakovali a rozvíjeli argumenty, které zmínili v předchozích otázkách. Opět zaznívala slova o marginalizaci, o tom, že se Igbové nemohou podílet na politickém životě v Nigérii. Připadají si tak jako cizinci v zemi, která má být „jedna Nigérie“, ve které jsou si všichni rovni.¹⁶⁶ Dále mají problém s nezaměstnaností. I když vystudují školu, tak nemohou sehnat práci.¹⁶⁷ Náčelník Jesse je přesvědčen, že Igbové jsou v Nigérii zanedbáváni. Obává se, že pokud se Biafrané brzy nedokážou osamostatnit, tak dříve nebo později budou jako národ vyhlazeni z povrchu země.¹⁶⁸ Igbové ale mají naději, kterou lze vycítit z citátu respondenta 4B: „Biafra bude nezávislá. [...] Může to trvat dny, může to trvat roky, ale věř mi, Biafra bude svobodná.“¹⁶⁹

Názor druhé skupiny starších respondentů ne-igboského původu není tak jednoznačný jako jejich igboských protějšků. Dva jedinci se nebrání nezávislému igboskému státu, nicméně jejich souhlas není bez podmínek. Respondent 4N si myslí, že nejdříve je potřeba, aby Igbové v sobě našli sílu odpustit Nigérijcům za válku, a pak se s nimi usmířili. Následovat musí dialog, při kterém si obě strany sednou k jednacímu stolu a na všem se domluví. Samostatná Biafra by mu nevadila, ale pouze v případě, že k rozchodu s federací dojde mírumilovně bez násilí.¹⁷⁰ Obdobně na to nahlíží i Osaro, který by ale k Biafře připojil i zbytek nigerijského jihu. Jenom tak podle něj může nový státní útvar samostatně ekonomicky prosperovat. Překážka podle něj spočívá v problematickém vztahu mezi Joruby a Igby. Igbové si totiž myslí, že je Jorubové během války zradili. Pokud se tato dvě etnika spolu neusmíří, tak není pravděpodobné, že by se samostatné Biafře ekonomicky dařilo.¹⁷¹

Zbylí respondenti první generace s původem ve zbytku Nigérie se vyslovili proti nezávislé Biafře. Říkají, že Nigérie je silnější jednotná, proto si nepřejí odtržení Biafry. Dalšími důvody proti je ekonomická síla východního regionu a jeho význam pro celou federaci. Respondent 3N upozornil na to, že ztráta biaferského území s celou jeho populací by zbrzdila ekonomický rozvoj Nigérie.¹⁷²

---

¹⁶⁶ Sunny 3B (47 let, Igbo), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 29. března 2022.

¹⁶⁷ Respondent 2B (47 let Igbo), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 29. března 2022.

¹⁶⁸ Náčelník Jesse 5B (58 let, Igbo), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 31. března 2022.

¹⁶⁹ Respondent 4B (42 let, Igbo), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 30. března 2022. Původní znění: „Biafra will be independent. [...] So, it can take days, it can take years, but believe me, Biafra will be free.“

¹⁷⁰ Respondent 4N (58 let, Edo), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 30. března 2022.

¹⁷¹ Osaro 5N (55 let, Bini), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 1. dubna 2022.

¹⁷² Alimetu 2N (54 let, Bini), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 29. března 2022.

Mladší generace respondentů je v otázce nezávislosti Biafry rozdělená půl na půl. Nezdá se ale, že by etnicko-regionální původ respondenta jakkoliv koreloval s jeho názorem. Ti, kteří nejsou proti nezávislé Biaře mluvili o tom, že Nigérie obsahuje mnoho etnik, která spolu nedokážou spolupracovat. Vyslovovali se pro to, že nikdo by neměl někoho držet ve státě, kde nechce z nějakého důvodu být, a že lidé mají právo na sebeurčení. Byl vysloven i názor, že když bude Biafra nezávislá, a Igbové si budou sami vládnout, tak biaferská vláda spíše vyslyší připomínky obyčejných lidí. Respondentka 6B nicméně přiznává, že ač je pro teoretickou nezávislost Biafry, nedokáže si ji v praktickém důsledku reálně představit.¹⁷³

Druhá půlka mladých respondentů klonící se k zachování jedné nerozdělené Nigérie mluví například o tom, že by Biafra jako stát byla moc malá a ekonomicky by nemohla přežít. Pochybnosti panují o tom, kdo by v nové zemi vládl, jaká třída lidí. Nejčastěji zmiňovaný důvodem ale bylo to, že Biafra na nezávislost není připravená, a že je lepší řešit problémy Igbů a ostatních Nigérijců v rámci jedné Nigérie.¹⁷⁴ Igboský respondent 7B není přesvědčen, že by byla samostatná Biafra úspěšná. „Nemyslím si, že je Biafra připravená na to se oddělit od Nigérie, nemyslím si, že by to vyřešilo jakýkoliv z jejich problémů, o kterých tvrdí, že jim čelí. A já věřím, že je lepší řešit problémy společně jako jedna země. [...] Myslím si, že jsou další záležitosti, které je třeba spravit před tím, než budeme moci uvažovat o odtržení,“¹⁷⁵ dodává.

Nezávislost Biafry je velmi ožehavé téma a jak lze vyčíst z odpovědí, respondenti na něj mají vyhraněné názory na obou stranách. Jediná respondentka, Esther – dcera matky z etnika Edo a otce Joruby – odpověděla jiným způsobem než prosté ano nebo ne pro nezávislost Biafry. Polemizuje na celkovém systému států v Africe. V konečném důsledku je pro samostatnou Biafru, mimo jiné i proto, že: „Státní zřízení v Africe obecně nefunguje, jako když jsme sjednoceni lidmi, kterým jsou jedno naše etnické a kmenové rozdílnosti,

---

Respondent 3N (45 let, Joruba), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 30. března 2022.

Willie 1N (55 let, Bini), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 29. března 2022.

¹⁷³ Jennifer 9N (19 let, Joruba), online rozhovor s autorem, Zoom, 2. dubna 2022.

Chinyere 8B (21 let, Igbo), online rozhovory s autorem, Zoom, 9. a 10. dubna 2022.

Princess 7N (18 let, Bini) online rozhovor s autorem, Zoom, 2. dubna 2022.

Respondentka 6B (18 let, Igbo), online rozhovor s autorem, Zoom, 29. března 2022.

¹⁷⁴ Alfred 8N (21 let, Joruba), online rozhovor s autorem, Zoom, 2. dubna 2022.

David 9B (21 let, Igbo), online rozhovor s autorem, Zoom, 9. dubna 2022.

Neil 6N (22 let, Joruba), online rozhovor s autorem, Zoom, 2. dubna 2022.

¹⁷⁵ Respondent 7B (21 let, Igbo), online rozhovor s autorem, Zoom, 3. dubna 2022. Původní znění: „I don't think Biafra is ready to be separated from Nigeria, I don't think it will solve any of their problems that they say they're facing. And I believe that it is better to solve the problem together as a single country. [...] I think there's other issues that need to be fixed before we can even think of separating.“

tak je jasné, že to bylo velmi špatné už od začátku se všemi etnickými čistkami a náboženskými válkami, a nikdy nám to nefungovalo, a ani si nemyslím, že to někdy fungovat bude.“¹⁷⁶

Tato část uzavírá okruh otázek, které se týkaly nigerijské občanské války. Poslední dva segmenty pojednávají o nigerijské diaspoře v Dublinu a o tom, jak se respondenti identifikují.

Nigerijská diaspora v Dublinu

V Irsku podle dat sčítání lidu v roce 2011 žilo téměř 20 tisíc osob s původem v Nigérii. Do toho nejsou započítáni jejich potomci, migranti druhé generace, kteří mají automaticky irské občanství. Nigerijská populace je v této ostrovní zemi na vzestupu. V Irsku, které má necelých 5 milionů obyvatel, Nigérijci a jejich potomci tvoří největší africkou diasporu.¹⁷⁷ Tomu, jaký má tato diaspora charakter, jak je aktivní, spojená či roztržštěná, a jak se v ní realizují respondenti, se věnuje tato sekce.

Všichni respondenti potvrdili existenci organizací typu církví, sdružení nebo spolků, které operují v nigerijské diaspoře v Dublinu. Respondenti byli dotazováni na jejich charakter, jestli jsou inkluzivní pro všechny Nigérijce nebo spíše rozdělené na základě etnických skupin. Pouze respondenti z druhé generace a ještě k tomu menšina uvedla, že jsou tyto organizace otevřené všem Nigérijcům bez ohledu na původ. Je to logické, protože jako příklad organizace udávali různé církve, které ze své podstaty mají být otevřené všem bez ohledu na etnicitu.

Většina respondentů z první generace si myslí, že organizace v nigerijské diaspoře v Dublinu jsou rozštěpeny mezi jednotlivé etnické skupiny. I v rámci jednoho etnika jsou organizace roztržštěny. „Někdy dokonce různé komunity etnika Bini ze státu Edo mají svá vlastní setkání,“ komentuje Alimetu.¹⁷⁸ To samé podle respondenta 2B platí pro igboskou komunitu: „[...] dokonce Igbové jsou rozdělení, mají schůzky na základě svých států nebo domovských měst.“¹⁷⁹ V dublinské nigerijské diaspoře tak operuje *Igbo union*, *Yoruba union*, *Bini union* a další organizace. Proč je tomu tak, si respondenti vysvětlují tím, že Nigérijci jsou příliš rozdílní. Každé etnikum má vlastní jazyk, kulturu, zvyky a hodnoty, a proto nejsou

---

¹⁷⁶ Esther 10N (21 let, Joruba/Edo), online rozhovor s autorem, Zoom, 4. dubna 2022. Původní znění: „Basically, the country system doesn't work for Africa, like you are put together by people who didn't care about our ethnic and tribal differences and it's evidently have been very negative thus since with the ethnic cleansing and religious wars and it hasn't ever worked for us and I just don't think that it will.“

¹⁷⁷ Central Statistics Office, *This is Ireland*, 84.

¹⁷⁸ Alimetu 2N (54 let, Bini), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 29. března 2022. Původní znění: „Sometimes even the different Bini communities from Edo state have their own meetings.“

¹⁷⁹ Respondent 2B (47 let Igbo), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 29. března 2022. Původní znění: „[...] even the Ibos are split, they have meetings based on their states or hometowns.“

Nigérijci schopni vytvořit jednu zastřešující organizaci. Náčelník Jesse vzpomíná na pokusy o vytvoření jedné inkluzivní organizace takto: „Zkoušeli jsme mít celo-nigerijskou organizaci, už je to dávno, ale nefungovalo to. Pro Nigérijce je těžké se sjednotit ve jménu Nigérie, zato sjednotit se ve jménu své vlastní etnicity je pro ně snadné.“¹⁸⁰

Ostatní respondenti říkají, že existují jak jednotlivé etnické organizace, tak i ty, ve kterých jsou vítáni všichni. Alfred si například vybavuje, že když byl malý, navštěvoval s rodiči schůzky a akce pořádané organizací sdružující nigerijské rodiče s dětmi žijící v Dublinu. Lidé tam mohli mimo jiné přinést své staré oblečení a nechat ho kolovat dále. Děti se akcích mohly zase seznamovat se svými vrstevníky a rodiče spolu pohovořit.¹⁸¹

Různých akcí a událostí se v rámci dublinské nigerijské diaspory ročně děje vícero. Nejčastěji byly zmiňovány oslavy Dne nezávislosti, kterou každoročně 1. října organizuje nigerijská ambasáda v Dublinu. Další významnou oslavou je festival jamu (*Yam festival*), který pořádají počátkem srpna Igbové. Jde o tradici, při které je oslavován jam, brambore podobná plodina, která je jednou z hlavních příloh nejen v západní Africe. Respondenti zmínili, že čas od času chodí demonstrovat před nigerijskou ambasádu, když se stane něco závažného, například když: „bylo více jak 90 dívek [v Nigérii] uneseno, tak jsme šli demonstrovat před ambasádu, nebo když byli nějací Nigérijci deportováni z Irska – špatně s nimi bylo zacházeno. V takovýchto chvílích dokážeme dát dohromady naše síly a jít demonstrovat. Ještě, jednou tu policisté zastřelili nigerijského chlapce, tak to jsme také protestovali.“¹⁸² Pravidelně chodí demonstrovat i členové IPOB. Podle Sunnyho „se zapojují s transparenty [...], chodí po ulicích [...], a snaží se, aby byl jejich hlas vyslyšen a hledají pomoc od různých vlád.“¹⁸³ Dále se Nigérijci v diaspoře schází v rámci již zmiňovaných spolků a organizací, v kostelech, a samozřejmě na oslavách typu narozeniny nebo svatby. Několik respondentů z mladší generace řeklo, že si není vědomo jakýchkoliv akcí pořádaných v Dublinu nigerijskou diasporou.

---

¹⁸⁰ Náčelník Jesse 5B (58 let, Igbo), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 31. března 2022. Původní znění: „We tried to have one all Nigerian organization, it’s been a long time, but it didn’t work. It is hard for Nigerians to gather in the name of Nigeria, but it’s easy for them to gather in the name of their own ethnicity.“

¹⁸¹ Alfred 8N (21 let, Joruba), online rozhovor s autorem, Zoom, 2. dubna 2022.

¹⁸² Osaro 5N (55 let, Bini), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 1. dubna 2022. Původní znění: „[...] more than 90 girls were kidnapped [in Nigeria], we demonstrated in front of the embassy, or when some Nigerians were deported from Ireland – mistreated. During these moments we can pool our resources together and demonstrate. Also, there was a Nigerian boy shot by the police, so we protested that as well.“

¹⁸³ Sunny 3B (47 let, Igbo), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 29. března 2022. Původní znění: „participate with the banners all the time [...], walking on the streets [...], making their voice heard by their comments and seeking help from other governments.“

I ve frekvenci, s jakou jednotliví respondenti navštěvují události v diaspoře, lze pozorovat rozdíly mezi generacemi. Je to spíše mladší generace, která se akcí nikdy neúčastní. Konkrétněji se jedná o ne-igboskou část mladých respondentů. Nadpoloviční většina dotazovaných se akcí účastní, ale jenom jednou až dvakrát do roka. Kdyby byl někdo z respondentů aktivní člen nějaké diasporické organizace nebo přímo separatistické organizace typu IPOB nebo MOSSAB, možná by uvedl, že se různých schůzí, událostí a demonstrací účastní mnohem častěji, než respondenti tohoto výzkumu.

Poslední oblastí, která v souvislosti s dublinskou diasporou byla zkoumána, jsou nálady v ní. Cítí respondenti v rámci nigerijské diaspory nějaké napětí, nevraživosti nebo spory? Až na jednu jedinou respondentku si nikdo nemyslí, že by se v dublinské diaspoře vyskytovaly nějaké špatné vztahy mezi jednotlivými etniky. Jednou z podmínek, která umožňuje dobré vztahy v diaspoře je podle respondenta 4N to, že Irsko je demokratická země, kde se není čeho obávat: „Ne, tady v Dublinu nemáme strach, protože víme, že Dublin je v demokratické zemi, můžeš říkat, co chceš. Ale v Nigérii si nemůžeš otevřít pusku a mluvit, zatknou tě. Takže máme v Irsko důvěru, víš.“¹⁸⁴ Na tomto příkladu je vidět, jak je pro společenský smír důležitá svoboda slova a názoru

Náčelník Jesse, který se v minulosti sám angažoval v mnoha igboských organizacích a spolcích, říká, že se o Biafře vlastně ani v dublinské diaspoře nemluví: „[...] lidé se neobtěžují mluvit o válce nebo o tom, co se stalo v Nigérii. Spíše mluví o současné situaci, jak tam lidé trpí. Lidé téměř vůbec nemluví o Biafře. IPOB o ní mluví na svých schůzích, ale když vejdou do nigerijské komunity, tak mluví pouze o současných nigerijských událostech.“¹⁸⁵ Někteří respondenti ještě dodávají, že Nigérijci v diaspoře jsou mnohem jednodušší, než v samotné Nigérii.¹⁸⁶

Několik převážně mladých respondentů uvedlo, že témata jako občanská válka nebo nigerijská historie využívají ke vtipkování a přátelskému hašteření s kamarády z jiných etnik.¹⁸⁷ Jennifer říká, že je podle ní v nigerijské diaspoře klid a mír. Jediné, kde pozoruje přátelskou

---

¹⁸⁴ Respondent 4B (42 let, Igbo), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 30. března 2022. Původní znění: „No, we don't have fear here in Dublin, because we know that Dublin is in a democratic country, you can say anything you want. But in Nigeria you can't open your mouth and talk, you'll be arrested. So, we have confidence in Ireland, you know.“

¹⁸⁵ Náčelník Jesse 5B (58 let, Igbo), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 31. března 2022. Původní znění: „[...] people don't bother to talk about the war or what happened in Nigeria. They talk more about the current situation, how people suffer there. People barely talk about Biafra. The IPOB talk about it in their meetings, but when they go to the Nigerian community they only talk about Nigerian current events.“

¹⁸⁶ Respondent 3N (45 let, Joruba), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 30. března 2022.

Respondent 7B (21 let, Igbo), online rozhovor s autorem, Zoom, 3. dubna 2022.

¹⁸⁷ Alfred 8N (21 let, Joruba), online rozhovor s autorem, Zoom, 2. dubna 2022.

Esther 10N (21 let, Joruba/Edo), online rozhovor s autorem, Zoom, 4. dubna 2022.

rivalitu, nejen mezi Nigérijci, ale u všech lidí s původem v Africe, je vychvalování vlastní čtvrti Dublinu, kde člověk žije a posmívání se čtvrtím jiným.¹⁸⁸ Osaro přidává příklad černého humoru z nigerijské dublinské diaspory: „Máme takovou frázi, kterou říkali lidé ze severu a jihu: ‚Igbové jedí lidi.‘ Někdy ji v dnešní době používáme, abychom si vystřelili z našich přátel.“¹⁸⁹

Irsko a Nigérie spolu sdílí minulost. Tato skutečnost byla popisována ve *State of the Art* a dále také v historickém kontextu. Její pravdivost potvrdili i někteří respondenti. Zmiňovali irskou podporu Biafře, kdy se v Irsku pořádaly sbírky na nákup humanitárního materiálu do Biafry. Irové Biafře posílali jídlo a i diplomaticky se angažovali na straně Biafry.¹⁹⁰ Další rovina irsko-nigerijských vztahů se datuje před období občanské války. Irští misionáři působili v jižní Nigérii a konvertovali mnoho Igbů na katolickou víru. Během války to pak byli oni, kteří nejvíce agitovali a pořádali finanční sbírky na podporu Biafry.¹⁹¹ Respondenti, kteří vědí o nigerijské občanské válce více, si tento fakt uvědomují, a o to více jsou rádi, že žijí právě v Irsku.

Identita

V posledním tematickém segmentu této části diplomové práce je probírána identita lidí žijících v dublinské nigerijské diaspoře. Na základě čeho se sami identifikují, kým se cítí být?

Obecně lze prohlásit, že lidé v Irsku nigerijského původu se nejčastěji identifikují na základě svého etnika. Že se člověk považuje za příslušníka kmene Igbo, Bini nebo Joruba uvedla drtivá většina respondentů. Dále je možné pozorovat několik trendů, které od sebe odlišují jednotlivé etnicko-regionální skupiny a generační kohorty.

Všichni mladí respondenti řekli, že díky tomu, že se narodili nebo vyrůstali v Irsku, považují se z určité části také za Iry. Primárně se ale označují za Nigérijce narozené v Irsku, nigerijská identita u nich stále dominuje. Pro tyto občany se zažilo označení irští Nigérijci (*Irish-Nigerian*). Jennifer popisuje silné vazby na zemi původu rodičů takto: „[...] i když jsem se narodila tady, všichni moji sourozenci se narodili tady, jakoby, jsme ale stále nigerijská rodina, nejsme nigerijsko-irská rodina [kde je jeden rodič Ir, druhý Nigérijec], jsme prostě nigerijská rodina žijící v Irsku, tak bych to kategorizovala, protože jíme nigerijské jídlo [...].“

---

¹⁸⁸ Jennifer 9N (19 let, Joruba), online rozhovor s autorem, Zoom, 2. dubna 2022.

¹⁸⁹ Původní znění: „There is a quotation that the people from the north and the south used to say: ‚The Ibos eat human beings.‘ Sometimes we use it to slack our friends nowadays.“

¹⁹⁰ Respondent 4B (42 let, Igbo), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 30. března 2022.

Respondentka 6B (18 let, Igbo), online rozhovor s autorem, Zoom, 29. března 2022.

¹⁹¹ Osaro 5N (55 let, Bini), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 1. dubna 2022.

Jo, stále chodíme v neděli do kostela – Letniční církev. Každopádně i tak, když jdu ven... Nebudu Nigerijka, venku budu nigerijská Irka.“¹⁹² Jennifeřin citát ukazuje velmi důležitý aspekt identity a to ten, že jedincova identita závisí na prostředí, ve kterém se pohybuje a na člověku, kterému se představuje. Když by mladí respondenti mluvili s cizincem někde mimo Irsko, představili by se jako Irové nebo jako Irové s nigerijskými kořeny. Když se jich zeptá někdo v Irsku, tak už jenom na základě svého vnějšího vzhledu říkají, že jsou Nigérijci, kteří se narodili v Irsku. A když se jich zeptá někdo z irské nigerijské diaspory, tak se představí na základě etnického původu nebo příslušnosti k nějakému z nigerijských kmenů.¹⁹³

Druhá generace Igbů se na rozdíl od té první identifikuje s nigerijskou národností spíše než s biaferskou. To dokazuje, že téma Biafry a jejího separatismu není pro mladou generaci natolik významné, aby jej zakomponovali do vytváření vlastní identity. Rozdíl mezi generacemi u ne-Igbů není kromě toho, že mladí se identifikují s Irskem, nijak významný.

Jak již bylo naznačeno, biaferská identita se projevuje pouze u příslušníků první generace Igbů. Jeden jediný igboský respondent se identifikoval pouze jako Nigérijec. Sunny přiznává, že je to nigerijský pas, který nosí v kapse, nikoliv biaferský. Věří ale tomu, že se nezávislá Biafra jednou stane skutečností, poté by se identifikoval jako Biafran.¹⁹⁴ Ve vnímání zbytku igboských respondentů se Igbo rovná Biafran, jsou o tom přesvědčeni, a až jednou Biafra vznikne, budou hrdě prohlašovat, že jsou Biafrany. „[...] mnoho z nás – můžu si říct 95 % Igbů tady venku – ti poví: ‚Nejsem Nigérijec, jsem Biafran.‘ Nezáleží na tom, že zatím nejsme volní, stojíme si za tím, protože to je náš národ, naše země,“ konstatuje respondent 4B.¹⁹⁵

Více jak polovina respondentů při sebe-identifikaci o sobě prohlásila, že jsou křesťany. U tohoto parametru nebyly zjištěny výraznější rozdíly mezi mladší a starší generací ani mezi etnicko-regionálními skupinami. Ve všech se našli jedinci, kteří náboženství použili k představení sebe sama a své identity. Většinou používají pouze výraz „Křesťan“, občas k němu připojí i denominaci katolík nebo evangelík.

---

¹⁹² Jennifer 9N (19 let, Joruba), online rozhovor s autorem, Zoom, 2. dubna 2022. Původní znění: „[...] even I was born here, all my sibling were born here, like, we’re still a Nigerian family, we’re not like Nigerian-Irish family, we’re just a Nigerian family, living in Ireland, that’s how I’d classify it, because like the food we eat, Nigerian food [...]. Yeah, we still go to church on Sunday – a Pentecostal church. But still, when I go out... I’m not gonna be Nigerian, I’m gonna be Nigerian-Irish outside.“

¹⁹³ Alfred 8N (21 let, Joruba), online rozhovor s autorem, Zoom, 2. dubna 2022.

Respondentka 6B (18 let, Igbo), online rozhovor s autorem, Zoom, 29. března 2022.

¹⁹⁴ Sunny 3B (47 let, Igbo), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 29. března 2022.

¹⁹⁵ Respondent 4B (42 let, Igbo), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 30. března 2022. Původní znění: „[...] many of us – I can say 95 % of Ibo outside here – will tell you “I’m not Nigerian, I’m Biafran.” No matter that we are not free yet, but we claim it, because it is our nation, our land.“

Tabulka č. 2: Kódované odpovědi respondentů

Respondent		Číslo otázky																		
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
1. generace	1B	a	acf	b	bde	ad	d	b	c	ef	?	c	c	b	a	a	a	d	b	acf
	2B	b	ab	b	bef	ae	a	a	b	bcd	a	b	a	bd	a	a	a	c	b	ac
	3B	a	d	b	bh	ae	a	a	c	bcd	a	a	a	ab	a	a	a	c	b	d
	4B	be	ad	b	begi	ad	a	a	c	bcd	a	b	b	a	a	a	a	c	b	acf
	5B	a	a	b	bde	ae	a	b	c	ab	a	c	a	bg	a	a	a	c	b	acf
2. generace	6B	c	bfi	b	gi	h	c	d	d	bef	a	c	b	e	a	b	a	c	b	ade
	7B	b	ab	b	ghi	f	c	b	c	bef	a	c	e	ce	b	b	b	d	b	ade
	8B	be	ag	a	ghi	ah	c	a	b	be	a	c	c	ce	a	b	a	c	b	acdef
	9B	a	c	a	bek	ah	ad	a	b	bf	b	c	b	be	b	c	b	a	b	adef
1. generace	1N	b	adg	a	e	cf	ab	a	c	bc	a	c	a	b	b	c	a	d	b	abdf
	2N	c	e	a	ag	cef	c	a	b	bc	a	b	a	ab	b	a	a	c	b	f
	3N	a	be	a	ah	c	b	c	a	ab	a	a	a	abg	b	c	a	c	b	ad
	4N	be	ae	?	ag	b	b	c	c	a	b	c	d	a	a	a	c	d	c	abf
	5N	be	di	a	cgh	cg	d	c	a	bcd	a	a	b	c	a	a	a	c	b	a
2. generace	6N	d	h	a	j	g	a	d	b	b	a	c	b	b	b	c	c	d	b	be
	7N	d	h	b	jk	c	c	d	b	b	a	c	b	f	a	b	b	d	b	ade
	8N	d	ab	c	a	b	cd	a	d	bef	a	c	b	b	b	b	a	d	b	adef
	9N	de	afi	a	j	e	c	a	b	be	b	c	d	ab	a	c	a	c	b	ade
	10N	c	agi	b	fh	ch	c	a	b	befh	a	c	b	a	c	c	b	b	a	def

5 Rozprava nad výzkumnými otázkami a zhodnocení výzkumu

Tato závěrečná kapitola obsahuje rozpravu nad výzkumnými otázkami práce. Na začátku práce byly položeny tři základní výzkumné otázky: Jakým způsobem se liší individuální vzpomínky na nigerijskou občanskou válku u respondentů na základě jejich etnicko-regionálního původu? Jakou roli hraje ve formování individuálních vzpomínek na nigerijskou občanskou válku a při budování vlastní identity věk respondenta? A jak formují respondentovy vzpomínky na nigerijskou občanskou válku jeho identitu a vnímání sebe sama v rámci nigerijské diaspory? Tyto otázky budou v následujících odstavcích zodpovězeny. Konec kapitoly obsahuje zhodnocení výzkumu a limity použitých výzkumných metod.

Rozprava nad výzkumnými otázkami

První výzkumná otázka se zaměřuje na rozdíly v kolektivní paměti na občanskou válku mezi etnicko-regionální skupinou Igbů a zbytkového nigerijského obyvatelstva.

Z výsledků představených v předchozí kapitole lze obecně tvrdit, že etničtí Igbové znají příčiny, průběh i následky nigerijské občanské války ve větších detailech a v hlubších souvislostech než ne-igboští respondenti. Vinu za rozpoutání války dávají etničtí Igbové nigerijské federální vojenské vládě. Argumentují tím, že nebyla schopna ochránit Igby před etnickým násilím, které na nich bylo po vojenském převratu v roce 1966 pácháno. V tomto ohledu výsledky výzkumu odpovídají poznání současné akademické debaty. Na druhou stranu ne-Igbové oproti původním předpokladům nevidí vinu na straně Igbů a Biafry. Za konflikt podle nich můžou obě strany. Je pravděpodobné, že za jejich umírněnějším pohledem na Biafru a kritičtější vůči federální vládě, stojí etnická nevraživost mezi lidmi z jihu Nigérie a severu, kteří v té době byli v Nigérii u moci. Ve vnímání ne-igboských respondentů se totiž nigerijská federální vláda rovná severaně, tudíž Hausové. Navíc všichni ne-igboští respondenti přísluší k etnikům Bini/Edo a Joruba ze středozápadu a západu Nigérie, takže se i oni sami vymezují vůči etnikům ze severu stejně tak jako Igbové.

Rozdílný mají respondenti ze dvou zkoumaných skupin i vztah ke slovu Biafra a tomu, co pro ně reprezentuje. Zatím co pro Igby je to něco velmi pozitivního, ideál, vysněný výsledek jejich agitace, pro zbylá etnika to nepředstavuje nic významného. Biafru berou buďto jako geografický název, samotné lidi igboského etnika, anebo je jim Biafra úplně jedno. Etničtí Igbové nemají za to, že by se podařilo po válce vyrovnat s minulostí, a že by se zneprátelené strany usmířili. Proto jsou i dnes pro nezávislost Biafry a velmi si samostatný stát přejí. Respondenti z etnik mimo Biafru si myslí spíše opak nebo nemají

v tomto ohledu vyhraněný názor. Podle některých usmíření a reintegrace Biafry do Nigérie proběhly úspěšně. Jiní ne-Igbové přiznávají, že reintegrace měla aspekty ve kterých se dařila více a pak ty, ve kterých se tolik nepovedla. Každopádně jich je většina přesvědčena, že by Nigérie by měla zůstat pro svoje vlastní dobro jednotná a nedělitelná.

Interpretace občanské války Igbů a ne-Igbů se liší, protože každá ze stran vytváří své referenční rámce na jiných základech. Igbové se zaměřují více na svoje vlastní etnikum, Biafru jako stát a národ. Velmi významný je pro ně pocit zrady, pasování se do role oběti, a křivda, že na nich bylo pácháno bezpráví. Zato ne-Igbové svou interpretaci staví na jednotě nigerijské federace, ale uvědomují si, že vina není na jedné straně. Jak již bylo psáno, je možné, že se kolektivní paměť občanské války etnik z jihu může lišit od lidí s původem v severní Nigérii. Jedno je ale jisté, v nigerijské diaspoře v Dublinu neexistuje jedna jediná interpretace občanské války, na které by se všechna etnika shodla.

V otázce, která bere v úvahu generaci respondentů se předpokládané výsledky více méně naplnily. Jediný fenomén, který se vymyká původním předpokladům je, že druhá generace imigrantů o občanské válce věděla mnohem víc, než se čekalo. Ti z řad Igbů měli dokonce znalosti na úrovni nebo vyšší než ne-Igbové z první generace. I když znalosti mladých respondentů předčily původní očekávání, stále nastávaly při rozhovorech momenty, kdy respondent odpověděl, že neví nebo že si něčím není jistý.

Co se polarizace názoru na válku týče, spíše než že by mladší generace byla méně vyhraněná, je více roztržštěná v interpretaci různých aspektů války. Tyto názorové odchylky v mladší generaci mohou být způsobeny tím, že mnoho mladých respondentů ve svých odpovědích spekulovalo na základě znalostí, které mají o současné Nigérii, spíše, než že by vycházeli z historických faktů. Dalším možným vysvětlením je to, že si mladí lidé v dnešní době internetu a sociálních sítí mohou nacházet více informačních zdrojů. Nejsou tak pod vlivem pouze jedné interpretace války, jako tomu bylo u generace jejich rodičů. Ti si vytvářeli svoje individuální vzpomínky na válku primárně z vyprávění svých rodičů, popřípadě z výkladu ve škole. To, že se jedinci starší generace narodili těsně před, v průběhu nebo těsně po válce, má značný vliv na to, jakým způsobem jsou formulovány jejich vzpomínky o válce. V jedinci zanechá mnohem silnější dojem vyprávění babičky, která mu povídá, co se dělo, když byl ještě dítě, než již několikrát převyprávěný příběh události, která se stala desítky let před jeho narozením.

Další oblast, ve které mají respondenti starší generace jasně vyhraněné názory, a názory těch mladých jsou roztržštěny, je nezávislost Biafry. Starší generace je v rámci svých etnických skupin v podstatě jednotná v pozici ano Biafre nebo ne samostatnému igboskému státu.

Mezi mladými nelze vypočítávat žádný vzorec, který by jejich názory nějak vysvětloval. Opět zde může jako vysvětlení posloužit přístup mladší generace k většímu množství informací a snad i to, že se v diaspoře v Dublinu mohou setkat i s lidmi nigerijského původu z jiných etnik. Například Esther, která má rodiče z etnik Joruba a Edo, v rozhovorech několikrát zmínila, že má mnoho igboských přátel.¹⁹⁶ Mladší generace je celkově ve svých tvrzeních mírnější a méně radikální než starší respondenti. To lze přisuzovat tomu, že je od občanské války dělí delší časový úsek než první generaci respondentů a také geograficky jsou místu konfliktu vzdálení přes 5 500 km.

V rámci výzkumu kolektivní paměti jsou podstatná i tak zvaná „místa paměti“ (*lieux de mémoire*) v nigerijské dublinské diaspoře. Co se týče klasických „míst paměti“ typu vzpomínkových akcí, memoriálů a památníků, tak ta v nigerijské diaspoře v Dublinu prakticky neexistují. Jediným takovým „místem“ jsou oslavy výročí Dne nezávislosti probíhající každý rok 1. října. Ve spojitosti s nigerijskou občanskou válkou ale jakýkoliv vzpomínkový ceremoniál, při kterém by si všichni členové diaspory tuto událost připomínali, chybí. Je velmi pravděpodobné, že členové igboských organizací jako IPOB pořádají menší sešlosti a demonstrace, kde si připomínají Biafru a občanskou válku. Nikdo z respondentů se ale nikdy podobné akce neúčastnil. Je možné prohlásit, že „místa paměti“ jiného nehmotného formátu v diaspoře v Irsku existují. Vzpomínka na Biafru v literárních dílech například Chimamandy Adichieové je klasickou ukázkou „místa paměti“, které pomáhá formovat kolektivní paměť nigerijské občanské války u mladé generace. David si dokonce myslí, že právě kniha *Půl žlutého slunce* byla jedním z impulsů k obnovení debaty o občanské válce.¹⁹⁷

Nicméně nejdůležitější *lieu de mémoire*, které symbolizuje Biafru jako celek, je kromě samotného výrazu „Biafra“, biaferská vlajka. Tyto tři horizontální pruhy – červený, černý a zelený – s půlkou žlutého slunce uprostřed představují asi nejvýraznější a nejznámější symbol vyjadřující Biafru a nigerijskou občanskou válku. Pokud někde členové organizací typu IPOB a MOSSAB demonstrují, nechybí na jejich shromáždění právě biaferské vlajky. Je proto překvapující, že takto významný symbol nebyl žádným respondentem zmíněn.

Poslední výzkumná otázka se zabývá vlivem respondentových vzpomínek na jeho identitu a místo v diaspoře. Nelze s jistotou tvrdit, že by to, jak jedinec interpretuje nigerijskou občanskou válku ovlivňovalo nějakým způsobem jeho identitu. Je tomu spíše naopak. Jak se jedinec identifikuje a jaký má původ, ovlivňuje to, jak formuje svoje individuální

---

¹⁹⁶ Esther 10N (21 let, Joruba/Edo), online rozhovor s autorem, Zoom, 4. dubna 2022.

¹⁹⁷ David 9B (21 let, Igbo), online rozhovor s autorem, Zoom, 9. dubna 2022.

vzpomínky. Tím se potvrzuje předpoklad vycházející z Halbwachsovy teorie referenčních rámců. Individuální vzpomínky jsou podle ní formovány v rámci společných referencí skupiny, ke které jedinec patří nebo se kterou se identifikuje.

Předpoklad, že respondenti s igbosko-biaferským etnicko-regionálním původem budou spíše inklinovat k biaferské identitě se ukázal jako pravdivý pouze u respondentů první generace. U respondentů ze zbytku Nigérie celo-nigerijská identita minimálně u starší generace není převažující. Ti, kteří se nejvíce identifikují s nigerijskou národností a identitou, jsou respondenti mladší generace. U těch nicméně nigerijskou identitu doplňuje i identita země, kde se narodili – Irsko. To je v souladu s výsledky výzkumu Asekuna a Arogundadeho, kteří došli k závěru, že migranti druhé generace se snaží ztotožňovat kromě identity svých rodičů také s hostitelskou zemí.¹⁹⁸ Pro všechny příslušníky nigerijské dublinské diaspory platí, že nejdůležitější je pro ně jejich etnická identita, tu všichni respondenti kladou na první místo a přikládají jí největší význam.

Přesto, že je nigerijská diaspora v Dublinu silně etnicky rozdělená, neznamená to, že by v ní lidé necítili jednotu. Když se Nigérijci ocitnou v diaspoře, dokáží dát své etnické rozdílnosti stranou. A i díky tomu, že je v Irsku zajištěná svoboda slova a nikdo není za své názory pronásledován, nevznikají v nigerijské diaspoře žádné násilné spory ohledně interpretace nigerijské občanské války nebo nigerijských dějin. Demokratická irská společnost zaručuje to, že nedochází k tak silné radikalizaci jedinců jako tomu je v Nigérii, kde podle respondentů není možné svobodně demonstrovat.

Podle Ingiriise, se etnicko-politické spory, v tomto případě otázka nezávislosti Biafry, můžou z domoviny přenést do země imigrace.¹⁹⁹ Toto není případ nigerijské diaspory v Dublinu. Je to způsobeno i tím, že v irské nigérijské diaspoře podle vyjádření respondentů nežijí téměř žádní Nigérijci pocházející ze severu Nigérie. Ti by se prý o občanské válce a nigérijské historii hádali, protože o ní údajně nic neví. Etnika z jihu Nigérie vnímají severany v rámci degradujících stereotypů, například, že jsou negramotní, arogantní, a že si myslí, že jsou předurčeni vládnout celé Nigérii.²⁰⁰ Etnika z jihu Nigérie si jsou navíc kulturně více příbuzná. Většina jich například vyznává křesťanství, severani zase islám, to vede i k rozdílnostech v hodnotách a zvycích. Jednotě Nigérijců v diaspoře napomáhají

---

¹⁹⁸ Asekun a Arogundade, „Nigerians beyond the Borders,“ 100-106.

¹⁹⁹ Ingiriis, „Many Somalia(s), multiple memories,“ 348-369.

²⁰⁰ Respondent 4B (42 let, Igbo), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 30. března 2022.

i mezietnické svatby, které v prostředí diaspory mají potenciál vzniknout spíše než v Nigérii, kde se člověk pohybuje primárně v kolektivu svého vlastního etnika.²⁰¹

Zhodnocení výzkumu a limity použitých metod

Zde jsou představeny hlavní faktory limitující tuto diplomovou práci. Faktor, který nejvíce limituje tento výzkum, je malá velikost vzorku respondentů. Nejedná se tedy o reprezentativní vzorek. I proto byla zvolena kvalitativní metoda výzkumu a nikoliv kvantitativní. Dále výsledky výzkumu limituje nízká etnická diverzita respondentů. Ta může závěry značně zkreslovat. Výzkumu se účastnili jedinci příslušící pouze ke třem etnickým skupinám pocházející z jižní Nigérie. Jmenovitě to jsou etnika Igbo, Bini/Edo a Joruba, zcela zde tak chybí zastoupení severních etnik Hausa, Fulba nebo etnik ze centrální části Nigérie. Ani genderové zastoupení respondentů není reprezentativní, například mezi respondenty z první generace Igbů nefiguruje ani jedna žena. Dalším limitem spojeným s genderem je, že v této práci nebyl brán zřetel na to, jestli je respondent muž nebo žena. Je to možná třetí rovina rozdělení účastníku výzkumu kromě zde použitých rovin generační a etnicko-regionální.

Problémem metody verbování respondentů, který byl využit v této práci, tedy tak zvaného *snowballingu* je v tom, že se někteří respondenti navzájem znají nebo jsou dokonce příbuzní. Tím se zvyšuje pravděpodobnost, že spadají do stejné sociální bubliny a na jistá témata budou mít podobné názory. Vzorek respondentů také reprezentativně nereflktuje socio-ekonomické zastoupení osob s nigerijské diaspoře v Dublinu, protože ve výzkumu chybí respondenti s nižším vzděláním, než je středoškolské.

I samotná metoda sběru primárních dat, tedy strukturovaný rozhovor s otevřenými otázkami, má svá omezení. Například nezkušenost autora s touto metodou zapříčinila několik chyb. Autor během dvou rozhovorů přeskočil jednu otázku. Proto se u těchto dvou respondentů v kódovací tabulce místo příslušného písmena kódu nachází otazník. Fakt, že byly rozhovory provedeny pouze jednou je také omezující, protože po první analýze již není možné respondentům klást nové otázky, které by mohly vysvětlit respondentovy názory do většího detailu. Například zdali respondent pozná vlajku Biafry by byla jedna z otázek, které by byly účastníkům výzkumu položeny, pokud by rozhovor proběhl vícekrát. Tyto výše zmíněné faktory ovlivnily tento výzkum a čím víc jich bude adresováno, tím průkaznějších výsledků bude dosaženo.

---

²⁰¹ Sunny 3B (47 let, Igbo), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 29. března 2022.

Závěr

Tato diplomová práce zkoumala kolektivní paměť nigerijské občanské války na vzorku 19 respondentů nigerijského původu žijících v irském Dublinu. Předmětem zkoumání bylo, zdali má jedincům etnicko-regionální původ a příslušnost k první nebo druhé generaci imigrantů v Irsku vliv na jeho interpretaci války a formování kolektivní paměti v rámci diaspory. Dále se tato práce věnovala charakteru nigerijské dublinské diaspory. Pozornost byla věnována také tomu, jaké krajanské nebo náboženské organizace se v nigerijské diaspoře vyskytují, jak často se konají různé akce, a jak aktivně se respondenti zapojují do společenského života v diaspoře.

Výzkum ukázal, že jedincům etnicko-regionální původ má vliv na jeho interpretaci průběhu nigerijské občanské války a na formulování individuálních vzpomínek v rámci širší kolektivní paměti. Více než etnikum má vliv generace, ke které jedinec přísluší. V obou případech mají jedinci lehce rozdílnou interpretaci občanské války, jejích příčin i dlouhotrvajících následků. Mladší generace není ve svých názorech tak vyhraněná a radikální jako generace jejich rodičů. A nelze u ní pozorovat jednotu názorů na základě etnicko-regionální příslušnosti. Tento fakt je způsoben tím, že mladší generace nemá tak blízký kontakt s domovinou v Nigérii. I jejich identita, kterou obdobně jako starší generace zakládají primárně na svém etnickém původu, kombinuje příslušnost k nigerijské a irské státní příslušnosti. To, že imigranti druhé generace mají obecně méně vyhrazené názory může ovlivňovat i jejich přístup k informacím například na internetu, kde mohou narazit na názory a interpretace „druhé strany“. Dále také v diaspoře dochází k většímu promíchání etnik, tudíž se lidé častěji setkají s odlišnými pohledy na určité věci spíše než v Nigérii. Jedincům etnicko-regionální původ je minimálně u starší generace významný ve spojitosti s pro-biaferským sentimentem, kdy jsou respondenti Igbové 100% přesvědčeni o nutnosti vytvoření samostatného igboského státu. Starší Igbové se z tohoto důvodu také neidentifikují s Nigerijským státem a místo toho se raději nazývají Biafrany.

Dublinská Nigerijská diaspora nezažívá etnické ani náboženské napětí, které je všudypřítomné v Nigérii. Je to způsobeno tím, že se v irské nigerijské diaspoře dle výpovědí respondentů vůbec nežijí lidé s etnicko-regionálním původem v severní Nigérii. Ti mají údajně naprosto rozdílnou mentalitu a je s nimi téměř nemožné se dohodnout. I mezi lidmi pocházejícími z jihu existují různé názory a kulturní a zvykové rozdíly. Nejsou ale tak veliké, a tak se lidé z jihu vždy dokážou civilizovaně domluvit bez jakéhokoliv násilí. Na příkladu nigerijské diaspory v Irsku je možné vidět, že fenomén, kdy se etnický, politický

nebo náboženský konflikt z domoviny přenese i do diaspory, v irském případě nenastal.²⁰² Nezdá se ani ale, že by irská diaspora mohla napomoci k usmíření zneprátených stran v Nigérii, jak ve svém výzkumu o Srilanské diaspoře naznačuje Kandasamyová.²⁰³

Co se aktivity v rámci diaspory týče, bylo zjištěno, že zpovídání respondenti se akcí v průměru účastní jednou až dvakrát za rok. Nejsou tedy aktivně zapojeni do života celé diaspory ani v rámci svého etnika. Norových „míst paměti“ existuje v nigerijské diaspoře v Irsku jen velmi málo. Nejdůležitějším je samotný výraz „Biafra“, který téměř ve všech respondentech vyvolává vzpomínky na tento region a občanskou válku. Další významné „místo paměti“, které je nositelem kolektivní paměti války, je beletrie s tematikou nigerijské občanské války. Tyto knihy pomáhají především druhé generaci migrantů se o válce zaprvé vůbec dozvědět, a zadruhé jim přiblížit, o co v tomto konfliktu šlo. Po tomto prvotním seznámením s tématem se mladá generace na válku ptá svých rodičů, a tím dochází k předávání kolektivní paměti další generaci. „Místa paměti“ v podobě soch, památníků nebo vzpomínkových akcí připomínající nigerijskou občanskou válku, se v dublinské diaspoře nevyskytují.

Tato diplomová práce přináší do akademické debaty náhled do kolektivní paměti nigerijské občanské války nigerijské diaspory v Dublinu, což je téma, na které zatím nevznikla žádná publikace. Nicméně i zde existuje prostor pro eliminaci limitů tohoto výzkumu a rozšíření samotného tématu. Aby byly výsledky výzkumu prokazatelnější, je potřeba zajistit větší počet respondentů s vyšší etnickou diverzitou a rovnoměrným zastoupením mužů a žen v obou generačních kohortách. Zahrnutí etnik pocházejících ze severu Nigérie je klíčové pro to, aby nebyly závěry práce zaujaté na stranu favorizující interpretaci jižanů. V takovém případě by mohl být výzkum prováděn ve třech etnicko-regionálních rovinách namísto současných dvou – Igbové, další etnika z jihu Nigérie a etnika ze severu Nigérie. Na rozdíly v kolektivní paměti lze nahlížet i genderovou optikou a zkoumat tak, jak se liší mezi muži a ženami. Dalším možným posunutím tématu této práce by bylo porovnání kolektivních pamětí nigerijských diaspor ve dvou různých zemích, a zjistit, zda se navzájem od sebe liší. Obdobným způsobem by se dala zkoumat kolektivní paměť diaspory v kontrastu s lidmi žijícími v Nigérii nebo mezi dvěma a více etniky v rámci samotné Nigérie.

Problémy, které panují v Nigérii jako přetrvávající následky občanské války se naštěstí nepřenesly do diaspory v Dublinu, v Nigérii se ale stále vyskytují. Jedním ze způsobů, jak dojít k všeobecné shodě, je začít u nigerijských dějin, přesněji u občanské války. Fakt, že nikdy

---

²⁰² Ingiriis, „Many Somalia(s), multiple memories,“ 348-369.

²⁰³ Niro Kandasamy, „Memory and war: Tamil women's experiences of Sri Lanka's civil war,“ *Ethnic and Racial Studies* 42, č. 15 (2019): 2661-2679, <https://doi.org/10.1080/01419870.2018.1557727>.

nedošlo k nezpochybnitelnému vyrovnání se s minulostí, je očividný a jeho následky pociťují Nigérijci dennodenně. Záleží jenom na Nigérijcích, jestli najdou politickou a společenskou vůli si „sednout k jednomu stolu“ a vytvořit jednu jedinou interpretaci nigerijské občanské války a nigerijských dějin, které po ní následovaly. Pouze pokud budou brány v potaz interpretace všech stran, pak jedině bude možné dojít k usmíření. Jedině až se tak stane, a autoři věnující se nigerijsko-biaferskému konfliktu se na tomto shodují, se Nigérijci budou moci zamyslet nad tím, jakým způsobem reformovat Nigérii, aby se v této zemi žilo všem dobře a nikdo se necítil ostrakizovaný nebo marginalizovaný vlastním státem.

Summary

This Master thesis' topic was the collective memory of the Nigerian Civil War in the Nigerian diaspora in Irish Dublin. The author on the sample of nineteen people with ethnically Nigerian background examined what influences the respondents' formation of their own individual memories in the context of a broader diasporan collective memory of the Civil War. The character of the Nigerian diaspora and individuals' identity formation were also investigated.

The results of the research show that there exist different collective memories of the Nigerian Civil War in the Nigerian diaspora in Dublin. The first generation of migrants has more radical and united interpretation of the Civil War base on their ethnicity, whereas the second generation's opinions of the War are more diversified, and tent to be less definitive. In certain aspects of the War such as the question of genocide in Biafra, the reconciliation of the two adversary parties or the independence of Biafra, the respondents' answers can be divided using their generation or ethnic-regional origin.

The author has also found that the Nigerian diaspora in Dublin is not very active one. There are some expatriate organizations, but they are mainly split into smaller ethnic associations. The diaspora does not face the same problems of ethnic tension and violence as the society in Nigeria, expectedly due to the freedom of speech in Ireland and the lack of migrants from the northern part of Nigeria with whom the ethnicities of the Nigerian south share little and find it hard to get on well with.

The respondents primarily identify with their own ethnic group with the older generation of the Igbos inclining to the Biafran national identity, whereas the whole young generation opting for the Nigerian and Irish national identity.

Zdroje:

Primární zdroje:

Alfred 8N (21 let, Joruba), online rozhovor s autorem, Zoom, 2. dubna 2022.
Alimetu 2N (54 let, Bini), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 29. března 2022.
David 9B (21 let, Igbo), online rozhovor s autorem, Zoom, 9. dubna 2022.
Esther 10N (21 let, Joruba/Edo), online rozhovor s autorem, Zoom, 4. dubna 2022.
Chinyere 8B (21 let, Igbo), online rozhovory s autorem, Zoom, 9. a 10. dubna 2022.
Jennifer 9N (19 let, Joruba), online rozhovor s autorem, Zoom, 2. dubna 2022.
Náčelník Jesse 5B (58 let, Igbo), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 31. března 2022.
Neil 6N (22 let, Joruba), online rozhovor s autorem, Zoom, 2. dubna 2022.
Osaro 5N (55 let, Bini), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 1. dubna 2022.
Osuala 1B (52 let, Igbo), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 29. března 2022.
Princess 7N (18 let, Bini) online rozhovor s autorem, Zoom, 2. dubna 2022.
Respondent 2B (47 let Igbo), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 29. března 2022.
Respondent 3N (45 let, Joruba), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 30. března 2022.
Respondent 4B (42 let, Igbo), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 30. března 2022.
Respondent 4N (58 let, Edo), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 30. března 2022.
Respondent 7B (21 let, Igbo), online rozhovor s autorem, Zoom, 3. dubna 2022.
Respondentka 6B (18 let, Igbo), online rozhovor s autorem, Zoom, 29. března 2022.
Sunny 3B (47 let, Igbo), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 29. března 2022.
Willie 1N (55 let, Bini), osobní rozhovor s autorem, Dublin, 29. března 2022.

Central Statistics Office. *This is Ireland. Highlights from Census 2011, Part 1*. Dublin: Stationery Office, březen 2012, 122. Staženo 23. dubna 2022,

https://www.cso.ie/en/media/csoie/census/documents/census2011pdr/Census_2011_Highlights_Part_1_web_72dpi.pdf.

Statista. „Nigeria population forecast 2025-2050.“ Staženo 24. dubna 2022, <https://www.statista.com/statistics/1122955/forecast-population-in-nigeria/>.

Statista. „Population in Africa, by country 2020.“ Staženo 24. dubna 2022, <https://www.statista.com/statistics/1121246/population-in-africa-by-country/>.

Sekundární zdroje – monografie:

Bryman, Alan. *Social Research Methods, čtvrté vydání*. New York: Oxford University Press, 2012.

Falola, Toyin, a Ann Genovaová. *Historical dictionary of Nigeria*. Lanham, Md: Scarecrow Press, 2009.

Falola, Toyin, a Matthew M. Heaton. *A History of Nigeria*. Cambridge: Cambridge University Press, 2008.

Halbwachs, Maurice. *The Collective Memory*. Cambridge: Massachusetts Institute of Technologies, 1950. Staženo 25.října 2021. <http://web.mit.edu/allanmc/www/hawlbachsspace.pdf>. [Pozn. aut.: Podle tohoto zdroje se jedná o Halbwachsovu verzi textu z roku 1950. Dokument MIT sám o sobě datovaný není.]

Hendl, Jan. *Kvalitativní výzkum : základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005.

Novotná, Hedvika, Ondřej Špaček a Magdalena Šťovíčková Jantulová. *Metody Výzkumu ve Společenských Vědách*. Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy, 2020. Staženo 28. dubna 2022. <https://search-ebSCOhost-com.ezproxy.is.cuni.cz/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,shib&db=nlebk&AN=2656973&lang=cs&site=ehost-live&scope=site>.

Sekundární zdroje – akademické články:

Abutudu, Musa, a Crosdel Emuedo, „The Diaspora and Conflicts,“ v *ECOWAS and the Dynamics of Conflict and Peace-building*, ed. Jaye, Thomas, Dauda Garuba, and Stella Amadi (Dakar: Codersia 2011): 115-130.

Akyeampong, Emmanuel, „Africans in the Diaspora: The Diaspora and Africa,“ *African Affairs* 99, č. 395 (2000): 183-215, <https://www.jstor.org/stable/723808>.

Anthony, Douglas, „‘Ours is a war of survival’: Biafra, Nigeria and arguments about genocide, 1966–70,“ *Journal of Genocide Research* 16, č. 2-3 (2014): 205-225, <https://doi.org/10.1080/14623528.2014.936701>.

Aro, Gilbert Chukwu, a Kelechi Johnmary Ani, „A Historical Review of Igbo Nationalism in the Nigerian Political Space,“ *Journal of African Union Studies* 6, č. 2/3 (srpen/prosinec 2017): 44-77, <https://www.jstor.org/stable/10.2307/26886164>.

Asekun, Wakil Ajibola a Arogundade, Afolabi Martins. „Nigerians beyond the Borders, Construction and Sustenance of a National Identity in Diaspora.“ *Africa Insight* č. 47 (2) (září 2017): 96-108.

Assmann, Jan a John Czaplicka. „Collective Memory and Cultural Identity.“ *New German Critique* 65 (jaro-léto 1995): 125-133. Staženo 28.3.2021. <https://www.jstor.org/stable/488538>.

Bateman, Fiona, „Ireland and the Nigeria-Biafra War: Local Connections to a Distant Conflict,“ *New Hibernia Review* 16, č. 1 (jaro 2012): 48-67, <https://www.jstor.org/stable/23266639>.

Bikmen, Nida, „Collective Memory as Identity Content After Ethnic Conflict: An Exploratory Study,“ *Peace and Conflict: Journal of Peace Psychology* 19, č. 1 (2013): 23-33.

Bird, S. Elizabeth a Fraser Ottanelli, „The History and Legacy of the Asaba, Nigeria, Massacres,“ *African Studies Review* 54, č. 3 (prosinec 2011): 1-26, <https://www.jstor.org/stable/41304792>.

Bobčík, Radoslav, „Občanská válka v Nigérii,“ *Mezinárodní vztahy* 4, č. 4 (1969): 23-38.

Conrad, Bettina, „Out of the 'Memory Hole': Alternative Narratives of the Eritrean Revolution in the Diaspora,“ *Africa Spectrum* 41, č. 2 (2006): 249-271, <https://www.jstor.org/stable/40175131>.

Doron, Roy, „Marketing genocide: Biafran propaganda strategies during the Nigerian civil war, 1967–70,“ *Journal of Genocide* 16, č. 2-3 (2014): 227-246, <http://dx.doi.org/10.1080/14623528.2014.936702>.

Dufoix, Stéphane. „Diaspora before it became a concept.“ V *Routledge Handbook of Diaspora Studies*, editoři Robin Cohen a Carolin Fischerová. 13-21. New York: Routledge, 2019.

Duruji, Moses Metumara, „Resurgent ethno-nationalism and the renewed demand for Biafra in south-east Nigeria,“ *National Identities* 14, č. 4 (prosinec 2012):329-350.

Ejorh, Theophilus, „Immigration and Citizenship: African Immigrants in Ireland,“ *Studies: An Irish Quarterly Review* 96, č. 381 (2007): 47-55, <https://www.jstor.org/stable/27896434>.

Ejorh, Theophilus, „The African diasporic community in contemporary Ireland: Intersections of ascriptive and circumstantial identities,“ *Ethnicities* 12, č. 1 (únor 2012): 67-85, <https://www.jstor.org/stable/43572661>.

Gediová, Noa a Yigal Elam. „Collective Memory — What Is It?“ *History and Memory* 8, č. 1 (jaro-léto 1996): 30-50. Staženo 28.3.2021. <https://www.jstor.org/stable/25618696>.

Heerten, Lasse a A. Dirk Moses, „The Nigeria–Biafra war: postcolonial conflict and the question of genocide,“ *Journal of Genocide* 16, č. 2-3 (2014): 169-203, <https://doi.org/10.1080/14623528.2014.936700>.

Hlaváček, Jiří. „Kolektivní paměť a orální historie ve výzkumu soudobých dějin.“ *Časopis MEMO* 2 (2012): 6-16. Staženo 25.10.2020, <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=566020>.

Ingiriis, Mohamed Haji, „Many Somalia(s), multiple memories: remembrances as present politics, past politics as remembrances in war-torn Somali discourses,“ *African Identities* 14, č. 4 (2016): 348-369, <http://dx.doi.org/10.1080/14725843.2016.1143804>.

Jung, Barbara, „L'image télévisuelle comme arme de guerre. Exemple de la guerre du Biafra, 1967-1970,“ *Bulletin de l'Institut Pierre Renouvin* 2, č. 26 (2007): 49-63, <https://www.cairn.info/revue-bulletin-de-l-institut-pierrerenouvin1-2007-2-page-49.htm>.

Kandasamy, Niro, „Memory and war: Tamil women's experiences of Sri Lanka's civil war,“ *Ethnic and Racial Studies* 42, č. 15 (2019): 2661-2679, <https://doi.org/10.1080/01419870.2018.1557727>.

Lodge, Tom, „Conflict resolution in Nigeria after the 1967–1970 civil war,“ *African Studies* 77, č. 1 (2018): 1-22, <https://doi.org/10.1080/00020184.2018.1432125>.

Maiangwa, Benjemin, „Revisiting the Nigeria-Biafra War: The Intangibles of Post-War Reconciliation,“ *International Journal on World Peace* 33, č. 4 (prosinec 2016): 39-67.

Martinovic, Borja, a Jolanda Jettenb, Anouk Smeekesa, Maykel Verkuyten, „Collective Memory of a Dissolved Country: Group-Based Nostalgia and Guilt Assignment as Predictors of Interethnic Relations Between Diaspora Groups From Former Yugoslavia,“ *Journal of Social and Political Psychology* 5, č. 2 (2017): 588-607, doi:10.5964/jspp.v5i2.733.

Nnaemeka, Obioma, „Re-imagining the Diaspora: History, Responsibility, and Commitment in an Age of Globalization,“ *Dialectical Anthropology* 31, č. 1/3 (2007): 127-141, <https://www.jstor.org/stable/29790776>.

Nora, Pierre. „Mezi pamětí a historií : problematika míst.“ *Cahiers du CEFRES: Antologie francouzských společenských věd* 10 (květen 2010): 40-63. Staženo 25.10.2021. http://www.cefres.cz/pdf/c10/nora_1996_mezi_pameti_historii.pdf.

Onuoha, Godwin, „Bringing 'Biafra' back in: narrative, identity, and the politics of non-reconciliation in Nigeria,“ *National Identities* 20, č.4 (2018): 379-399, <https://doi.org/10.1080/14608944.2017.1279133>.

Onuoha, Godwin, „Cultural interfaces of self-determination and the rise of the neo-Biafran movement in Nigeria,“ *Review of African Political Economy* 40, č. 137 (září 2013): 428-446, <https://www.jstor.org/stable/42003351>.

Onuoha, Godwin, „Memory, Reconciliation, and Peacebuilding in Post-Civil War Southeastern Nigeria,“ *APN Working Papers*, č. 19 (červen 2018): 1-34.

Onuoha, Godwin, „Shared Histories, Divided Memories: Mediating and Navigating the Tensions in Nigeria–Biafra,“ *Africa Today* 63, č. 1 (podzim 2016): 3-21, <https://www.jstor.org/stable/10.2979/africatoday.63.1.0003>.

Onuoha, Godwin, „The fractured multi-ethnic state: contemporary Igbo quest for self-determination in Nigeria,“ *African Identities* 11, č. 1 (2013): 19-32, <https://doi.org/10.1080/14725843.2013.775838>.

Onuoha, Godwin, „The presence of the past: youth, memory making and the politics of self-determination in southeastern Nigeria,“ *Ethnic and Racial Studies* 36, č. 12 (2013): 2182-2199, <http://dx.doi.org/10.1080/01419870.2012.699087>.

Pfeiferová, Štěpánka a Jiří Šubrt. „Kolektivní paměť jako předmět historickosociologického bádání.“ *Historická sociologie* 1 (2010): 9-29.

Ricoeur, Paul. „Memory, Forgetfulness, and History.“ *Iyyun: The Jerusalem Philosophical Quarterly* 45 (červenec 1996): 13–24. Staženo 25.10.2021. <https://www.jstor.org/stable/23350961>.

Simola, Raisa, „Time and Identity: The Legacy of Biafra to the Igbo in Diaspora,“ *Nordic Journal of African Studies* 9, č. 1 (2000): 98-117.

Simpson, Brad, „The Biafran secession and the limits of selfdetermination,“ *Journal of Genocide Research* 16, č. 2 (2014): 337-354, <https://doi.org/10.1080/14623528.2014.936708>.

Smith, Daniel Jordan, „Legacies of Biafra: Marriage, 'Home People' and Reproduction among the Igbo of Nigeria,“ *Africa: Journal of the International African Institute* 75, č. 1 (2005): 30-45, <https://www.jstor.org/stable/3556715>.

Smith, Karen E., „The UK and ‘genocide’ in Biafra,“ *Journal of Genocide* 16, č. 2-3 (2014): 247-262, <https://doi.org/10.1080/14623528.2014.936703>.

Soyinka-Airewele, Peyi, „Collective Memory and Selective Amnesia in a Transmutational Paradox,“ *Issue: A Journal of Opinion* 27, č. 1 (1999): 44-49, <http://www.jstor.com/stable/1167005>.

Štěpánková, Hana, „Sonda do igboského národního vědomí,“ *The Journal of Culture*, č. 1 (2016): 17-24.

Takei, Milton, „Collective memory as the key to national and ethnic identity: The case of Cambodia,“ *Nationalism and Ethnic Politics* 4, č. 3 (1998): 59-78, <https://doi.org/10.1080/13537119808428538>.

Tsagarousianouová, Roza. „Rethinking the concept of diaspora: mobility, connectivity and communication in a globalised world.“ *Westminster Papers in Communication and Culture* 1, č. 1 (2004): 52-65. Staženo 25.10.2021. <https://www.westminsterpapers.org/article/5/galley/3848/download/>.

Ugwueze, Michael I., „Trauma and Memory: Explaining the Longevity of the Biafra Secessionist Movement in Nigeria,“ *Africa Insight* 49, č. 2 (září 2019): 56-69.

Uchendu, Egodi, „Recollections of Childhood Experiences during the Nigerian Civil War,“ *Africa: Journal of the International African Institute* 77, č. 3 (2007): 393-418, <https://www.jstor.org/stable/40026829>.

Ukiwo, Ukoha, „Violence, Identity Mobilization and the Reimagining of Biafra,“ *Africa Development* 34, č. 1 (2009): 9-30, <https://www.jstor.org/stable/24484644>.

Whiteová, Elisa Joy, „'You're Very Welcome': Considering the African Diaspora, Race and Human Rights in the Republic of Ireland,“ *Journal of Irish Studies* 24 (2009): 15:26, <https://www.jstor.org/stable/27759623>.

Teze diplomové práce

ZÁVĚREČNÉ TEZE MAGISTERSKÉ PRÁCE NMTS
Závěrečné teze student odevzdává ke konci Diplomního semináře III jako součást magisterské práce a tyto teze jsou spolu s odevzdáním magisterské práce do SIS předpokladem udělení zápočtu za tento seminář.
Jméno: Nick Ojo Omorodion
E-mail: nickyoyo97@gmail.com
Specializace (uved'te zkratkou)*: ZES
Semestr a školní rok zahájení práce: LS 2021
Semestr a školní rok ukončení práce: LS 2022
Vedoucí diplomového semináře: PhDr. Zuzana Kasáková, PhD.
Vedoucí práce: Mgr. Jan Váška, Ph.D.
Název práce: Kolektivní paměť a nigerijská občanská válka v nigerijské diaspoře v Dublinu
Charakteristika tématu práce (max 10 řádek): Tato diplomová práce se zabývá kolektivní pamětí na nigerijskou občanskou válku, která probíhala v Nigérii mezi lety 1967 a 1970. Kolektivní paměť je zkoumaná na zástupcích nigerijské diaspory v irském Dublinu. Autora zajímá v čem se liší kolektivní paměť u dvou etnicko-regionálních skupin respondentů. U těch, kteří mají původ v bývalé Biafře nebo jsou etnickými Igby, a těmi, kteří mají původ ve zbytku Nigérie. Druhá rovina je příslušnost respondenta k první nebo druhé generaci migrantů v Irsku. Cílem je také vysvětlit, jak jedinec tvoří svoje vlastní individuální vzpomínky v rámci širší kolektivní paměti. Práce si klade za cíl také charakterizaci nigerijské diaspory v Dublinu a problematiku vlastní identity u první a druhé generace migrantů.
Vývoj tématu od zadání projektu do odevzdání práce (max. 10 řádek): Autor původně chtěl zkoumat kolektivní paměť na občanskou válku pouze v rámci dvou generačních kohort. Toto rozdělení bylo rozšířeno o etnicko-regionální rovinu. Z původního záměru zabývat se pouze marginalizací, genocidou a rekonciliací, se autor rozhodl tematicky práci zakotvit v kolektivní paměti, diaspoře a identitě. Předchozí hlavní témata se stala tématy sekundárními.
Struktura práce (hlavní kapitoly obsahu): Úvod 1 State of the Art 2 Teoreticko-metodologický rámec 3 Historický kontext

4 Analýza rozhovorů

5 Rozprava na výzkumnými otázkami a zhodnocení výzkumu

Závěr

Hlavní výsledky práce (max. 10 řádek):

Výzkum ukázal, že jedincův etnicko-regionální původ má vliv na jeho vzpomínky ohledně nigerijské občanské války. Více než etnikum má ale vliv generace, ke které jedinec přísluší. V obou případech mají jedinci lehce rozdílnou interpretaci občanské války a jejích příčin i dlouhotrvajících následků. Mladší generace ale již není ve svých názorech tak vyhranění jako jejich rodiče, a ani u ní nelze tak lehce pozorovat jednotu názorů na základě etnicko-regionální příslušnosti. Dublinská Nigerijská diaspora nezažívá etnické ani náboženské napětí, které je všudypřítomné v Nigérii. Ne, že by neexistovaly různé názory a kulturní a zvykové rozdíly mezi etniky z jihu, která tvoří většinu nigerijských imigrantů v Irsku. Lidé z jihu se ale vždy dokážou civilizovaně domluvit bez jakéhokoliv násilí. Co se aktivity v rámci diaspory týče, autor zjistil, že respondenti, které zpovídal se akcí v průměru účastní jednou až dvakrát za rok. Organizace a spolky v nigerijské diaspoře v Dublinu jsou spíše rozděleny na základě etnických skupin.

Prameny a literatura (výběr nejpodstatnějších):

Assmann, Jan a John Czaplicka. „Collective Memory and Cultural Identity.“ *New German Critique* 65 (jaro-léto 1995): 125-133. Staženo 28.3.2021. <https://www.jstor.org/stable/488538>.

Bateman, Fiona, „Ireland and the Nigeria-Biafra War: Local Connections to a Distant Conflict,“ *New Hibernia Review* 16, č. 1 (jaro 2012): 48-67, <https://www.jstor.org/stable/23266639>.

Falola, Toyin, a Matthew M. Heaton. *A History of Nigeria*. Cambridge: Cambridge University Press, 2008.

Gediová, Noa a Yigal Elam. „Collective Memory — What Is It?“ *History and Memory* 8, č. 1 (jaro-léto 1996): 30-50. Staženo 28.3.2021. <https://www.jstor.org/stable/25618696>.

Halbwachs, Maurice. *The Collective Memory*. Cambridge: Massachusetts Institute of Technologies, 1950. Staženo 25.10.2021. <http://web.mit.edu/allanmc/www/hawlbachspace.pdf>.

Hendl, Jan. *Kvalitativní výzkum : základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005.

Lodge, Tom, „Conflict resolution in Nigeria after the 1967–1970 civil war,“ *African Studies* 77, č. 1 (2018): 1-22, <https://doi.org/10.1080/00020184.2018.1432125>

Maiangwa, Benjemin, „Revisiting the Nigeria-Biafra War: The Intangibles of Post-War Reconciliation,“ *International Journal on World Peace* 33, č. 4 (prosinec 2016): 39-67.

Nora, Pierre. „Mezi pamětí a historií : problematika míst.“ Cahiers du CEFRES: Antologie francouzských společenských věd 10 (květen 2010): 40-63. Staženo 25.10.2021. http://www.cefres.cz/pdf/c10/nora_1996_mezi_pameti_historii.pdf.

Onuoha, Godwin, „Memory, Reconciliation, and Peacebuilding in Post-Civil War Southeastern Nigeria,“ APN Working Papers, č. 19 (červen 2018): 1-34.

Simola, Raisa, „Time and Identity: The Legacy of Biafra to the Igbo in Diaspora,“ Nordic Journal of African Studies 9, č. 1 (2000): 98-117.

Štěpánková, Hana, „Sonda do igboského národního vědomí,“ The Journal of Culture, č. 1 (2016): 17-24.

Etika výzkumu:**

Každý respondent vyplnil souhlas s účastí na výzkumu. V souhlasu měli možnost odmítnout nahrávání rozhovoru. Dále se respondenti mohli rozhodnout ve finálním textu práce zůstat v anonymitě. Formulář obsahuje mimo jiné respondentovo jméno, datum a jejich podpis. Ve finálním textu jsou všichni respondenti, kteří se nerozhodli pro anonymitu jmenováni pouze křestním jménem.

Jazyk práce:

Čeština

Podpis studenta a datum

Schváleno	Datum	Podpis
Vedoucí práce		
Vedoucí diplomového semináře		
Vedoucí specializace		
Garant programu		

* BAS – Balkánská a středoevropská studia; ES – Evropská studia; NRS – Německá a rakouská studia; RES – Ruská a eurasijská studia; SAS – Severoamerická studia; ZES – Západoevropská studia.

** Pokud je to relevantní, tj. vyžaduje to charakter výzkumu (nebo jeho zadavatel), data, s nimiž pracujete, nebo osobní bezpečnost vaše či dalších účastníků výzkumu, vysvětlete, jak zajistíte dodržení, resp. splnění těchto etických aspektů výzkumu: 1) informovaný souhlas s účastí na výzkumu, 2) dobrovolná účast na výzkumu, 3) důvěrnost a anonymita zdrojů, 4) bezpečný výzkum (nikomu nevznikne újma).

Seznam příloh

Příloha č. 1: Seznam respondentů s jejich osobními informacemi

(Číslo respondenta, věk, etnikum, místo původu, vzdělání, zaměstnání)

Respondenti igboského etnika/pocházející z bývalé Biafry:

1B Osuala (52 let), Igbo, město Lagos (NGR), vysokoškolské (Bc.), OSVČ (taxikář)

2B Anonymní respondent (47 let), Igbo, stát Imo (NGR), středoškolské, OSVČ

3B Sunny (47 let), Igbo, stát Ebony (NGR), vysokoškolské (Bc.), řidič tramvaje

4B Anonymní respondent (42 let), Igbo, stát Abia (NGR), středoškolské,
řidič vysokozdvížného vozíku

5B Náčelník Jesse (58 let), Igbo, město Owari (NGR), vysokoškolské (Bc.),
podpůrný pracovník ve zdravotnictví

6B Anonymní respondentka (18 let), Igbo, Dublin/město Enugu (NGR), středoškolské,
studentka optometrie

7B Anonymní respondent (21 let), Igbo, Dublin/stát Imo a město Lagos (NGR),
středoškolské, student matematické informatiky

8B Chinyere (21 let), Igbo, Dublin/stát Imo (NGR), vysokoškolské (Bc. – práva),
studentka práv a technologie

9B David (21 let), Igbo, město Lagos (NGR), vysokoškolské (Bc. letecký management),
pracovník logistiky na letišti Dublin

Respondenti s původem ve zbytku Nigérie mimo území bývalé Biafry:

1N Willie (55 let), Bini, město Benin City (NGR), vzdělání: středoškolské, OSVČ (taxikář)

2N Alimetu (54 let), Bini, město Benin City (NGR), středoškolské, vrchní asistentka

3N Anonymní respondent (45 let), Joruba, město Lagos (NGR), vysokoškolské
(Bc.), OSVČ

4N Anonymní respondent (58 let), Edo, město Benin City (NGR), vysokoškolské, pracovník
v IT

5N Osaro (55 let), Bini, město Benin City (NGR), vysokoškolské, OSVČ (taxikář)

6N Neil (22 let), Joruba, Dublin, středoškolské, student vývoje počítačových her

7N Princess (18 let), Bini, Dublin/město Benin City (NGR), středoškolské, studentka
businessu, ekonomie a společenských věd

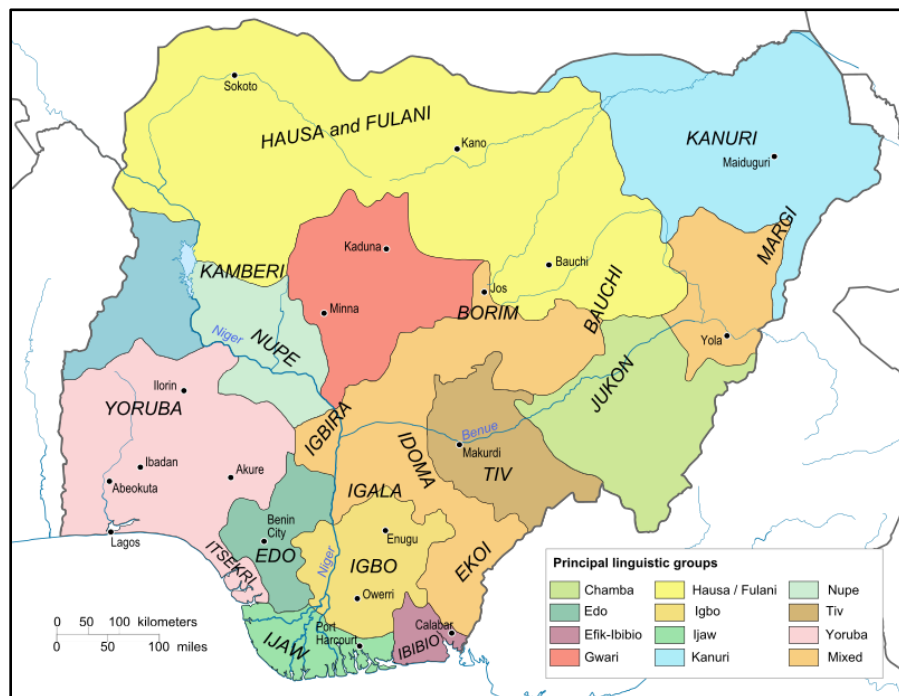
8N Alfred (21 let), Joruba, Dublin/město Ijebu-Ede (NGR), středoškolské,
student strojírenství

9N Jennifer (19 let), Joruba, Dublin/ město Lagos a stát Ondo (NGR), středoškolské,
studentka medicíny

10N Esther (21 let), Joruba/Edo, město Laois (IRL)/stát Ekiti (NGR), středoškolské,
studentka biomedicínského inženýrství

Příloha č. 2: Mapy administrativního dělení a etnických skupin Nigérie

Mapa č. 1: Etnicko-lingvistické skupiny v Nigérii

Zdroj: Wikipedia – the free encyclopedia, „800px-Nigeria_linguistical_map_1979.svg,“ staženo 24. dubna 2022, https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/5/51/Nigeria_a_linguistical_map_1979.svg/800px-Nigeria_linguistical_map_1979.svg.png.

Mapa č. 2: Mapa Biafry v roce 1967

Zdroj: Wikipedia – the free encyclopedia, „776px-Biafra_independent_state_map-en.svg,“ staženo 28. dubna 2022, https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/e/ef/Biafra_independent_state_map-en.svg/776px-Biafra_independent_state_map-en.svg.png?20080903045145

Mapa č. 3: Administrativní dělení Nigérie za tzv. První republiky 1960–1963

Zdroj: Wikipedia – the free encyclopedia, „Nigeria_1960-1963,“ staženo 24. dubna 2022,
https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/d/de/Nigeria_1960-1963.png.

Mapa č. 4: Administrativní dělení Nigérie za tzv. První republiky 1963–1967

Zdroj: Wikipedia – the free encyclopedia, „Nigeria_1963-1967,“ staženo 24. dubna 2022,
https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/2/2b/Nigeria_1963-1967.png.

CONSENT OF PARTICIPATION

I _____ hereby give my conscious consent to Mr. Nick Ojo Omorodion to conduct an interview with me for the purpose of his Master thesis research about the Collective memory of the Nigerian Civil War in the Nigerian diaspora in Dublin.

I also agree with following (please cross your choice with X):

I agree to have my voice recorded during the interview

I wish to remain anonymous in the final text*

(*If you choose not to be anonymous only your first name and age will be revealed in the text.)

In Dublin _____ 2022

_____

signature

Příloha č. 4: Otázky rozhovoru v anglickém jazyce

- 1) What can you tell me about the Nigerian Civil War?
- 2) What do you think were the consequences of the Nigerian Civil War?
- 3) Have the opposing parties managed to find common ground, resolve war wrongs, and reconcile?
- 4) What do you think were the causes of the Nigerian Civil War?
- 5) What does the word Biafra mean to you?
- 6) Do you think there are any aspects of the war that are forgotten in the federal government's official interpretation, which ones?
- 7) Did the federal government systematically and consciously kill the Ibos during the war?
- 8) Do you think that after the war Biafra managed to re-integrate into the federation as a full-fledged member state without any sanctions or mistreatment?
- 9) How did you find out about the Nigerian Civil War?
- 10) Do you talk about the Nigerian Civil War and Nigerian history in your family?
- 11) Did you learn about the Nigerian Civil War at school?
- 12) Do you think that Nigerian schools teach the war objectively?
- 13) What do you think explains the existence of organizations demanding the independence of Biafra today?
- 14) Should Biafra be independent of Nigeria?
- 15) Are there any cultural or religious organizations within the Nigerian diaspora in Dublin?
- 16) Are there any celebrations, demonstrations or commemorations taking place in the Nigerian diaspora in Dublin?
- 17) How often do you take part in events organized by an expatriate organization in the Nigerian diaspora in Dublin?
- 18) Do you feel any tensions or disputes in the Nigerian diaspora in Dublin, for example over the Nigerian Civil War or some other topic?
- 19) How would you describe yourself identity-wise? On the base of your religion, nationality, ethnic or regional background or other? Who are you?

Příloha č. 5: Příklad transkribovaného rozhovoru s respondentem 8N Alfredem

1) What can you tell me about the Nigerian Civil War? (M)

Nigerian civil war, I have definitely heard about it before, you know I'd like to say I keep in touch with my history and stuff like that. And it's not that long ago I was looking into it, but I know that there was two different states, there was the Biafra... I know some aspect of it, but the specifics, I'm not 100 % sure about it. In the end, I'm not too sure [who won].

2) What do you think were the consequences of the Nigerian Civil War? (M)

Obviously, no war is good, and there was a lot of death, a lot of people injured and stuff like that. And a lot of peoples lives were changed, a loss in family members, friends, you know, I think it set back the country definitely a few years, you know. Coz like I said a war in any situation is not ideal. You know, politicians, corruption a lot of greed. Money was spent, going towards the war could be spent in other more needed, you know, things for the country, so just in total it was a mess, you know, it shouldn't have happened like the only thing we can do now is learn from it, hopefully it won't happen again in Nigeria.

3) Have the opposing parties managed to find common ground, resolve war wrongs, and reconcile? (S)

I'm not too sure.

4) What do you think were the causes of the Nigerian Civil War? (S)

Again differences in opinion, differences in mentality, like, in any war there is always two side disagreeing in certain things certain areas, so again I'm not too sure what those disagreements were, but like I said in any war there's obviously two different parties, two different sides that obviously don't agree on certain things and they feel that the only way to solve whatever problems they have is to go to war which obviously it's never the first, the best way to solve things. But then again, they felt like this was the only way, so...

5) What does the word Biafra mean to you? (M)

Any time I think of Biafra, like I said I'm not too sure about the specific, but I think od Nigeria, I think of that time, I know, when I hear the word Biafra I think war, coz the Biafran war is definitely something that's been talked about. And I've definitely heard about it from family members, so I just think war, I think not good times, you know, it wasn't a great time in the country, a lot of death like I said, so, yeah, that's what first comes to mind when I think about the word Biafra.

6) Do you think there are any aspects of the war that are forgotten in the federal government's official interpretation, which ones? (M)

Yeah, like, you know, in every war there's certain aspects and certain things that happened that they wouldn't like to, they would want the people to know about, you know, so, it's just very sad to see what had happened, you know, no country wants to go through a civil war, so I wouldn't be too sure on what exactly the specific were, but I wouldn't be surprised if there were a lot of things that were covered up by the government, you know, during that time and yeah, they just try to hide it, maybe numbers, death tolls, stuff like that, yeah, certain things, money is always an important factor and something that causes a lot of conflict, you know, a lot of corruption is present in Nigeria, which is sad to see but it's very true and it goes back years, years, so, you know...

7) Did the federal government systematically consciously kill the Ibos during the war? (S)

Yeah, it's coming back to me now, the Ibos were killed in the war, it's sad to say that they were killed, but it is according to figures, according to what we've been told, and it's not really the first time you heard the stories of the government consciously killing people, and you know, their resolution to problems is killing people which isn't in any situation right, you know what I'm saying. It's not the right way to resolve things and stuff like that. So ,I do believe that the Ibos were killed, I've seen the pictures, I've seen stories published by journalist of that time. I do definitely believe that the Ibos were killed by the government at that time. I do believe civilians, you know innocent civilians are always caught in the crossfire, so I believe the Ibos and civilians were killed during that time by the government consciously.

8) Do you think that after the war Biafra managed to re-integrate into the federation as a full-fledged member state without any sanctions or mistreatment? (S)

I'm not too sure how Biafra after the war, how they integrated, I'm not too sure, what happened the years following the civil war, so, I can't really give you a concrete answer.

9) How did you find out about the Nigerian Civil War? (M)

I definitely talked about it with my family members. I probably, through TV I've seen it, you know, through social media, TikTok, social media stuff like that. And yeah, like I said, the first time I heard about it was through a family member, we were just talking about the history of Nigeria ,and you know, you had the Nigerian independence, the Civil war, and stuff going on different things like that, so, yeah. I think it was through a family member first, but over the years I've seen different sources as well. I did my own research, it was a long time ago, like a few years ago, I looked into it over the internet. I was just curious to see what had happened,

coz you do hear about civil wars in other countries and to hear that one happened in your own country all the years back, you feel obliged to look and research and see what had happened, what occurred and why did it occur and stuff like that.

10) Do you talk about the Nigerian Civil War and Nigerian history in your family? (S)

Yeah, maybe not the Biafran war in too much depth, but we have talked about it once or twice. Other Nigerian history we do talk about the Nigerian independence, like how we were colonized and, we talk about it with my grandpa how he was growing up in his time, in a Nigeria that was colonized by another country and got independent at that time, so. Just the different dynamics, and now when we are independent and stuff like that, how we fared in the past – 50-60 years when we have been independent, how we tried to recover from all the years being colonized and how we're trying to find our feet, so to speak and so on. So, we talk about it quite often and it's good especially for people like me who were not born in Nigeria, we live outside of Nigeria, you know, I do call myself Nigerian, but I was born and raised here, so I think it's really important for people who were born and raised outside of Nigeria to really talk about the country and the history of the country with their family members.

11) Did you learn about the Nigerian Civil War at school? (S)

At school I don't think we did, no, no. Like if we did talk about Nigeria, it wouldn't be just Nigeria, it would be Africa as a whole and it would be very brief.

12) Do you think that Nigerian schools learn about the war objectively? (S)

I can't say too much, because I didn't go to school in Nigeria, but I wouldn't be surprised if the teaching of the civil war or Nigerian history were taught quite subjectively. It's easy for teachers and educators to have their own personal idea of the war and the history of Nigeria and teach that to the students and not have a kind of objective mindset, approach. I think it can be very easily taught subjectively.

13) What do you think explains the existence of organizations demanding the independence of Biafra? (M)

Like I said, there were two sides to the civil war and a lot of people wanted Biafra to be its own state. It wouldn't be too surprising that the people to this day still want that. Like I said it's not surprising to hear that, even that the objective back then wasn't met, and they didn't get what they wanted then, still it's not surprising to hear that people still want that.

14) Should Biafra be independent of Nigeria? (S)

See, me personally, I don't think so. I think it's hard, because I'm not from there, maybe someone from there, if I spoke with someone from there and maybe got their perspective on things and on why they want to be, why they want to have their own state, maybe my opinions would change in that matter, but I just want the whole country to be one. I don't want separate, splitting ups, I just want the whole, one Nigeria, one objective, one goal. Obviously, you have different states, different tribes, but still, one Nigeria, that's what I personally want. But maybe if I spoke with someone from Biafra and got their perspective maybe my opinions would change on the matter.

15) Are there any cultural or religious organizations within the Nigerian diaspora in Dublin? (M)

Yeah, there's a few. There is definitely one that is present still today. It was created by the mothers and fathers in Ireland, in Dublin, and it was just for Nigerian children of Nigerian immigrants, we would gather, we had clothes, events. It was nice to have Nigerian children in one place together. It was for any Nigerians, all the tribes.

16) Are there any celebrations, demonstrations or commemorations taking place in the Nigerian diaspora in Dublin? (S)

I know children still do participate at these events.

17) How often do you take part in events organized by an expatriate organization in the Nigerian diaspora in Dublin? (S)

We used to go very, very, frequently. But it was for children. But I haven't gone to or participated in any events recently.

18) Do you feel any tensions or disputes in the Nigerian diaspora in Dublin, for example over the Nigerian Civil War or some other topic? (S)

I don't think so, no. I don't think there is any kind of conflict about the civil war. If anything, it's just maybe jokes between tribes, but there is nothing that I came across like a real conflict, a real argument, or real proper conflict or anything.

19) How would you describe yourself identity-wise? On the base of your religion, nationality, ethnic or regional background or other? Who are you? (M)

I would say that I'm a Christian, I would say that I'm a Nigerian that's born and raised in Ireland. So, I'm Nigerian-Irish, but I would put Nigerian first, coz I'm really proud of my heritage and you know my culture, so also, I'd say I do take pride in my Irish side as well. So, I would say I am a Nigerian Irish-born Christian. I am Yoruba, I am very proud of my Yoruba identity, I do say that I am Yoruba, but that wouldn't be the first thing I'd mention.

Příloha č. 6: Příklad transkribovaného rozhovoru s respondentem 4B

1) What can you tell me about the Nigerian Civil War? (M)

Nigerian civil war was fought against Biafra, our leader was Ojukwu. We, Biafrans, were feeling that we were being marginalized, meanwhile there's nothing like Nigeria before... Before British joined us together to live as brothers and when things are not moving fine, we agreed to go ourselves. So, between Ojukwu and a Yoruba leader everybody should defending their territory. But later Yoruba betrayed Ibos and joined Nigerians to fight Ibos which they killed 5 million people Biafrans – starved, no food. In the end of the war our leader had to escape to Ghana (WRONG) and Nnamdi Azikiwe said let's stop the war, let's be one Nigeria, but we have stay on the table. And so that is how they stopped, but it was an inner war that happened, coz Biafrans wanted to go their way.

2) What do you think were the consequences of the Nigerian Civil War? (M)

The Nigerian government committed the war crime by killing almost 5 million people, but because of Britain the one blocking because they have interest in Nigeria, so they are the one covering the war crime happening in Nigeria, and the crime is happening still up to now. Up to now they are still killing Biafrans. Biafrans would just gather together without guns, just a flag and Nigerian soldiers would open gun and kill innocent souls.

There is violence going on every blessed day. Recently in Imo state, the military went to operation, they call it "Operation get together", but that is not their meaning. They start killing and burning houses, what is the reason why killing people and burning houses? They said it's because they hear they are members of IPOB.

After the war, everything was taken away from the Ibos. But the guys, they are very, very intellectual people, so they start trading – in Nigeria now, the most successful people are Biafrans, they have houses all over Nigeria, business everywhere, there's not a place you can't see a Biafran.

3) Have the opposing parties managed to find common ground, resolve war wrongs, and reconcile? (S)

They tried before, but it didn't work out. When Johnathan [Goodluck] came to power, he call for national meeting, but the tribe Oduduwa and Arywa and the Ibos, which is Biafra were on the table, so we could decide our fate, you know. Because this is a false marriage, if we still want to continue being in Nigeria, but it never happened, because there is some people who are blocking that, because they know that the result – we would say that we need a referendum to go, you know, so they are still playing the game. So up to now the war is going on.

4) What do you think were the causes of the Nigerian Civil War? (S)

What caused it was when Ojukwu see that thing are not working. The way we said before to everybody to be together, you know, at least the power to rotate, everybody would have their autonomy, everything would be on the table, it's not like one person would be on the power. But not, they don't want it, you know, they don't want it to happen like that. So, when Ojukwu see that, he said: "oh, so, my people are suffering," and the majority of Nigeria wealth like oil, many things comes from that Biafra's land, you know. So, they don't want that, so that is the reason why the leader now said: "This cannot be happening, because my people would continue to be suffering, so it's better we go to our origin land – Biafra." Because Biafra was existing before Nigeria, before the British put us together, it was a wife of a British that give Nigeria its name. Even though they went to Ojukwu and Gowon to meet in Accra, that's where the meeting happened, that, ok, let's do it that way, let Biafran be their side, like the way British are running – there would be one prime minister, but every state would direct things by their self and give to federal. On the way, they receive call somebody from the British of whatever called them and told them: "don't accept that deal." The deal they already agreed, shake hand, in Ghana, everything agreed. So, Ojukwu was coming back, Gowon was going back, when Ojukwu arrived – Gowon said: "I can't accept that deal." And Ojukwu said: "Ok, if it's like that, I have to take my people, let my people go." So that's why the war started.

5) What does the word Biafra mean to you? (M)

Biafra is a sunshine, it's a star, if you see our flag there's a star, a sunshine, because it's a blessed land. It's a blessed land. Homeland, home-everything, it's a land where everybody goes on with their own business, because every citizen of Biafra is very intelligent, educated, he can create anything whether the person went to a school or didn't something have to come up. Some of them generate things by themselves. So, it's a blessed land, you know, which other Nigerians know. That is why they say: "oh no, I will not let these people go." Blessed land and it's my home state country. I love Biafra.

6) Do you think there are any aspects of the war that are forgotten in the federal government's official interpretation, which ones? (M)

Yeah, they forgot the war, they forgot what caused the war and if they want the Nigerians to be one. After the war they were supposed to bring their own people on the table, because that was the plan of Azikiwe with Gowon after they stopped the war. Ok, we have to stop it, let's live together, let's be one Nigeria. Before.... naira was 1 to 1 with dollar and pound, so it was a great place, because there was an agreement, but up to now the agreement was not accepted. There is no citizens of Biafra, we would be in the top rank of security up to now. So, the

marginalization is too much, so that's why the Biafrans are still calling out... and agitate, they want liberation.

7) Did the federal government systematically consciously kill the Ibos during the war?

(S)

They did, because they wanted to wipe all men, so there is nothing like human being – and they tried their best to do that. That's why they killed 5 million people.

8) Do you think that after the war Biafra managed to re-integrate into the federation as a full-fledged member state without any sanctions or mistreatment? (S)

Yeah, because, Biafrans didn't cause the war, they were just asking for freedom and so that's why Nigerian government couldn't sanction Biafra. [There was mistreatment of the Ibos], because many of the Ibos lost their property, they lost their houses. Nigeria is a very big country, so many Ibos have their houses all over Nigeria North, west, east, and so a lot of people lost their property there. It was taken it was taken from indigenous [name of a tribe] back. Ibos than had nothing to start their life back, so they started from scratch again, built up their life back again because it was a blessed country.

9) How did you find out about the Nigerian Civil War? (M)

I wasn't born during the war, but my father was one of the Biafran soldiers, so after we grew up, he was telling us about the war. We would sit down every weekend: "Daddy, what caused the war? Where did you fight? Where station are you, which battalion?" So, he would be telling us how the war happened, how Ojukwu fought, how they pressed Nigerian government, but they start stabbing, they block – food was coming from Cameroon – so the Nigerian government saw that as a place, where to block. Israel, and Ireland were bringing food for us, but they blocked it. So, people were dying because of no food, nothing.

I also did history in the school.

10) Do you talk about the Nigerian Civil War and Nigerian history in your family? (S)

Sometimes we don't like to talk about it because the people, my older brothers, they witnessed the fight, so nobody likes to hear about that, because it was very horrible according to them. Not everybody likes – it's just like hidden wound, you talk about it, you wake up the wound. Sometimes we do talk about it. Every time a Biafran person remembers what happened in the war, he gets angry. Like this generation, they are angry, they want to retaliate.

11) Did you learn about the Nigerian Civil War at school? (S)

Yeah, we learnt it at school no matter that the Nigerian government banned it. They put a ban of 15 years imprisonment if they talk about the war or show the video of the war. It wasn't during an official lesson, because I grew up in Iboland, so if they are teaching with our language, that would our Ibo teacher use to tell us what happened in Ibo. Because they don't want to make

it official, they don't want to put it like oh, we're teaching Biafran war, because that school would be in trouble. On the other hand, they had to let the Ibos know what happened to their grandfathers, grandmothers and that this is it, what happened in Biafra when the war happened. So, every Ibo citizen knows.

12) Do you think that Nigerian schools learn about the war objectively? (S)

No. They would teach about the history, but not about the history of the Biafran war.

13) What do you think explains the existence of organizations demanding the independence of Biafra? (M)

The organizations like IPOB, MASSOB all demand the liberation of Ibos, freedom, Biafran to go back for the original country, the way it's supposed to be. Because it's a trade nation, so if anytime any one of them would rise up to agitate, Nigerian soldiers would open fire. Kill them, because they don't want to talk about it. And they don't want to be on the table to talk about it, so that's why the MASSOB leader Ralph Uwazuruike started, they imprisoned him, they leave him, they bribe him, they give him money to shut up, that one shut up, now the leader of IPOB, Kano, stand up, they arrested him in 2014, he spent 2 years in prison, then they freed him, he went back, and Nigerian soldiers went to his house and killed 28 people, he had to escape with his life. Go to Israel and from there to Britain because he's British citizen. Now, he went to Kenya, they arrested him again from Kenya, and now is in custody, waiting for the charges. But this hasn't stopped the Ibos from agitation, because Biafra is in the hearth of any Ibo man, and nobody can kill agitation. That's why you can see organization such as IPOB all over the world protesting Nigerian government – give us referendum. Let us vote if we want to be in Nigeria, that's why they don't want to pick up arms. They don't want to do what our grandfather did. They don't want us to vote because of their own interest.

14) Should Biafra be independent of Nigeria? (S)

Biafra will be independent. Yes, because the marginalization of Biafrans, Ibos is too much – if any Nigerian is appointed (to a political function), there is no Ibo man, so what are we doing saying that we are one Nigeria. So, it can take days, it can take years, but believe me, Biafra will be free.

15) Are there any cultural or religious organizations within the Nigerian diaspora in Dublin? (M)

Yes, but because Nigeria is a big country, so everybody has their own organization. Us Ibos, we have our own Ibo union meetings and then every state of the Ibos have their own meetings. Like this we can contribute to the people back at home directly.

16) Are there any celebrations, demonstrations or commemorations taking place in the Nigerian diaspora in Dublin? (S)

Yes, us Ibos have a yam festival, it's a big festival.

17) How often do you take part in events organized by an expatriate organization in the Nigerian diaspora in Dublin? (S)

Every year. I take part every year, I go, because we are Ibo, we use one word for this – I will speak in Ibo for this one: [unintelligible words in Ibo language] – means “When you hear your brother cry, don’t run.” That is Ibo language.

18) Do you feel any tensions or disputes in the Nigerian diaspora in Dublin, for example over the Nigerian Civil War or some other topic? (S)

No, we don’t have fear here in Dublin, because we know that Dublin is in a democratic country, you can say anything you want. But in Nigeria you can’t open your mouth and talk, you’ll be arrested. So, we have confidence in Ireland, you know.

Some of the people who know what marginalization mean will not argue, but the one coming from the north will argue, because they don’t know nothing. It’s just what their leader tells them – we are born to rule, that is what they say. And that argument would cause a problem. But there are not many northerners, but even some Yorubas and Binis, they will argue. But when you when you tell them to look at the history and at what is happening in Nigeria now, they will know, that what I’m saying is true. But this doesn’t happen often. The intelligent people don’t do that.

19) How would you describe yourself identity-wise? On the base of your religion, nationality, ethnic or regional background or other? Who are you? (M)

I’m a Christian Ibo, born Christian and I follow my culture. For me it is (more important that I’m an Ibo from Biafra rather than a Nigerian), because look what’s happening, I will say, that many of us – I can say 95 % of Ibo outside here – will tell you “I’m not Nigerian, I’m Biafran.” No matter that we are not free yet, but we claim it, because it is our nation, our land. If you ask me, I will say that I’m not from Nigeria, but from Biafra and that is because it is my country. Nigeria is just a get together and the marriage is over – just give me a divorce, and everybody’s going away, that’s what we need. So, I’m proud to mention that I’m from Biafra.